

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
BANKININKYSTĖS IR INVESTICIJŲ KATEDRA**

Egidijus Gaidelionis

ekonomikos ir finansų valdymo fakulteto, viešojo sektoriaus ekonomikos specialybės,
magistratūros studijų studentas

**LIETUVOS VERSLO INKUBATORIŲ PROBLEMOS IR
PERSPEKTYVOS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
prof. dr. Rimvydas Jasinavičius

Vilnius
2006

TURINYS

ĮVADAS.....	4
1. VERSLO INKUBATORIAI KAIP PARAMOS SVV SISTEMOS DALIS.....	7
1.1. Parama SVV ir paslaugų verslui tinklas.....	7
1.2. Verslo inkubatorių ištakos ir raida.....	11
2. TEISINIS SVV IR VERSLO INKUBATORIŲ VEIKLOS REGLAMENTAVIMAS.....	15
2.1. Lietuvos teisės aktuose.....	15
2.2. Europos Sąjungos teisės ir politikos gairės.....	20
3. VERSLO INKUBATORIŲ FUNKCIJOS BEI TEIKIAMOS PASLAUGOS.....	24
4. LIETUVOJE VEIKIANTYS VERSLO INKUBATORIAI IR JŲ VEIKLOS TIKSLAI.....	28
4.1. Sėkmingiausiai veikiantys Lietuvos verslo inkubatoriai.....	28
4.1.1. Kauno technologijos universiteto regioninis verslo inkubatorius.....	28
4.1.2. Šiaulių verslo inkubatorius.....	31
4.1.3. Telšių verslo inkubatorius.....	33
4.2. Lėtai savo veiklą vystantys Lietuvos verslo inkubatoriai.....	35
5. LIETUVOS VERSLO INKUBATORIŲ PROBLEMOS IR PERSPEKTYVOS.....	39
6. IDEALIAUS VERSLO INKUBATORIAUS MODELIO PAIEŠKOS IR VEIKLOS VERTINIMO KRITERIJAI ATSIŽVELGIANT Į KITŲ ES ŠALIŲ PATIRTĮ.....	44
7. VEIKLOS VERTINIMO KRITERIJŲ IR FINANSAVIMO SĄSAJOS.....	50
8. UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS IR GEROS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI.....	55
9. LIETUVOS VERSLO INKUBATORIŲ VEIKLOS VERTINIMAS (SOCIALOGINIO TYRIMO SANTRAUKA).....	58
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	65
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	68
SANTRAUKA.....	72
SUMMARY.....	73
PRIEDAI.....	74

IVADAS

Tiek Europos Sąjungos, tiek Lietuvos lygmeniu yra nuolatos akcentuojama smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus svarba valstybei ir parengta visa eilė plėtros strateginių dokumentų, tačiau iš smulkiojo verslo atstovų neretai tenka girdėti kaltinimų ir kritikos valstybei dėl pernelyg mažo dėmesio ir paramos smulkiam ir vidutiniam verslui¹.

Verslo inkubatoriai yra viena iš valstybės paramos smulkiam ir vidutiniam verslui formų, kuriuose verslininkai gali gauti informaciją ir pagalbą verslui pradėti, patalpų nuomą lengvatinėmis sąlygomis. 1998 m. laikomi verslo inkubatorių steigimo Lietuvoje pradžia, nes 1998 m. buvo įregistruotas pirmasis verslo inkubatorius Lietuvoje – Kauno verslo inkubatorius. Šiuo metu šalyje veikia septyni verslo inkubatoriai. Inkubuojamų įmonių skaičius kiekviename verslo inkubatoriuje yra skirtingas, taip pat skiriasi verslo subjektų priėmimo sąlygos. Pagrindinis verslo inkubatorių veiklos tikslas yra remti pradedančius verslininkus, skatinti naujų darbo vietų kūrimą, sumažinti veikiančių įmonių veiklos riziką ir padėti įmonėms, turinčioms gerų verslo idėjų, tačiau neturinčioms pakankamų finansinių išteklių savarankiškam verslui pradėti ir konkuruoti rinkoje.

Ribotas akademinis temos – „Lietuvos verslo inkubatorių problemos ir perspektyvos“ įdirbis yra pagrindinė priežastis, nulėmusi minėtos temos pasirinkimą. Smulkaus ir vidutinio verslo įmonės dėl savo lankstumo Lietuvoje sukuria ne tik esminę dalį BVP, bet ir atlieka savotišką „stabilizatoriaus“ vaidmenį, nes jos lengviau prisitaiko prie kintančių ekonominių aplinkybių. Neretai minėtos įmonės turi galimybes greitai persiorientuoti prie alternatyvios veiklos blogėjant ekonominei situacijai. Esant ekonominiam nuosmukiui, užimtumas smulkaus ir vidutinio verslo įmonėse smunka santykinai mažiau, o pakilimo laikotarpiui – padidėja daugiau nei stambiose įmonėse, todėl verslo inkubatorių vaidmuo tiek Lietuvos, tiek pasaulio ekonomikoje yra akivaizdus.

Šiame tyrime analizuojama ir bandoma apibrėžti verslo inkubatorių vaidmenį Lietuvoje, pagrindines verslo inkubatoriaus funkcijas bei paslaugas, kurias jie teikia inkubuojamoms įmonėms, siekiant pateikti verslo inkubatorių veiklos problemų bei ateities perspektyvos aspektus. Šis darbas atskleidžia svarbiausias tendencijas ir bendrus temos – „Lietuvos verslo inkubatorių problemos ir perspektyvos“ – aspektus, potencialias problemas, pateikia užsienio šalių patirtį.

Tyrimo tikslas – išanalizavus priežastis, nulėmusias verslo inkubatorių atsiradimą ir bendrą veiklos aplinką Lietuvoje, apibrėžti pagrindinius verslo inkubatorių veiklos tobulinimo kryptis bei apibrėžti verslo inkubatorių ateities gaires.

¹ Ar pakankamas dėmesys skiriamas smulkiam ir vidutiniam verslui// http://www.npi.lt/site/Failai/File/EEK_SVV_galutine_ilga.doc; prisijungimo laikas: 2006-07-15

Tikslui pasiekti keliami šie uždaviniai:

- Ištirti ir apibrėžti priežastis, nulėmusias verslo inkubatorių atsiradimo poreikį Lietuvoje;
- Išanalizuoti pagrindinius teisės aktus, reglamentuojančius verslo inkubatorių veiklą Lietuvoje;
- Nustatyti verslo inkubatorių veiklos naudą smulkiajam ir vidutiniam verslui;
- Atsižvelgiant į pagrindinės pasaulinės ekonomikos kaitos tendencijas bei užsienio verslo inkubatorių patirtį, apibrėžti Lietuvos verslo inkubatoriaus veiklos tobulinimo aspektus;

Tyrimo objektas – Lietuvos verslo inkubatorių veikla ir jos įtaka plėtojant smulkųjį ir vidutinį verslą.

Šiame darbe naudojami šaltiniai:

Nauji verslo inkubatoriai steigiami, vadovaujantis Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2003 m. vasario 24 įsakymu Nr. 4-75² patvirtinta Lėšų skyrimo tinklo įstaigoms steigti ir plėsti tvarka. Šis teisinis dokumentas yra vienas iš svarbiausių vystant darbo temą. Toliau buvo remtasi 1998 m. lapkričio 24 d. Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymo aktualia redakcija ir kitais teisiniais dokumentais, įskaitant ir Europos Sąjungos.

Modeliuojant idealų verslo inkubatorių ir vertinimo kriterijus labai padėjo Europos Komisijos užsakytas tyrimas „Verslo inkubatorių gairės“ (Benchmarking of Business Incubators), „Geriausia verslo inkubatorių praktika“ (Conference & award, Best Practices in Science Based Incubators), „2005 verslo inkubatorių observatorijos raportas“ (2005 BIC observatory report).

Verslo inkubatorių tema dar pakankamai mažai mokslinių tyrimų pasauliniu lygmeniu, todėl mokslinių veikalų lietuvių kalba kol kas dar nėra, išskyrus vieną knygą su metodiniais nurodymais. Epizodiškai šiuos klausimus yra nagrinėję Rima Rutkauskaitė, Marius Danazas ir kiti specialistai. Darbe taip pat naudojamos įvairios spaudos publikacijos, remiamasi internetiniuose šaltiniuose pateikta informacija, kuria siekiama pateikti skirtingų autorių nuomonę ir tyrimus.

Tyrimo metodika: tiriant verslo inkubatorių problemas bei ateities perspektyvas, darbe naudojami šie teoriniai ir empiriniai tyrimo metodai: istorinis, loginis – analitinis, lyginamasis, sisteminės analizės.

Istorinis metodas taikytas siekiant atskleisti pagrindinius veiksnius, nulėmusius verslo inkubatoriaus atsiradimo Lietuvoje priežastis.

² 2003 m. vasario 24 d. Lietuvos Respublikos Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-75//Valstybės žinios; 2003, Nr. 22-929

Loginis-analitinis metodas taikomas aiškinantis bei apibrėžiant verslo inkubatorių veiklos turinį, taip pat naudojamas darant apibendrinimus ir išvadas vertinant verslo inkubatorių Lietuvoje veiklos aspektus.

Lyginamasis metodas naudotas lyginant skirtingų šalių verslo inkubatorių veiklos aspektus su Lietuvos verslo inkubatoriais.

Sisteminės analizės metodas – šis metodas skatina sisteminių požiūrį į tyrimo objektą, bandant parodyti verslo inkubatorių veiklos svarbą siekiant palengvinti smulkaus ir vidutinio verslo plėtojimą Lietuvoje. Sisteminės analizės metodu nustatomas šaltinių, apibrėžiančių verslo inkubatorių veiklą, loginius ryšius ir sąveiką, struktūrinių elementų sisteminius ryšius.

Hipotezė – šiuo metu Lietuvos verslo inkubatorių veikla nepakankamai efektyvi nes dažniausiai apsiriboja nuomos paslaugų suteikimu inkubuojamoms įmonėms.

Trumpa turinio apžvalga:

Šį darbą sudaro įvadas, devyni skyriai, išvados ir pasiūlymai, literatūros šaltiniai, santrauka bei priedai. Darbe panaudota septynios lentelės, vienas paveikslas ir du grafikai. Pirmas skyrius skirtas bendrai smulkaus ir vidutinio verslo sampratai analizuoti, taip pat apibūdinti verslo inkubatorių atsiradimo istoriją, vaidmenį bei pagrindinius verslo inkubatorių veiklos aspektus. Antrajame skyriuje analizuojama Lietuvos ir Europos Sąjungos teisės aktai. Trečiajame skyriuje detalai nagrinėjamos verslo inkubatorių funkcijos bei analizuojamos inkubuojamoms įmonėms teikiamos paslaugos. Sekančiame skyriuje pateikiama Kauno technologijos universiteto, Telšių apskrities, Vilnijos, Alytaus, Šiaulių, Kazlų Rūdos, Ignalinos atominės elektrinės regiono inkubatorių pagrindinės veiklos gairės ir tikslai. Penktas skyrius skirtas Lietuvos verslo inkubatorių problemoms bei ateities perspektyvoms aptarti. Nustačius problemas tampa nesunku suformuoti veiklos vertinimo kriterijus, kurie vėliau susiejami su finansavimu. Lietuvos Inkubatorių veiklą išanalizavus įvairiais aspektais ieškome geros praktikos pavyzdžių Europos Sąjungos šalių narių inkubatorių veikloje.

Paskutiniame šio darbo skyriuje yra pateikiama socialinio tyrimo „Lietuvos verslo inkubatorių veiklos vertinimas“ santrauka. Tyrimas buvo atliktas siekiant patvirtinti darbo hipotezę, t.y. siekiant konstatuoti, kad šiuo metu Lietuvos verslo inkubatorių veikla paprastai apsiriboja nuomos paslaugų suteikimu inkubuojamoms įmonėms.

Visose darbo skyriuose nagrinėjamų klausimų analizė pateikiama, siekiant pagrindinio šio darbo tikslo – išanalizavus priežastis, nulėmusias verslo inkubatorių atsiradimą Lietuvoje, apibrėžti pagrindinius verslo inkubatorių veiklos tobulinimą bei apibrėžti verslo inkubatorių ateities gaires.

1. VERSLO INKUBATORIAI KAIP PARAMOS SVV SISTEMOS DALIS

1.1. Parama SVV ir paslaugų verslui tinklas

Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatyme yra pateikta smulkaus ir vidutinio verslo samprata bei išvardinti asmenys, kuriuos galima priskirti smulkaus ir vidutinio verslo subjektų sąrašui. Taigi „smulkaus ir vidutinio verslo subjektai yra vidutinės įmonės, mažos įmonės (tarp jų ir mikroįmonės) bei fiziniai asmenys, įstatymų nustatyta tvarka turintys teisę verstis savarankiška komercine, gamybine arba profesine ir kita panašaus pobūdžio veikla, įskaitant tą, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą“³.

Teiginys, kad smulkaus ir vidutinio verslo įmonės dėl savo lankstumo sukuria ne tik esminę dalį BVP, bet ir atlieka savotišką „stabilizatoriaus“ vaidmenį, nieko, matyt, šiandien nebestebina, nes toks smulkaus ir vidutinio verslo vaidmens traktavimas yra dažnai sutinkamas skirtingose publikacijose. Smulkaus ir vidutinio verslo įmonės lengviau prisitaiko prie kintančių ekonominių aplinkybių, taip pat neretai turi galimybes greitai persiorientuoti prie alternatyvios veiklos tuomet, kai blogėja ekonominė situacija šalyje. Taip pat pastebėta, kad ekonominio nuosmukio atveju, užimtumas smulkaus ir vidutinio verslo įmonėse krenta santykinai mažiau, o tuomet, kai ekonomika kyla – labiau padidėja nei stambiose įmonėse. Smulkaus ir vidutinio verslo įmonių egzistavimo ekonomikoje naudingumas gali būti grindžiamas keliais teiginiais, kaip antai, smulkaus ir vidutinio verslo įmonių egzistavimas ekonomikoje leidžia pasiekti:

- spartesnį BVP augimą;
- didesnius mokesčius valstybei;
- didesnę užimtumą;
- socialinės gerovės ir saugumo didėjimą.

Jei lygintume Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo situaciją su Europos Sąjungos valstybėmis, pagrindiniai smulkaus ir vidutinio verslo svarbą atspindintys rodikliai praktiškai sutampa (sukurama 70 % BVP, smulkaus ir vidutinio verslo įmonės sudaro 99 % visų įmonių). Tačiau kai kurie skirtumai yra esminiai. Įdomiausias paradoksas, kad Lietuvos mažos įmonės yra vidutiniškai dvigubai didesnės nei Europos Sąjungos šalyse⁴. Galima spresti, kad mažai žmonių ryžtasi kurti savo įmones, neturėdami pakankamo žinių багаžo, bijodami rizikos, verslo žlugimo. Šiuo atveju valstybė turėtų imtis verslumo ugdymo tiek bendrojo lavinimo ir aukštosiose

³ Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymas// Valstybės Žinios; 2002, Nr.105-4689

⁴ NORD/LB Smulkaus ir vidutinio verslo apžvalga, 2005 m.

mokyklose, tiek ir suteikti daugiau galimybių suaugusiems įgyti žinių reikalingų verslui įkurti ir plėtoti⁵. Galima teigti, kad smulkaus ir vidutinio verslo įmonės yra vienas pagrindinių ekonominio augimo ir užimtumo variklis, todėl valstybės parama smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms yra akivaizdžiai naudinga ne tik visuomenei, bet ir pačiai valstybei. Smulkaus ir vidutinio verslo svarbą Lietuvos ekonomikai iliustruoja Nacionalinio plėtros instituto pateikti duomenys (keletas rodiklių):

1 lentelė: Smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) Lietuvoje rodikliai

SVV įmonėse sukuriama BVP dalis	70 %
Dirbančiųjų dalis SVV įmonėse	70 %
SVV įmonių procentinė dalis šalyje	99 %

Šaltinis: Ar pakankamas dėmesys skiriamas smulkiam ir vidutiniam verslui//
http://www.npi.lt/site/failai/file/eek_svv_galutine_ilga.doc; prisijungimo laikas: 2006-07-15

Statistikai skelbia, kad smulkiojo ir vidutinio verslo įmonių skaičius didėja – 2006 m. sausio 1 d. Lietuvoje buvo registruoti 73.344 veikiantys ūkio subjektai, arba 1,4% daugiau nei prieš metus. 85% visų įmonių sudarė turinčiosios iki 20 darbuotojų⁶. Akivaizdu, kad verslo sėkmė priklauso nuo verslo idėjos, informacijos, žmogiškųjų ir finansinių išteklių, verslininko sugebėjimų ir kitų veiksnių. Kiekvienam verslininkui, pradėjusiam ar ketinančiam pradėti savo verslą, gali kilti įvairių sunkumų. Orientuotis verslo aplinkoje ir spręsti problemas gali padėti įvairios institucijos, teikiančios informaciją, konsultavimo ir mokymo paslaugas bei kitokią pagalbą verslininkams.

Lietuvoje yra taikomos beveik visos įprastos valstybės pagalbos smulkiam ir vidutiniam verslui priemonės. Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatyme⁷ yra nustatyti smulkaus ir vidutinio verslo subjektai bei jiems teikiamos paramos formos. Valstybė, siekdama skatinti smulkaus ir vidutinio verslo įmonės, yra sukūrusi paslaugų verslui įstaigų tinklą, kuris apima 42 verslo informacijos centrus ir 7 verslo inkubatorius. Viena iš paramos formų yra smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo fondų finansinė parama, skiriama iš savivaldybių. Taip pat yra taikoma mokesčių, rinkliavų ir kitų lengvatų sistema. Įgyvendinamos užimtumo rėmimo programos. Verslininkams geresnės sąlygos skolintis lėšas kuriamos padedant Investicijų ir verslo garantijoms (INVEGA). Siekdama sudaryti palankią aplinką smulkaus ir vidutinio verslo, eksporto ir pramonės plėtrai, Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino lėšas 2006 m. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros ir skatinimo strategijos įgyvendinimo specialiajai programai, Eksporto plėtros ir skatinimo strategijos įgyvendinimo specialiajai programai, Specialiajai investicijų skatinimo programai ir

⁵ Ar pakankamas dėmesys skiriamas smulkiam ir vidutiniam verslui//

http://www.npi.lt/site/failai/file/eek_svv_galutine_ilga.doc; prisijungimo laikas: 2006-07-15

⁶ R. Rutkauskaitė, Lengvosios artilerijos gretos tankėja// Verslo Žinios, Nr. 30, Gazelė 2005 (12 psl.)

⁷ Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymas// Valstybės Žinios; 2004, Nr.120-4428;

Inovacijoms ir konkurencingumo didinimo programai įgyvendinti. Programų tvarkytojo funkcijas atlieka Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. Lietuvoje siekiama sukurti verslui palankią aplinką:

- „pradedantiesiems verslininkams,
- verslininkų mokymams ir konsultacijoms,
- technologijų pajėgumų stiprinimui,
- teisinės bazės ir administracinių kliūčių peržiūrai bei supaprastinimui,
- verslo reikmių tenkinimui Interneto pagalba,
- elektroninei prekybai ir geros praktikos verslo modelių rėmimui,
- „priėjimui” prie finansų bei grįžtamojo ryšio tarp smulkaus ir vidutinio verslo atstovų ir valdžios institucijų stiprinimui“⁸.

Lietuvoje teikiamų valstybės pagalbos formų sąrašą iliustruoja 2 lentelė:

2 lentelė: Valstybės pagalbos formos Lietuvoje ir Europos Sąjungoje

Paramos forma	ES	Lietuva
Garantijos už paskolas	Taip	Taip
Kompensuojamos palūkanos	Taip	Taip
Negražintina parama	Taip	Beveik ne
Eksporto skatinimas	Taip	Mažai
Informacinės priemonės	Taip	Taip
Mokestinės lengvatos	Taip	Taip
Verslo inkubatoriai (lengvatinės patalpų, biuro įrangos nuomos sąlygos bei informacinės, mokymų paslaugos)	Taip	Taip

Šaltinis: Ar pakankamas dėmesys skiriamas smulkiam ir vidutiniam verslui// http://www.npi.lt/site/failai/file/eek_svv_galutine_ilga.doc; prisijungimo laikas: 2006-07-15

Nežiūrint to, didžioji dalis – apie 71 % verslininkų, – nepasinaudoja teikiama valstybės pagalba, o iš pasinaudojusių 20 % naudojami supaprastintu buhalterijos tvarkymu bei mokestinėmis lengvatomis, tuo tarpu kai valstybės sukurtu administraciniu mechanizmu smulkiam ir vidutiniam verslui paramai teikti naudojami mažiau nei 10 % smulkaus ir vidutinio verslo įmonių⁹. Tokią situaciją lemia dvi pagrindinės priežastys: trūksta informacijos apie galimą valstybės pagalbą verslui ir teikiamos pagalbos neefektyvumas¹⁰.

⁸ Derybos dėl narystės ES - derybų rezultatai// <http://www.euro.lt/showitems.php?TopMenuID=2&MenuItemID=312&ItemID=2821&LangID=1>; prisijungimo laikas: 2006-07-30

⁹ Vilmorus atliktos apklausos duomenimis (2005 m. rugpjūtis – rugsėjis). Apklausos rezultatus galima rasti LSSVPA interneto puslapyje www.svv.lt

¹⁰ Ar pakankamas dėmesys skiriamas smulkiam ir vidutiniam verslui// http://www.npi.lt/site/failai/file/eek_svv_galutine_ilga.doc; prisijungimo laikas: 2006-07-15

Mažosios ir vidutinio dydžio privačios įmonės savo ekonominėje veikloje nuolat susiduria su vystymosi sunkumais. Šie barjerai priešišškai veikia tiek pavienes įmones, tiek ir visą ekonomiką. Tyrimų duomenys rodo, kad žmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai dalyvaujantys verslo valdyme, ligi šiol stokoja būtino išsilavinimo. Priežastys glūdi mokyklose ir universitetuose, kurie nepakankamai plačiai supažindina baigiančiuosius su nuosavo verslo vadyba, nors verslas dažniausiai traktuojamas kaip alternatyva bedarbystei. Siekiant įveikti šią rinkos sąlygomis veikiančių įmonių silpnąją pusę (vidinius barjerus) ir išmokyti jas prisitaikyti prie kintančių aplinkos sąlygų, svarbiausia imtis veiksmų, suteikiančių šiems rinkos dalyviams ekonominių žinių ir verslo išmanymo¹¹.

Lietuvoje siekiant plėtoti smulkų ir vidutinį verslą 1996 metų vasario 15 dieną, remdamasi tarptautinių organizacijų rekomendacijomis ir siekdama sudaryti palankias sąlygas smulkiam ir vidutiniam verslui plėtoti, Ekonomikos ministerija įsteigė ne pelno organizaciją "Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra" (LSVVPA). 1997 metų liepos mėnesį LSVVPA reorganizuota į viešąją įstaigą. Nuo 1996 metų kasmet per LSVVPA buvo teikiama Europos Sąjungos techninė ir finansinė parama, skirta smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai Lietuvoje. Šiuo metu LSVVPA :

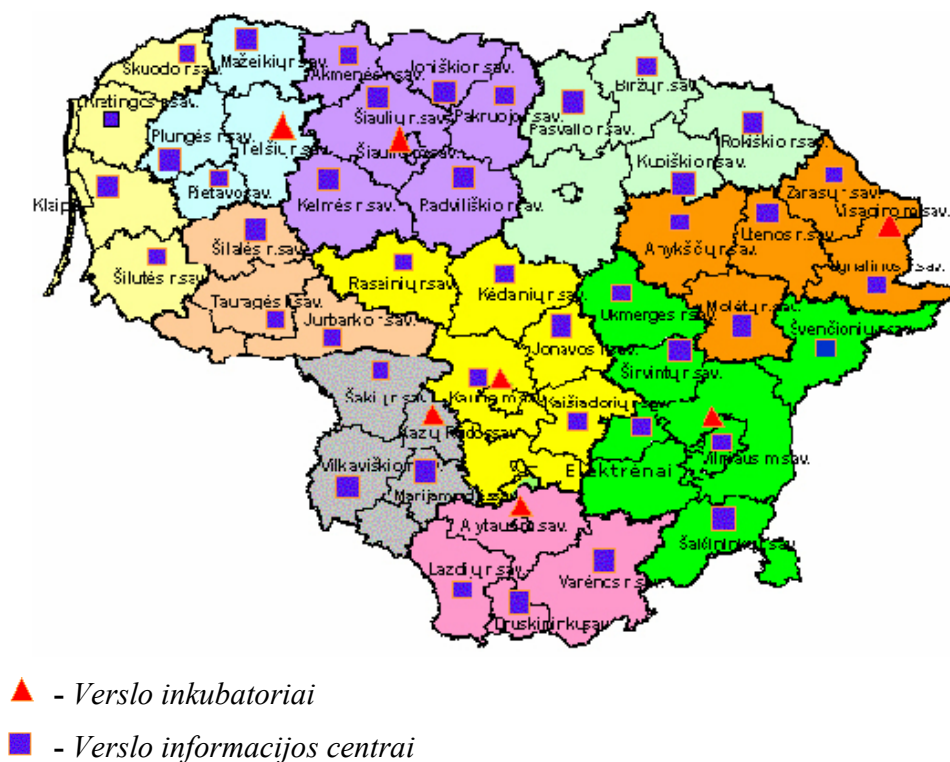
- „analizuoja SVV plėtojimo Lietuvoje ekonominę ir teisinę aplinką;
- administruoja verslo informacijos portalą;
- kaupia ir platina informacinę medžiagą apie SVV sąlygas šalyje;
- administruoja Baltijos jūros regiono šalių interneto tinklalapį;
- rengia informacinius leidinius verslininkams;
- įgyvendina Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2000–2001 metų priemones;
- kaupia ir teikia informaciją apie finansinės paramos SVV gavimo galimybes;
- vykdo valstybės remiamus verslininkų konsultavimo ir mokymo projektus Lietuvos apskrityse;
- vykdo ES PHARE SVV plėtros projektus Lietuvoje;
- dalyvaudama tarptautinėse programose ir projektuose, teikia techninę ir finansinę paramą SVV plėtoti Lietuvoje“¹².

¹¹ <http://www.project.incubator.ipt.pl/text.php?lang=lt&id=1>; prisijungimo laikas: 2006-10-10

¹² Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūros 1996-2001 m. veiklos apžvalga//<http://www.svv.lt/index.php/lt/31192/>; prisijungimo laikas: 2006-07-17

Kaip jau buvo minėta, paslaugų verslui įstaigų tinklą sudaro verslo informacijos centrai ir verslo inkubatoriai (1 pav.). Šios institucijos yra viešosios įstaigos, kurių viena iš dalininkių – Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. Verslo informacijos centrai ir verslo inkubatoriai vykdo paslaugų verslui programą, t.y. smulkaus ir vidutinio verslo subjektams lengvatinėmis sąlygomis teikia verslo informacijos, konsultavimo, mokymo, patalpų bei biuro įrangos nuomos paslaugas, organizuoja verslo informacijos sklaidos renginius. Tinklo įstaigos verslo informaciją teikia neatlygintinai. Už verslo informacijos sklaidos renginius, konsultacijas, mokymo paslaugas, patalpų bei biuro įrangos nuomą tinklo įstaigos gali nustatyti mokesčių¹³.

1 paveikslėlis. Verslo informacinių centrų ir verslo inkubatorių tinklas Lietuvoje.

Šaltinis: Tinklo įstatigų žemėlapis// <http://www.svv.lt/index.php/lt/31216/>; prisijungimo laikas 2006-11-01

1.2. Verslo inkubatorių ištakos ir raida

Inkubatoriaus terminas ir jo koncepcija atsirado apie 1959 m., kai Niujorko valstijos Batavijos mieste atsiradė Industrinis Centras. Viena iš inkubavimo pradininkių buvo žymi JAV kompanija Fairchild Corporation, kuri 1957 – 1970 m. tiesiogiai ir netiesiogiai įtakojo 35 firmų

¹³ Paslaugų verslui įstaigų tinklas// [http://www.iaeregionas.lt/FeriLit/_vvic/Default.asp?page=text&mnu=1-1&id=40](http://www.iaeregionas.lt/FeriLit/_vvic/Default.asp?page=text&mnu=1-1&id=40;); prisijungimolaikas: 2006-08-18

įsteigimą, įskaitant tokių dabar žymių kaip kompiuterių įrangos lyderė Intel ir puslaidininkių gigantas – National Semiconductor. Lietuvoje gerai žinoma firma NOKIA savo kelią taip pat pradėjo viename iš Suomijos inkubatorių. 1964 m. inkubatoriais buvo vadinamos firmos, užsiimančios išradimų ir naujausių technologijų komercializavimu. Aštuntajame dešimtmetyje pastebėta, kad mažosios ir vidutinės įmonės pagamina didžiąją dalį nacionalinio produkto ir sukuria daugiausiai naujų darbo vietų. Naujai steigiamų inkubatorių tikslas buvo paremti į augimą ir pelną orientuotas firmas. 1973 m. JAV pradeda kurtis Inovaciniai centrai, kuriuose išradimai turėjo pavirsti naujomis technologijomis ir produktais. 1984 m. JAV buvo tik 26 inkubatoriai, bet dėka valstybės paramos kurti darbo vietas, prasidėjo tikras bumai: 1990 m. JAV buvo 385 inkubatoriai. Jų dėka 4000 firmų pradėjo savarankišką gyvenimą. 1998 m. JAV ir Kanadoje veikė 587 inkubatoriai su daugiau nei 9000 inkubuotų firmų. National Business Incubation Association duomenimis, inkubatoriai inicijavo 19000 firmų įkūrimą ir sukūrė 245000 naujų darbo vietų. Europoje verslo inkubatoriai, kartais vadinami valdomais darbo vietų centrais, dėl didelio nedarbo pradėjo plisti nuo 1980 m.. Jau 1997 m. Europoje veikė apie 2500 įvairaus profilio inkubatorių, o pasaulyje jų yra apie 5000. Dėl tos pačios priežasties ypač sparčiai inkubatorių tinklas vystosi Centrinės ir Rytų Europos šalyse, įskaitant ir Rusiją. Lenkijoje šiuo metu sėkmingai veikia virš 35 įvairaus pobūdžio inkubatorių. Europos technologiniai parkai ir inkubatoriai yra susijungę į Asociaciją¹⁴.

Daugelio autorių teigimu, verslo inkubatoriai tapo populiarūs dėl to, „kad įmonėms suteikia patalpas pagal lanksčią nuomos sistemą, sudaro galimybę kooperuotis, drauge naudotis patalpų nuomos, verslo administravimo paslaugomis. Verslo inkubatoriai tarpininkauja gaunant finansinę paramą šioms paslaugoms apmokėti“¹⁵. Apibrėžiant verslo inkubatorius galima konstatuoti, kad „verslo inkubatorius yra organizacija, kuri paspartina ir sistemina verslo kūrimo procesą, aprūpinant ir suteikiant išsamų, visapusišką ir integruotą paramą verslui, įskaitant: inkubatorių erdvę, verslo paslaugų servisą, grupavimo ir kontaktų užmezgimo galimybę“¹⁶.

Taigi galime suformuluoti apibrėžimą, jog „verslo inkubatorius – tai vienos apskrities, vienos ar kelių savivaldybių teritorijoje veikianti viešoji įstaiga, kuri inkubuojamiems ūkio subjektams lengvatinėmis sąlygomis nuomoja patalpas, techninę ir biuro įrangą, teikia verslo informacijos, konsultacijų, mokymo paslaugas“¹⁷. Dar vienas galimas verslo inkubatorių apibrėžimas – tai ekonomikos ir socialumo kūrėjas, skirtas padėti jaunoms įmonėms startuoti,

¹⁴ Trumpa inkubatorių istorija// <http://www.vvi.lt/index.php?topic=apie&sub2=istorija>; prisijungimo laikas: 2006-08-30

¹⁵ Istorija//<http://www.ktc.lt/?id=9>; prisijungimo laikas: 2006-06-14

¹⁶ Conference & award, Best Practices in Science Based Incubators, The role of Business Incubators in post - 2006 EU, What are the priorities// ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/oxford_final_10122004.pps; prisijungimo laikas: 2006-08-12

¹⁷ Verslo inkubatoriai//<http://www.inovacijos.lt/index.php?1831673787>; prisijungimo laikas: 2006-08-30;

padedant jas įkurti, pagreitinant jų augimą bei sėkmę naudojant daugialypę pagalbos verslui programą. Pagrindinis verslo inkubatoriaus tikslas – padėti sukurti sėkmingą verslą, kuris išėjęs iš inkubatoriaus galėtų savarankiškai veikti ir pilnai save finansiškai išsilaikyti¹⁸.

Reikia pastebėti, kad Europoje jau yra žinoma „naujas“ verslo inkubatorių modelis – „naujos ekonomikos“ inkubatoriai. Jie visą dėmesį skiria aukštosios technikos ir internetiniams ryšiams ir skirtingai nei „tradiciniai“ inkubatoriai, tarp pagrindinių savo veiklos tikslų nėra įtraukę darbo vietų kūrimo funkcijos¹⁹. Europoje yra paplitę skirtingų verslo inkubatorių modeliai, tačiau kiekvienas modelis turi atspindėti tikslus, aiškius ir apibrėžtus regioninius ir nacionalinius verslo inkubatoriaus prioritetus bei aplinkybes²⁰.

Verslo inkubatorių steigimo Lietuvoje pradžia laikoma 1998 metai. Kauno verslo inkubatorius 1998 m. birželio mėn buvo įregistruotas pirmasis. Tais pačiais metais lapkričio mėn. įregistruoti Telšių apskrities ir Vilnijos verslo inkubatoriai, gruodžio mėn. – Alytaus verslo inkubatorius. 1999 m. sausio mėn. įregistruotas Šiaulių verslo inkubatorius, o 2000 m. rugpjūčio mėn. – Kazlų Rūdos verslo inkubatorius. 2004 m. pradėjo veikti septintasis valstybės remiamas verslo inkubatorius šalyje – Ignalinos atominės elektrinės regiono verslo inkubatorius.

Verslo inkubatoriai steigiami siekiant paremti pradedančiuosius verslininkus, skatinti naujų darbo vietų kūrimą iš Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo fondo lėšų. Juose ūkio subjektai gali naudotis visokeriopa parama: lengvatinėmis sąlygomis nuomoti patalpas, konsultuotis verslo plano paruošimo, verslo plėtojimo ir kt. klausimais. Taigi verslo inkubatoriai įsteigti tam, kad kurtų palankias sąlygas jaunų įmonių verslo pradžia. Paprastai verslo inkubatoriai rūpinasi patalpų nuoma lengvatinėmis sąlygomis, padeda įrengti atitinkamas komunikacijas ir aprūpina technine įranga, gamybinėmis patalpomis, organizuoja mokymus ir konsultacijas. Verslininkai, mokslininkai, išradėjai, norintys pradėti savo verslą nuo idėjos, gauna reikiamos informacijos vadybos ir ekonomikos klausimais, galimybę pasikonsultuoti su specialistais ir galiausiai lengvatines sąlygas nuomoti biurą. Paprastai smulkių įmonių, įsikūrusių verslo inkubatoriuje, būna iki kelių dešimčių.

Verslo inkubatorius paprastai sukuria tokias sąlygas pagal kurias „kelios dešimtys bendrovių arba pavieniai verslininkai ir kūrybiniai kolektyvai dirba vieni šalia kitų, bendrauja ir veikia artimose srityse. Kiekvieno individuali patirtis (pvz., kredito gavimas lengvatinėmis sąlygomis)

¹⁸ Conference & award, Best Practices in Science Based Incubators, The Hague, 5 December 2002// ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/thehague_5122002.pps; prisijungimo laikas: 2006-08-12;

¹⁹ Conference & award, Best Practices in Science Based Incubators, The role of Business Incubators in post-2006 EU, What are the priorities// ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/oxford_final_10122004.pps; prisijungimo laikas: 2006-08-12;

²⁰ Ten pat.

tampa viso kolektyvo patirtimi. Mažos įmonės viena kitai teikia pagalbą, keičiasi operatyvia informacija²¹. Tam, kad įmonė patektų į inkubatorių, turi atitikti tam tikrus konkrečius reikalavimus. Lietuvoje priimant į inkubatorius prioritetai teikiami įmonėms, kurios:

- „užsiima veikla, skatinančia kurti naujas darbo vietas;
- turi originalių idėjų, kurias realizavus bus įsisavinamos naujos veiklos sritys, teikiamos naujos paslaugos;
- gamina eksportui tinkamus produktus, teikia miesto bei regiono gyventojams paklausias paslaugas;
- kuria didelės pridėtinės vertės prekes ir paslaugas;
- savo veikla įgyvendina mokslinius išradimus, technologines inovacijas²².

Tam, kad verslo inkubatoriai galėtų vykdyti savo veiklą, jie privalo turėti piniginių lėšų. Paprastai verslo inkubatorių pradinė veikla yra subsidijuojama valdžios lėšomis; jie steigiami prie pramoninių kompanijų, mokslo ir mokymo įstaigų, įvairių fondų. Vėliau jie išsilaiko iš inkubatoriaus klientų nuomos mokesčio, kartais iš dalinių atsiskaitymų iš pelno, kurį gauna mažos įmonės, išėjusios iš verslo inkubatoriaus. Lietuvoje inkubatoriuje įmonės paprastai yra laikomos 3 metus. Pirmaisiais metais jos moka 25% nuomos mokesčio, antraisiais – 50%, trečiaisiais veiklos metais – 75%. Likusi suma subsidijuojama iš Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo fondo. Po trejų metų įmonė išsikrausto iš inkubatoriaus patalpų ir tęsia veiklą savarankiškai²³.

Kalbant apie pasaulinę verslo inkubatorių steigimosi praktiką bei motyvus, pažymėtina, jog sėkmingiausi bei efektyviausiai veikiantys (labiausiai pasiteisinantys) verslo inkubatoriai būna tie, kurių steigimąsi įtakojo iniciatyva „iš apačios į viršų“. Kitaip sakant, tiek užsienio, tiek Lietuvos praktika byloja apie tai, jog labiausiai pasiteisina verslo inkubatorių veikimas tuose regionuose, kurių atstovai iš pradžių patys, savo iniciatyva, atliko analizę, atitinkamus tyrimus (Lietuvos atveju, pasitelkiant bei glaudžiai bendradarbiaujant Kauno technologijos universiteto, Šiaulių universiteto atstovais bei kt.) verslo inkubatoriaus kūrimo poreikiui nustatyti, ir tik vėliau buvo kreiptasi į centrinės valdžios institucijas, prašant finansinių išteklių, reikalingų verslo inkubatorių įkūrimui. Taip atsirado ir pradėjo veikti pirmieji Lietuvos verslo inkubatoriai (Kaune, Šiauliuose, Alytuje, Telšiuose bei Naujoje Vilnioje) kurie iki šiol pasiteisina. Visiškai kitokia situacija yra su vėliau įsteigtais verslo inkubatoriais Kazlų Rūdoje bei Visagine. Jų įkūrimo iniciatyva buvo daugiau „iš

²¹ Verslo inkubatoriai padeda jaunoms įmonėms „atsistoti ant kojų“ // Euroverslo naujienos, Nr. 9, 2001

²² Ar pakankamas dėmesys skiriamas smulkiam ir vidutiniam verslui// http://www.npi.lt/site/failai/file/eek_svv_galutine_ilga.doc; prisijungimo laikas: 2006-07-15

²³ Verslo inkubatoriai padeda jaunoms įmonėms „atsistoti ant kojų“ // Euroverslo naujienos, Nr. 9, 2001

viršaus“, ir, galima sakyti, nebuvo atsižvelgta į tų regionų specifiką, plėtros potencialą ir poreikį verslo inkubatorių teikiamoms paslaugoms. Dėl minėtųjų priežasčių verslo inkubatoriai Kazlų rūdoje ir Visagine beveik merdėja, į pradedančiųjų gretas įrašydami UAB „Hronas“ atstovybę, advokatų kontorą ir pan., kadangi tenai patalpų nuomai nėra jokios paklausos (pavyzdžiui, šiuo metu Visagine nekilnojamo turto rinka išgyvena tikrą krizę, siūlydama patalpas už minimalius mokesčius, kartais tik reikalaujant susimokėti už komunalines paslaugas), o šiuo metu minėtuose inkubatoriuose siūlomos paslaugos yra per mažas „masalas“ naujoms įmonėms ten įsikurti, trūksta motyvacijos bei informacijos, taip pat lemia socialinės-psichologinės aplinkybės (nežinomybė dėl IAE uždarymo)²⁴.

Apibendrinant tai, kas buvo pasakyta aukščiau, galima teigti, kad pastaraisiais metais dėmesys smulkiam ir vidutiniam verslui akivaizdžiai padidėjo. Šiuo metu Lietuvoje veikiančių verslo inkubatorių pagrindinis veiklos tikslas – remti pradedančius verslininkus, skatinti naujų darbo vietų kūrimą, sumažinti veikiančių įmonių veiklos riziką ir padėti įmonėms, turinčioms gerų verslo idėjų, bet finansiškai silpnoms, pasiekti tokį lygį, kai jos gali savarankiškai užsiimti ūkine komercine veikla ir konkuruoti rinkoje.

2. TEISINIS SVV IR VERSLO INKUBATORIŲ VEIKLOS REGLAMENTAVIMAS

2.1. Lietuvos teisės aktuose

Prieš pradedant analizuoti teisinę verslo inkubatorių veiklos aplinką reikėtų atkreipti dėmesį į Vilnijos verslo inkubatoriaus direktoriaus E. Potašinsko žodžius: „nėra atskiro įstatymo reglamentuojančio verslo inkubatorių veiklą ir finansavimą“²⁵. Šių žodžių nederėtų suprasti jog apskritai nėra nei vieno teisės akto, priešingai – yra pakankamai nemažai dokumentų, kuriuos yra ganėtinai keblu susvesti į vieną sistemą. Be valstybinių teisės aktų verslo inkubatorius taip pat dar turi ir savo inkubatoriaus tarybos patvirtintus įstatus. Ūkio subjektų inkubavimo tvarką ir atrankos kriterijus nustato verslo inkubatoriaus taisyklės. Verslo inkubatoriuje gali būti inkubuojami šie ūkio subjektai: gyventojai, įsigiję verslo liudijimą galiojimo laikotarpiu, mikroįmonės ir mažos įmonės.

Pradėti derėtų nuo Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymo²⁶, kuriame yra pateikta smulkaus ir vidutinio verslo samprata, t.y. apibrėžti smulkaus ir vidutinio verslo subjektai, valstybės pagalbos smulkiam ir vidutiniam verslui teikimas, valstybės pagalbos formos,

²⁴ Ar pakankamas dėmesys skiriamas smulkiam ir vidutiniam verslui//

http://www.npi.lt/site/failai/file/eek_svv_galutine_ilga.doc; prisijungimo laikas: 2006-07-15

²⁵ Egidijaus Gaidelionio 2006-10-19 atliktas interviu su Vilnijos verslo inkubatoriaus direktorium E. Potašinsku;

²⁶ Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymas// Valstybės Žinios; 2004, Nr.120-4428;

tarp kurių yra verslo inkubatorių, verslo centrų, technologinių parkų steigimas; numatyti valstybės pagalbos teikimo apribojimai.

Visos įstatyme²⁷ nurodytos įmonės (vidutinės, mažos ir mikro) turi būti savarankiškos kad jas būtų galima vadinti tokiais (vidutinės, mažos ir mikro). Įstatyme apibrėžta, jog:

- vidutinė įmonė – įmonė, turinti mažiau kaip 250 darbuotojų ir įmonės metinės pajamos neviršija 138 mln. Lt. ar įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 93 mln. Lt.;
- Maža įmonė – tai įmonė, turinti mažiau kaip 50 darbuotojų ir įmonės metinės pajamos neviršija 24 mln. Lt. ar įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 17 mln. Lt.;
- Mikroįmonė – tai maža įmonė, turinti mažiau kaip 10 darbuotojų ir įmonės metinės pajamos neviršija 7 mln. Lt. ar įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 5 mln. Lt.;

Tame pačiame įstatyme yra pažymima, jog valstybės pagalba smulkaus ir vidutinio verslo subjektams teikiama pagal Vyriausybės, apskričių ar savivaldybių smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programas; verslo plėtros programų rengimas ir įgyvendinimas finansuojami iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei piniginių fondų lėšų. Taip pat nurodoma, jog prioritetas teikiamas mažoms įmonėms (tarp jų ir mikroįmonėms).

Smulkaus ir vidutinio verslo subjektams gali būti taikomos šios valstybės pagalbos formos²⁸:

- 1) mokesčių lengvatos (jei jos nustatytos įstatymuose), rinkliavų lengvatos;
- 2) finansinė parama: lengvatinių kreditų teikimas, dalinis ar visiškas palūkanų dengimas, garantijų teikimas, kreditų draudimas, rizikos kapitalo investavimas į smulkias ir vidutines įmones, tam tikrų išlaidų (steigimo, tyrimų, garantijų mokesčių, kreditų draudimo įmokų, kokybės sertifikatų įsigijimo ir kitų išlaidų) kompensavimas, subsidijos darbo vietoms kurti;
- 3) įmonių savininkų, įmonių organų narių bei darbuotojų konsultavimo, mokymo, kvalifikacijos kėlimo ar perkvalifikavimo paslaugos lengvatinėmis sąlygomis;
- 4) verslo inkubatorių, verslo centrų, technologinių parkų steigimas ir jų teikiamos paslaugos;
- 5) Vyriausybės, apskričių viršininkų ar savivaldybių nustatytos kitos pagalbos formos.

Kaip matome iš įstatymo verslo inkubatoriai yra tik nedidelė dalis iš paramos teikėjų smulkiam ir vidutiniam verslui. Dar daugiau, verslo inkubatoriai negali teikti paramos visoms smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms, inkubuojamos įmonės veikla turi nebūti įtraukta į valstybės neremtinų veiklos rūšių sąrašą (arba įmonė, kurios paskutinių finansinių metų pajamos iš valstybės neremtinės veiklos sudaro daugiau kaip 1/3 visų paskutinių finansinių metų įmonės pajamų). Valstybės neremtinės veiklos rūšių sąrašą tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Toks sąrašas

²⁷ Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymas// Valstybės Žinios; 2004, Nr.120-4428;

²⁸ Ten pat.

yra patvirtintas 2003 m. sausio 9 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 4²⁹. Valstybės neremtinų veiklos rūšių išsamus sąrašas pateiktas šio darbo 5 priede, o čia pateikiu sąrašą:

1. Medžioklės, gaudymo spąstais ir medžioklės patirties skleidimo ir susijusios paslaugos;
2. Gėrimų gamyba;
3. Tabako gaminių gamyba;
4. Variklinių transporto priemonių ir motociklų pardavimas; degalų mažmeninė prekyba;
5. Didmeninė ir komisinė prekyba, išskyrus transporto priemonių ir motociklų prekybą;
6. Mažmeninė prekyba, išskyrus variklinių transporto priemonių ir motociklų prekybą;
7. Finansinis tarpininkavimas, išskyrus draudimo ir pensijų lėšų kaupimą;
8. Draudimo ir pensijų lėšų, išskyrus privalomąjį socialinį draudimą, kaupimas;
9. Pagalbinė finansinio tarpininkavimo veikla;
10. Nekilnojamojo turto operacijos;
11. Teisinė veikla;
12. Azartinių lošimų ir lažybų organizavimo veikla.

Kitas dokumentas – 2005 m. spalio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1104³⁰ patvirtintos Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2008 metų strateginės kryptys ir Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2005–2008 metų priemonės, kuriose išdėstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės vidutinės trukmės smulkaus ir vidutinio verslo plėtros prioritetai ir priemonės jiems įgyvendinti. Minėtame dokumente numatoma tobulinti šio verslo teisinę ir ekonominę aplinką, gerinti finansinę paramą jam, ugdyti verslumą regionuose, skatinti šio verslo konkurencingumą. Kartu pripažįstama, kad siekiant išlaikyti esamas Lietuvos ūkio ir ekonomikos augimo tendencijas reikia aktyvinti inovacinius ir technologijų plėtros procesus ne tik smulkaus ir vidutinio verslo, bet ir stambiose įmonėse, veikiančiose ir pramonės, ir paslaugų sektoriuose. Kadangi Lietuvoje aukštųjų technologijų pramonės įmonių labai nedaug, nepaprastai svarbu į šios gamybos plėtrą įtraukti mokslo institucijas. Siekiant didinti aukštųjų ir vidutiniškai aukštų technologijų pramonei priskirtinų sektorių plėtrą ir tradicinių sektorių inovacinį potencialą, būtina stiprinti nacionalinę inovacijų sistemą ir didinti jos efektyvumą.

2006 metų vasario 10 dienos Lietuvos Respublikos Ūkio ministro įsakyme Nr. 4-51³¹ „Dėl gairių pareiškėjams (viešajam sektoriui), siekiantiems gauti Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansinę paramą pagal Lietuvos 2004–2006 m. Bendrojo programavimo dokumentą, patvirtinimo ir

²⁹ 2003 m. sausio 9 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 4//Valstybės žinios, 2003, Nr. 4-118;

³⁰ 2005 m. spalio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1104// Valstybės Žinios, 2005, Nr. 126-4491);

³¹ 2006 m. vasario 10 d. Lietuvos Respublikos Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-51//Valstybės Žinios. 2006, Nr.20-682.

pavedimų viešajai įstaigai Lietuvos verslo paramos agentūrai“ nustatoma, jog „verslo inkubatoriai, atitinkantys Gairėse viešosioms įstaigoms keliamus reikalavimus“ gali būti Europos Sąjungos paramos gavėjai. O verslo inkubatorių partneriai gali būti savivaldybės administracija, apskrities viršininko administracija, viešosios įstaigos, verslo asociacijos, išskyrus projektus, skirtus investicijoms į viešųjų paslaugų verslui teikiančių viešųjų juridinių asmenų infrastruktūros plėtrą.

Dokumentu yra siekiama tam tikrų specifinių tikslų:

- gerinti viešųjų paslaugų verslui kokybę, įvairovę ir kompleksiskumą;
- sudaryti SVV subjektams geresnes sąlygas naudotis viešosiomis paslaugomis verslui;
- skatinti bendradarbiavimą tarp viešųjų paslaugų verslui teikėjų, verslo asociacijų, valdžios ir mokslo institucijų;
- skatinti įmonių steigimąsi, ypač probleminiuose regionuose.

Minėto projekto remiamos veiklos yra šios:

- verslo informavimo viešųjų paslaugų ruošimas ir teikimas;
- verslo informacijos sklaidos ir viešinimo, tarp jų ir informacijos apie teikiamas viešąsias paslaugas viešinimo, renginiai (susirinkimai, seminarai, konferencijos, kiti renginiai) ir priemonės;
- subsidijuojamų viešųjų paslaugų teikimas privatiems juridiniams asmenims, ypač mikroįmonėms, taip pat paslaugos fiziniams asmenims, ketinantiems imtis verslo (konsultavimo/patariamosios), ir pasirengimas teikti šias paslaugas;
- verslumo skatinimo kampanijų bei programų rengimas ir įgyvendinimas;
- verslo situacijos studijos, tyrimai, stebėseną, reitingas, informacinių sistemų ir duomenų bazių kūrimas bei plėtra, taip pat kita veikla, susijusi su viešųjų paslaugų verslui teikimu;
- fizinė viešąsias paslaugas verslui teikiančių viešųjų juridinių asmenų plėtra (įskaitant remontą, rekonstrukciją, aplinkos tvarkymą ir naujų objektų statybą).

2005 metų spalio 18 dienos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime Nr. 935³² „Dėl Lietuvos 2004 – 2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo“ reglamentuota, kad pagal Lietuvos 2004 – 2006 m. bendrojo programavimo dokumento 3.1 priemonę "Tiesioginė parama verslui" įmonėms modernizuoti buvo gautos 246 smulkaus ir vidutinio verslo įmonių paraiškos ir 57 didelių įmonių paraiškos. Pirmojo paraiškų priėmimo etapo buvo galima paskirstyti ne daugiau kaip 115,1 mln. Lt. paramos lėšų, o smulkaus ir vidutinio verslo įmonės pateikė paraiškų, kuriomis buvo prašoma 512,8 mln. Lt. paramos, t. y. 4,5 karto daugiau nei numatyta. Šiuo

³² 2005 m. spalio 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 935//Valstybės Žinios; 2004, Nr. 123-4486;

metu yra tobulinamos Gairės pareiškėjams ir kt. paramą reglamentuojantys dokumentai, kad paraiškas Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramai pildyti būtų paprasčiau ir aiškiau. 2006 m. antrajame etape smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms planuojama paskirstyti likusias Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos lėšas – t.y. ne mažiau kaip 52 mln. Lt.

Svarbiausieji Lietuvos inovacijų politikos principai nustatyti Inovacijų versle programoje ir Investicijų versle programos įgyvendinimo 2003 – 2006 metų priemonėse, patvirtintose 2003 m. liepos 15 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 911³³. Programos tikslas – didinti Lietuvos pramonės ir verslo konkurencingumą, sudarant palankias sąlygas veikiančioms įmonėms atsinaujinti ir steigti naujoms modernioms įmonėms, taip pat sudarant sąlygas įmonėms geriau naudoti mokslo potencialą didelei pridėtinei vertei kurti ir konkuruoti pasaulio rinkose.

Kaip jau buvo minėta, be nacionalinių lėšų, nuo 2004 metų Lietuvos įmonės gali pasinaudoti Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama. Kaip tiesioginę paramą verslui 2004 – 2006 metais numatyta skirti daugiau kaip 100 mln. eurų įmonių plėtros, modernizavimo, inovacijų, turizmo ir kitiems projektams remti. Įmonių projektams remti 2004 – 2005 metais jau skirta daugiau kaip 57 mln. eurų. Taigi, atsižvelgiant į esamą ir planuojamą struktūrinių fondų lėšų inovacijoms, moksliniams tyrimams dydį, būtų galima prognozuoti gana didelį teigiamą šios finansinės paramos poveikį ir mokslinio tyrimo institucijų, inovacijų skatinimo infrastruktūros plėtrai, ir įmonių konkurencingumo bei ekonomikos augimui.

Nauji verslo inkubatoriai steigiami, vadovaujantis Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2003 m. vasario 24 įsakymu Nr. 4-75³⁴ patvirtinta Lėšų skyrimo tinklo įstaigoms steigti ir plėsti tvarka. Ši tvarka reglamentuoja specialiosios programos „Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros ir skatinimo strategijos įgyvendinimas“ lėšų, skirtų verslo informacijos centrų ir verslo paslaugų verslui programoms įgyvendinti, naudojimą. Finansavimo tikslas yra užtikrinti kokybiškų ir prieinamų verslo informacijos, konsultacijų, mokymo paslaugų teikimą ir lengvatinę turto nuomą regionuose. Paraiškas dėl naujų verslo inkubatorių steigimo finansavimo gali teikti savivaldybės ir apskričių viršininkų administracijos. Ūkio ministerijos skiriamos lėšos, steigiant naują verslo inkubatorių, priklauso nuo verslo inkubatoriui skiriamų patalpų dydžio ir pritaikymo įstaigos veiklai.

Verslo inkubatoriai turi laikytis 2004 m. sausio 27 d. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo Nr. IX-1977³⁵. Šis įstatymas reglamentuoja viešųjų įstaigų (tame tarpe ir verslo inkubatorių) steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, pertvarkymą ir likvidavimą. Viešoji įstaiga

³³ 2003 m. liepos 15 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 911//Valstybės Žinios; 2003, Nr. 71-3225;

³⁴ 2003 m. vasario 24 d. Lietuvos Respublikos Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-75//Valstybės žinios; 2003, Nr. 22-929.

³⁵ 2004 m. sausio 27 d. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. IX-1977//Valstybės žinios, 2004, Nr. 25-752;

– tai pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas yra tenkinti viešuosius interesus. Jos gautas pelnas gali būti naudojamas tik viešosios įstaigos įstatuose nustatytiems viešosios įstaigos veiklos tikslams siekti; pelnas negali būti skiriamas dalininkams, viešosios įstaigos organų nariams, darbuotojų premijoms. Tokios įstaigos dalininku gali būti tiek fizinis, tiek juridinis asmuo.

2.2. Europos Sąjungos teisės ir politikos gairės

Lietuva priklauso Europos Sąjungai ir privalo derinti politiką, kiek įmanoma laikytis bendrų teisės aktų, išklaudyti rekomendacijų. Europoje mažos ir vidutinės įmonės yra ekonomikos pagrindas. Europos Komisija 1996 m. balandžio 6 d. Rekomendacijoje dėl mažų ir vidutinių įmonių (MVĮ) apibrėžimo 96/280/EC (OJ L 107 of 30/04/1996)³⁶ pakvietė Europos Sąjungos šalis-nares bei Europos investicijų banką ir Europos investicijų fondą pradėti taikyti vienodą MVĮ apibrėžimą. Šis Europos Komisijos pateiktas apibrėžimas yra rekomendacinio pobūdžio, tačiau jis tampa privalomas, jeigu kalbama apie valstybės paramą MVĮ, siekiant išvengti konkurencijos pažeidimų kitų įmonių atžvilgiu. Europos Sąjunga mažas ir vidutinės įmones apibūdina įmonės darbuotojų skaičiaus, metinės apyvartos arba balansinės turto vertės ir nepriklausomumo kriterijai, pateikti žemiau 3 lentelėje.

3 lentelė. Mažų ir vidutinių įmonių samprata pagal 2003 m. gegužės 6 d. rekomendaciją.

	Darbuotojų skaičius	Metinės pajamos	arba	Turto balansinė vertė
Vid. įmonė	< 250	= 50 mln. EUR		= 43 mln. EUR
Maža įmonė	< 50	= 10 mln. EUR		= 10 mln. EUR
Mikroįmonė	< 10	= 2 mln. EUR		= 2 mln. EUR

Šaltinis: Rekomendacija dėl apibrėžimo; <http://www.svv.lt/index.php/lt/30048/>;
prisijungimo laikas 2006-11-02

³⁶ 1996 m. balandžio 6 d. Europos Komisijos Rekomendacija dėl mažų ir vidutinių įmonių (MVĮ) apibrėžimo 96/280/EC (OJ L 107 of 30/04/1996).

Įmonė turi būti nepriklausoma, t.y., ne daugiau kaip ketvirtadalis įmonės kapitalo arba balsavimo teisę turinčių akcijų gali priklausyti kitoms įmonėms, neatitinkančioms MVĮ kriterijų. Lietuvos teisės aktai taip pat akcentuoja nepriklausomumą, darbuotojų skaičius sutampa, skiriasi tik pagal metines pajamas (Lietuvoje metinių pajamų rodiklis mažesnis).

Skatindama MVĮ plėtrą Europos Bendrijoje, Europos Komisija, kaip vieną iš svarbiausių, išskėlė politinį tikslą skatinti verslumą ir priėmė keletą būtinų šiam tikslui pasiekti politinių priemonių:

- 2000 m. kovo mėn. Lisabonoje įvykusiame Europos viršūnių tarybos susitikime nusprendė sukurti palankias sąlygas verslumui skatinti;
- 2000 m. birželio mėn. Feiroje įvykusiame Europos viršūnių tarybos susitikime pritarė Europos mažųjų įmonių chartijai³⁷;
- 2000 m. pabaigoje EK priėmė naują Daugiametę programą įmonėms ir verslui (2001-2005m.).
- 2005 m. išleido MVĮ apibrėžimą aiškinantį vadovą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, atsižvelgdama į bendrą Europos Sąjungos politiką, 2005 metų lapkričio 26 dieną priėmė nutarimą Nr. 1270³⁸ „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“. Minėtu dokumentu yra nustatomas vienas iš tikslų – siekti, kad kuo daugiau įmonių būtų konkurencingos tarptautiniu mastu, o pramonės ir su ja susijusios verslo struktūros ir sukuriama nacionalinio produkto dalis būtų artimos Europos Sąjungos šalių rodikliams. Aštuntąja gaire numatoma “Ugdyti inovacijų kultūrą versle ir didinti įmonių inovacinius gebėjimus”. Viena iš priemonių šios gairės įgyvendinimui numatoma struktūrinių fondų ir nacionalinio biudžeto lėšomis finansuoti inovacijoms palankios infrastruktūros plėtrą (inovacijų ir technologijų centrų, mokslo ir technologijų parkų, technologinių verslo inkubatorių ar panašių įstaigų steigimo ir fizinės plėtros projektai). Vykdytojais numatoma skirti Ūkio ir Žemės ūkio ministerijas. Paskirtas 2005 – 2008 metų terminas ir tam skirta 185 mln. litų. Numatoma, kad “Vidaus rinkos plėtrą labai skatins smulkus ir vidutinis verslas. Jis turi sulaukti didesnės paramos. Šiuo tikslu steigiami konsultavimo centrai, verslo inkubatoriai, technologijų parkai”. Kadangi inovacijų ir naujausių technologijų plėtrai svarbi ne tik finansinė parama, bet reikia ir kitokios pagalbos, minėtai paramai užtikrinti Lietuvoje kuriama viešųjų paslaugų verslui infrastruktūra, kuriai priskirtinos įvairių tipų ne pelno siekiančios įstaigos, pavyzdžiui, verslo informacijos centrai,

³⁷ Europos mažųjų įmonių chartija // http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/docs/charter_lt.pdf; prisijungimo laikas 2006-11-02;

³⁸ 2005 metų lapkričio 26 dienos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1270 // Valstybės Žinios; 2005, Nr.139-5019.

verslo inkubatoriai, technologiniai verslo inkubatoriai, mokslo ir technologijų parkai, inovacijų ir technologijų centrai, taip pat agentūros, atliekančios su ekonomine plėtra, verslo skatinimu, technologijų ir inovacijų plėtojimu susijusias funkcijas.

2000 m. birželio mėn. valstybių ir vyriausybės vadovai Europos Vadovų Tarybos Feiroje susitikimo metu pritarė "Europos mažųjų įmonių chartijai". Chartijoje buvo nustatytos valstybių narių ir Komisijos veiklos gairės, siekiant sukurti kuo geresnes sąlygas smulkiam verslui plėtoti. Sutarta, jog mažosios įmonės turi būti laikomos pagrindine naujoves, užimtumą ir socialinę bei Europoje vidaus integraciją skatinančia jėga. Smulkaus verslo padėtį Europos Sąjungoje galima pagerinti imantis verslininkystę skatinančių veiksmų, įvertinant galiojančias priemones, gerinant, kai tikslinga, smulkaus verslo sąlygas ir užtikrinant, kad politikai deramai atsižvelgtų į smulkaus verslo poreikius. Siekdami šių tikslų, Europos Sąjungos vadovai pasižadėjo³⁹:

- stiprinti naujovių ir verslumo dviasią, kad Europos verslas galėtų susidoroti sunkumais;
- siekti, kad reguliavimo, fiskalinė ir administracinė sistema būtų palanki verslui;
- užtikrinti, kad patekimą į rinką reglamentuotų kuo mažiau varžantys reikalavimai, atitinkantys pagrindinius valstybės tikslus;
- sudaryti geresnes sąlygas naudotis pažangiaisiais mokslinių tyrimų rezultatais;
- gerinti įmonių galimybę gauti finansavimą visame jų raidos cikle;
- nuolatos tobulinti savo veiklą, kad ES smulkaus verslo sąlygos būtų geriausios pasaulyje;
- atsižvelgti į smulkaus verslo atstovų nuomonę;
- skatinti aukščiausio lygio smulkaus verslo rėmimą.

Europos mažųjų įmonių chartijoje buvo patvirtinta vystyti veiklą sekančiose srityse:

1) Verslininkų švietimas ir mokymas – Europa puoselės verslumo idėją ir ugdys naujus įgūdžius nuo pat vaikystės. Visų lygių mokslo įstaigose būtina suteikti bendrų žinių apie verslą ir verslininkystės poreikius. Specialūs su verslu susiję moduliai turėtų būti vidurinių mokyklų, kolegijų ir universitetų pagrindine mokymo programų sudedamąja dalimi. Skatinti ir remti jaunimo verslumo iniciatyvas ir rengti tinkamas mokymo programas mažųjų įmonių vadovams.

2) Spartesnis naujų įmonių steigimas mažesnėmis sąnaudomis – būtina, kad naujų įmonių steigimo sąnaudos taptų konkurencingiausios pasaulyje. Būtina skatinti šalis, kuriose naujų įmonių steigimo procedūros užima daugiausia laiko ir kelia didžiausius sunkumus, pasivyti šioje srityje pirmaujančias valstybes. Būtina išplėsti galimybes įmones registruoti elektroniniu būdu.

³⁹ Europos mažųjų įmonių chartija // http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/docs/charter_lt.pdf; prisijungimo laikas 2006-11-02

3) Įstatymų ir kitų teisės aktų tobulinimas – būtina įvertinti nacionalinius bankroto įstatymus atsižvelgiant į gerą šios srities praktiką. Žinios, gautos atliekant tokias lyginamąsias analizes, turėtų padėti patobulinti dabartinę Europos Sąjungos praktiką. Būtina išnagrinėti naujus nacionalinius ir Bendrijos teisės aktus, kad būtų įvertintas jų poveikis mažosioms įmonėms ir verslininkams. Kai įmanoma, būtina supaprastinti nacionalines ir Europos Bendrijos taisykles. Vyriausybių priimami teisės aktai turėtų būti paprastesni ir aiškesni. Būtų galima netaikyti mažosioms įmonėms tam tikrų teisės reikalavimų. Komisija galėtų supaprastinti konkurenciją reglamentuojančią teisę, kad mažosios įmonės galėtų lengviau ją įgyvendinti.

4) Įgūdžių ugdymas – siekti, kad mokslo įstaigos, prie kurių veiklos prisideda mokymo programos vykdančios įmonės, ugdytų smulkiam verslui reikalingus įgūdžius, sudarytų galimybes nuolatos mokytis ir teiktų konsultacijas.

5) Elektroninio ryšio plėtotė – būtina siekti, kad valdžios institucijos, bendraudamos su smulkaus verslo atstovais, plačiau naudotųsi elektroninio ryšio priemonėmis. Tai leistų įmonėms elektroninio ryšio priemonėmis konsultuotis, pateikti prašymus, mokesčių deklaracijas ar gauti paprastą informaciją ir taupyti savo laiką bei lėšas. Komisija privalo rodyti pavyzdį šioje srityje.

6) Efektyvesnė bendroji rinka – šiuo metu vykdomos Europos ekonomikos reformos jau duoda praktinę naudą mažosioms įmonėms. Todėl Komisija ir valstybės narės privalo tęsti pradėtas reformas, kad Sąjungoje smulkiam verslui palanki veikianti vidaus rinka būtų baigta kurti tokiose mažųjų įmonių plėtotei gyvybiškai svarbiose srityse kaip elektroninė prekyba, telekomunikacijos, komunalinės paslaugos, viešieji pirkimai ir tarptautinės mokėjimų sistemos. Kartu Europos ir nacionalinės konkurencijos taisyklės turėtų būti aktyviai taikomos, kad mažosios įmonės galėtų laisvai patekti į naujas rinkas ir konkuruoti sąžiningomis sąlygomis.

7) Mokesčiai ir finansiniai reikalai – mokesčių sistema turi būti taip pritaikyta, kad skatintų pelningą veiklą ir naujų įmonių steigimą, sudarytų palankias sąlygas plėtoti smulkų verslą ir kurti naujas darbo vietas, taip pat palengvintų mažųjų įmonių kūrimą ir jų paveldėjimą. Valstybės narės turėtų diegti gerą praktiką mokesčių ir individualios veiklos skatinimo srityje. Verslininkams reikalingos lėšos, kad jie galėtų įgyvendinti savo sumanymus. Kad pagerėtų mažųjų įmonių galimybės naudotis finansinėmis paslaugomis, mes:

- nustatyti ir šalinti kliūtis, trukdančias kurti Europos kapitalo rinką ir įgyvendinti Finansinių paslaugų veiksmų planą bei Rizikos kapitalo veiksmų planą;
- gerinti bankų sistemos ir mažųjų įmonių bendradarbiavimą, tinkamai plėsti galimybes gauti kreditus ir rizikos kapitalą;

- didinti galimybes pasinaudoti struktūriniais fondais ir remti Europos investicijų banko iniciatyvas skirti daugiau lėšų, skirti veiklą pradedančioms ir aukštų technologijų įmonėms, įskaitant akcinio kapitalo formavimo priemones.

8) Mažųjų įmonių technologinio pajėgumo didinimas – tobulinti parengtas programas, skatinančias mažųjų įmonių technologinę pažangą ir smulkaus verslo gebėjimą surasti, pasirinkti ir įdiegti technologijas. Skatinti įvairaus dydžio įmones, ypač mažąsias Europos įmones, keistis technologijomis ir bendradarbiauti technologijų srityje, rengti veiksmingesnes mokslinio tyrimo programas, skirtas praktiniam žinių ir technologijų taikymui versle, plėtoti ir mažosioms įmonėms pritaikyti kokybės ir sertifikavimo sistemas. Būtina užtikrinti, kad mažosios įmonės galėtų lengvai gauti Bendrijos patentą ir juo naudotis. Skatinti mažų įmonių dalyvavimą įmonių tarpusavio bendradarbiavime vietos, nacionaliniu, Europos ir tarptautiniu lygiu, taip pat mažųjų įmonių bendradarbiavimą su aukštojo mokslo įstaigomis ir mokslinių tyrimų institutais. Todėl būtina nacionaliniu ir regioniniu lygiu remti įmonių grupių (klasterių) ir tinklų plėtotės priemones, plėsti mažųjų įmonių, naudojančių informacines technologijas, bendradarbiavimą Europoje, plačiau supažindinti su gera bendradarbiavimo sutarčių praktika ir remti mažųjų įmonių bendradarbiavimą, kad gerėtų jų gebėjimas patekti į Europos rinkas ir plėtoti veiklą trečiųjų šalių rinkose.

9) Sėkmingi elektroninio verslo modeliai ir aukščiausio lygio smulkaus verslo rėmimas – komisija ir valstybės narės turėtų skatinti mažąsias įmones perimti geriausią praktiką ir diegti sėkmingo verslo modelius, užtikrinančius jų klestėjimą naujosios ekonomikos sąlygomis. Koordinuoti valstybių narių ir Europos Sąjungos veiksmus kuriant informacines ir verslo rėmimo sistemas, tinklus bei paslaugas, kurios yra lengvai prieinamos, aiškios ir atitinka verslo poreikius. Užtikrinti, kad visoje Europos Sąjungos teritorijoje būtų galima naudotis konsultantų ir verslo finansinių rėmėjų paslaugomis, įskaitant internetinį ryšį su jais.

10) Platesnis ir veiksmingesnis mažųjų įmonių interesų atstovavimas Sąjungos ir nacionaliniu lygiu – atlikti apžvalgą, kaip smulkiojo verslo interesams atstovaujama Europos Sąjungos ir nacionaliniu lygiu, įskaitant atstovavimą socialinio dialogo forma.

3. VERSLO INKUBATORIŲ FUNKCIJOS BEI TEIKIAMOS PASLAUGOS

Pasaulio patirtis rodo, kad „skirtingų sričių institucijos yra suinteresuotos verslo inkubatorių veikla: vietinė ir regioninė valdžia, universitetai, mokslo parkai, privačios nekilnojamo turto agentūros, ne pelno siekiančios organizacijos, visos minėtos institucijos dalyvauja kuriant bei eksploatuojant inkubatorių programas. Nežiūrint to, daugelyje šalių minėta veikla yra nauja ir jos

vertinimo analizė yra nepakankama⁴⁰. Šiame darbe informacija buvo renkama remiantis Lietuvos ir Europos Sąjungos teisiniais aktais, realia Lietuvos inkubatorių veiklos patirtimi ir veiklos ataskaitomis, įvairiomis publikacijomis kituose šaltiniuose.

Leidinyje „Euroverslo naujienos“⁴¹ buvo skelbta, kad geriausiai sekasi Telšių, Šiaulių ir Kauno technologijos universiteto regioninio verslo inkubatoriams. Pagrindiniai minėtų verslo inkubatorių sėkmės faktoriai yra įvardijami kaip verslo plėtojimui tinkama aplinka bei stipri žmonių, norinčių pradėti verslą, iniciatyva. Verslo inkubatoriai (kartu ir verslo informacijos centrai, sudarydami bendrą tinklą) teikia verslo informacijos, konsultacijų ir mokymo paslaugas temomis, vadovaujantis Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2003 m. vasario 24 įsakymu Nr. 4-75⁴²:

- verslo pradžia (įmonės rūšies parinkimas, įmonės steigimas, mokesčiai, buhalterinė apskaita, darbdavio atsakomybė, bankiniai atsiskaitymai ir kt.);
- verslo planavimas (įmonės stipriųjų ir silpnųjų pusių, galimybių ir kliūčių analizė, tikslų numatymas, verslo plano parengimas ir kt.);
- rinkodara (rinkos tyrimai, reklama, darbo su klientais įgūdžių ugdymas, įmonės rinkodaros strategijos rengimas, reklamos metodų parinkimas, konkurencinė analizė, tikslinės rinkos nustatymas, produkto ir (ar) paslaugos kūrimas, klientų paieška ir kt.);
- įmonės valdymas (strateginis valdymas, verslo organizavimas, vadovavimas ir kt.);
- finansų analizė, kontrolė ir valdymas (piniginių srautų valdymas, pelno (nuostolio) skaičiavimas bei kt.);
- finansavimo šaltinių paieška (komercinių bankų paskolos, valstybės finansinė parama, tarptautinių programų ir fondų, ypač ES PHARE programos, parama ir kt.);
- ES struktūriniai fondai (finansinės paramos gavimo galimybės, paraiškų gauti paramą rengimas ir kt.);
- darbo teisė (įdarbinimas, atleidimas iš darbo, atostogų suteikimas, darbo sutarties sudarymas, darbo užmokesčio skaičiavimas, darbo saugos klausimai ir kt.);
- informacinės technologijos ir jų panaudojimas (darbo kompiuteriu pradžiamokslis, informacijos paieška internete, naudojimas elektroniniu paštu, interneto puslapių kūrimas, tinklų kūrimas ir valdymas ir kt.);

⁴⁰ International case studies, Business incubation// <http://cdnet.stic.gov.tw/ebooks/OECD/24.pdf>; prisijungimo laikas: 2006-09-10;

⁴¹ Verslo inkubatoriai padeda jaunoms įmonėms „atsistoti ant kojų“ // Euroverslo naujienos, Nr. 9, 2001;

⁴² 2003 m. vasario 24 d. Lietuvos Respublikos Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-75//Valstybės žinios; 2003, Nr. 22-929.

- informacijos paieška ir jos valdymas (Lietuvos ir užsienio šalių verslo informacijos duomenų bazės, paieškos sistemos, įmonių katalogai, programinės įrangos diegimas ir naudojimas ir kt.);
- partnerių paieška (partnerių paieškos duomenų bazės ir kt.);
- personalo valdymas (darbuotojų paieška, personalo atranka, darbo užmokesčio sistemos pasirinkimas, pareiginių instrukcijų parengimas ir kt.).

Reikia pabrėžti jog verslo informacija teikiama neatlygintinai. Už dalyvavimą verslo informacijos sklaidos renginiuose, konsultacijų, mokymo paslaugas ir patalpų, techninės bei biuro įrangos nuomą verslo inkubatoriai gali nustatyti mokestį. Verslo inkubatorių patalpų, techninės ir biuro įrangos nuomos mokestis turi atitikti tos teritorijos ekonominę ir socialinę padėtį bei rinkos kainų lygį. Verslo inkubatoriai inkubuojamoms įmonėms taiko patalpų nuomos kainos nuolaidą, kuri skaičiuojama nuo įmonės įsikūrimo verslo inkubatoriuje pradžios: pirmaisiais metais – 75 % nuomos mokesčio, antraisiais metais – 50 %, trečiaisiais metais – 25 % nuolaidą.

Inkubuojamos įmonės veiklos verslo inkubatoriuje laikotarpis nustatomas sutartimi ir gali trukti iki penkerių metų. Pasibaigus sutartyje numatytam laikotarpiui, įmonė turi palikti inkubatorių. Ūkio subjektams, kurie po inkubuojamo periodo paliko verslo inkubatorių, gali būti suteiktas asocijuotų narių statusas. Asocijuotais verslo inkubatoriaus nariais taip pat gali tapti ir ūkio subjektai dar nesantys, bet norintys būti verslo inkubatoriaus nariais. Asocijuoti nariai gali naudotis kai kuriomis lengvatinėmis sąlygomis teikiamomis inkubatoriaus paslaugomis (informacija, konsultacijos, mokymai)⁴³.

Visos verslo inkubatorių ir verslo informacijos centrų tinklo įstaigos turi turėti metodinę medžiagą aukščiau nurodytomis temomis, o esant žinių ir metodinės informacijos trūkumui, poreikį kelti tinklo įstaigų darbuotojų kvalifikaciją bei parengti bendrą metodinę medžiagą LSVVPA ir informuoja Ūkio ministeriją. Ūkio ministerijai pritarus, LSVVPA organizuoja tinklo įstaigų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo kursus ir metodinės medžiagos parengimą. Jeigu tinklo įstaigų darbuotojai negali patys suteikti konsultacijų ir mokymo paslaugų reikiama apimtimi, tinklo įstaigos gali kreiptis į LSVVPA, kad ši padėtų pasitelkti kvalifikuotus konsultantus ar lektorius iš tam tikslui skirtų lėšų.

Vadovaujantis tuo pačiu Lietuvos Respublikos Ūkio ministro įsakymu⁴⁴ rekomenduojama, kad verslo inkubatoriai užtikrintų visišką nuomojamų patalpų panaudojimą. Be patalpų nuomos, verslo inkubatoriai teikia verslo informacijos, konsultacijų, mokymo paslaugas inkubuojamiems

⁴³ Verslo inkubatoriai // <http://www.svv.lt/index.php/lt/31928/>; prisijungimo laikas 2006-11-02

⁴⁴ 2003 m. vasario 24 d. Lietuvos Respublikos Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-75//Valstybės žinios; 2003, Nr. 22-929

verslo subjektams, verslo subjektams, tapusiems verslo inkubatorių nariais (asocijuotiems nariams), bei kitiems tos teritorijos verslininkams ir fiziniams asmenims, ketinantiems imtis verslo. Rekomenduojama, kad verslo inkubatorius suorganizuotų ne mažiau kaip 5 verslo informacijos sklaidos renginius per metus. Verslo inkubatorius turėtų suteikti ne mažiau kaip 300 valandų konsultacijų paslaugų per metus, iš kurių apie 100 valandų per metus būtų suteikiama ir kitiems klientams (kurie nėra inkubuojami verslo subjektai ir asocijuoti nariai), ir ne mažiau kaip 240 valandų mokymo paslaugų per metus, iš kurių apie 180 būtų skirta ir kitiems klientams. Verslo inkubatoriui pirmaisiais veiklos metais rekomenduojama suteikti ne mažiau kaip 50 proc. šiame punkte nurodytų apimčių paslaugų. Žemiau pateikta lenetelė, kurioje matomi bendri 2005 m. veiklos duomenys (VIC – verslo informacijos centrai (viso 42), VI – verslo inkubatoriai (viso 7)).

4 lentelė. Paslaugų verslui programos projektų įgyvendinimo rezultatai 2005 m.

Tinklo įstaigos	Paklausimai	Verslo informacijos sklaidos renginiai		Konsultacijos		Mokymai	
	sk.	renginių sk.	dalyvių sk.	konsultacijas gavusių asmenų sk.	val.	dalyvių sk.	val.
VIC	54956	658	12964	7712	10144,8	8651	7934
VI	6541	143	3073	1125	1645,6	2505	1178
Iš viso:	61497	801	16037	8837	11790,4	11156	9112

Šaltinis: Paslaugų verslui programos vykdymas 2005 m., <http://www.svv.lt/index.php/lt/33689/>; prisijungimo laikas 2006-11-02

Jeigu verslo inkubatorius dėl mažo gyventojų arba įregistruotų įmonių skaičiaus jos veiklos teritorijoje ar kitų objektyvių priežasčių negali suteikti tiek paslaugų, kiek rekomenduojama, atsiskaitydamas už paslaugų verslui programos vykdymą šias priežastis turi nurodyti.

Nežiūrint to, kad įvairiuose internetiniuose šaltiniuose spaudos leidiniuose ir panašaus pobūdžio informaciniuose leidiniuose gana dažnai yra pateikiami tik teigiami Lietuvos inkubatorių veiklos aspektai, Lietuvos nacionalinės plėtros instituto veikale „Ar pakankamas dėmesys skiriamas smulkiam ir vidutiniam verslui“ pateiktoje verslo inkubatorių veiklos analizėje teigiama, kad „Lietuvoje esantys 7 verslo inkubatoriai veikia pakankamai gerai (išskyrus Kazlų Rūdos ir Ignalinos AE regiono inkubatorių), tačiau valstybės dėmesys šiai valstybės pagalbos formai nėra pakankamas

ir šių įstaigų tinklas dar nėra pakankamai išplėtotas. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas didžiausiems miestams, kur didelės nuomos kainos, ir daug gerų specialistų, galinčių kurti aukštesnės pridėtinės vertės gaminius ar paslaugas, tačiau neturinčių pakankamų finansinių išteklių. Ilgą laiką verslo inkubatorių veiklos efektyvumą slopino Ūkio ministerijos taikomas lygiavos principas finansuojant šias įstaigas. 2005 metais tvarka pakeista – reikia tikėtis, kad finansavimas programiniu principu vyks sklandžiai. Valstybė perspektyvioms įmonėms turėtų suteikti galimybę derinti verslo inkubatorių teikiamas paslaugas su finansine parama (teikiama negražintina parama verslui pradėti). Tai suteiktų papildomą impulsą tokių įmonių steigimui bei sėkmingos veiklos užtikrinimui⁴⁵. Remiantis Europos Sąjungos patirtimi, galima konstatuoti, kad „verslo inkubatoriai turėtų būti kuriami kaip institucija, kuri yra daugiau nei orientuota į konkrečią teritoriją ar kryptingai atspindinti konkrečios politikos įgyvendinimą“⁴⁶.

4. LIETUVOJE VEIKIANTYS VERSLO INKUBATORIAI IR JŲ VEIKLOS TIKSLAI

4.1. Sėkmingiausiai veikiantys Lietuvos verslo inkubatoriai

4.1.1. Kauno technologijos universiteto regioninis verslo inkubatorius

Kauno technologijos universiteto regioninis verslo inkubatorius steigėjai yra Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, Kauno technologijos universitetas, Kauno apskrities viršinininko administracija. Aukščiausias Kauno technologijos universiteto regioninio verslo inkubatoriaus organas yra visuotinis dalininkų susirinkimas, kuriame kiekvienas iš steigėjų turi po 1 sprendžiamąjį balsą. Patariamasis kolegialus verslo inkubatoriaus valdymo organas yra Taryba, kurią sudaro 5 nariai – po 1 vieną iš Kauno technologijos universiteto, Kauno apskrities viršinininko administracijos, Kauno prekybos, pramonės ir amatų rūmų, Lietuvos Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūros ir Kauno krašto pramoninkų ir darbdavių asociacijos. Taryba svarsto ir rekomenduoja visuotiniams dalininkų susirinkimams tvirtinti verslo inkubatoriaus sąmatas, svarsto ir teikia visuotiniams dalininkų susirinkimams išvadas ir pasiūlymus dėl verslo inkubatoriaus veiklos planų ir ataskaitų, finansinės atskaitomybės, naujų įmonių priėmimo į verslo inkubatorių, dalininkų nustatytų

⁴⁵ Ar pakankamas dėmesys skiriamas smulkiam ir vidutiniam verslui//

http://www.npi.lt/site/failai/file/eek_svv_galutine_ilga.doc; prisijungimo laikas: 2006-07-15;

⁴⁶ Conference & award, Best Practices in Science Based Incubators, The Hague, 5 December 2002//

ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/thehague_5122002.pps; prisijungimo laikas: 2006-08-12.

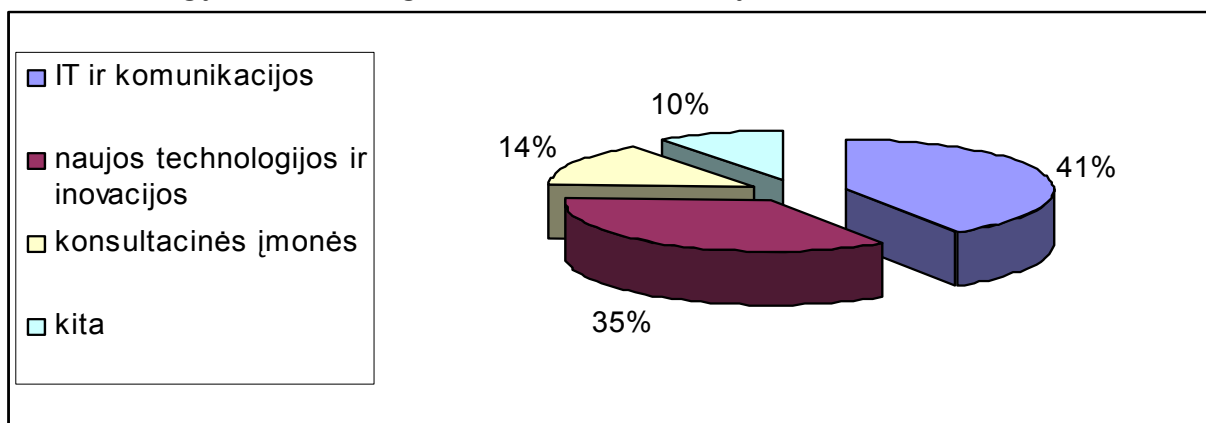
privalomų veiklos užduočių ir darbų atlikimo bei strateginių veiklos planų ir ataskaitų. Inkubatorius įregistruotas 1998 m. yra pirmasis ir kol kas vienintelis technologinis verslo inkubatorius Lietuvoje, teikiantis paramą naujai verslą pradėjusioms įmonėms. 2006 m. veikė daugiau kaip 60 jaunų inovacijomis ir naujomis technologijomis savo verslą grindžiančių įmonių. Dauguma verslo inkubatoriuje įsikūrusių įmonių darbuotojų – universitetų absolventai. Įmonių veiklos sritys – informacinės ir telekomunikacijų technologijos, elektronika. Verslo inkubatoriuje „teikiamas verslo rėmimo paslaugų kompleksas, kurį gauna inkubatoriaus įmonės, ir tai sudaro sąlygas joms sustiprėti ir išsilaikyti rinkoje“⁴⁷.

*Kauno technologijos universiteto regioninio verslo inkubatoriaus tikslai*⁴⁸:

- Skatinti SVV įmonių plėtrą Kaune ir Kauno regione;
- Sukurti patrauklią verslui ir inovacijoms aplinką;
- Mokslo ir technologijų pasiekimus panaudoti regiono plėtrai;
- “Išugdyti” konkurentabilias ir atsparias rinkos pokyčiams įmones;
- Skatinti verslumą aukštų technologijų srityje;
- Skaitinti naujų verslų ir naujų darbo vietų kūrimą.

Pagrindinis Kauno technologijos universiteto regioninio inkubatoriaus tikslas – skatinti mokslo pasiekimų pritaikymą pramonėje, remti naujai kuriamas inovacines įmones, skatinti smulkaus ir vidutinio verslo plėtrą⁴⁹.

1 grafikas: Santykinis inkubuojamų įmonių pasiskirstymas pagal veiklos sektorius Kauno technologijos universiteto regioniniame verslo inkubatoriuje

Šaltinis: VšĮ “KTU regioninis verslo inkubatorius” veiklos ataskaita už 2005 m.

http://www.ktc.lt/failai/2005_veiklos_ataskaita.pdf; prisijungimo laikas 2006-11-02

⁴⁷ Priėmimo į VšĮ „Kauno technologijos universiteto regioninis verslo inkubatorius“ taisyklės// <http://www.ktc.lt/index.php?id=5>; prisijungimo laikas 2006-08-18;

⁴⁸ Apie KTC // <http://www.ktc.lt/index.php?id=1>; prisijungimo laikas 2006-10-12;

⁴⁹ Priėmimo į VšĮ „Kauno technologijos universiteto regioninis verslo inkubatorius“ taisyklės// <http://www.ktc.lt/index.php?id=5>; prisijungimo laikas 2006-08-18.

Kauno technologijos universiteto regioninio verslo inkubatoriaus administracija dalyvauja įvairiuose Europos Komisijos ir Lietuvos remiamose programose ir projektuose:

Europos Komisijos administruojamos programos:

- Leonardo da Vinci programa;
- 6-oji bendroji programa;
- Phare programa;
- Interreg programa;

Lietuvos institucijų administruojamos programos:

- Smulkaus ir vidutinio verslo strategijos ir skatinimo specialioji programa;
- Pramonės konkurencingumo didinimo programa;
- Eksporto skatinimo programa.

Per 2005 m. įmonių apyvarta sudarė 26.4 mln. litų. Įvairių mokesčių forma jos valstybei sumokėjo daugiau kaip 4.2 mln. litų. Inkubuojamų verslo subjektų pelnas 2005 m. sudarė daugiau kaip 2 mln. litų. Investicijos į plėtrą buvo daugiau kaip 1.2 mln. litų. Palyginus 2004 m. ir 2005 m. įmonių veiklos apyvartos rodiklius ir sumokėtų valstybei mokesčių sumą, šie rodikliai didėjo. Tai parodo, kad įmonėms sukurta palanki verslo aplinka ir infrastruktūra bei teikiamų paslaugų paketas sąlygoja verslo plėtrą ir didesnes veiklos apimtis. 2005 m. įmonių apyvarta išaugo apie 8%, o sumokėtų mokesčių suma – 31%⁵⁰.

Tarptautinė asociacija „Science Alliance“ (Olandija), vienijanti mokslo ir pramonės atstovus, nuo 2002 m. kasmet organizuoja tarptautinę konferenciją, kurioje apdovanojami iš visų pasaulio inkubatorių atrinkti: „Daugiausia investicijų pritraukęs verslo inkubatorius“, „Finansiškai stipriausias verslo inkubatorius“, „Sparčiausiai augantis verslo inkubatorius“ bei „Perspektyviausias naujas verslo inkubatorius“. 2006 m. Kauno technologijos universiteto Regioninio verslo inkubatorius pasaulinėje konferencijoje „Geriausias technologinis verslo inkubatorius“ buvo pripažintas sparčiausiai augančiu.

Nominacija „Sparčiausiai augantis verslo inkubatorius“ yra teikiama vertinant paskutiniųjų 3-ųjų metų veiklos rezultatus, atsižvelgiant į keletą kriterijų: naujai sukurtų darbo vietų skaičių inkubuojamose įmonėse, inkubuojamų verslo įmonių skaičiaus augimą, inkubatoriaus patalpų užimtumo santykį ir išėjusių bei sėkmingai veikiančių įmonių skaičių. Kauno technologijos universiteto regioninis verslo inkubatorius šį apdovanojimą gavo už sėkmingą rekonstruoto pastato

⁵⁰ KTU regioninio verslo inkubatoriaus veiklos ataskaita už 2005 m. // http://www.ktc.lt/failai/2005_veiklos_ataskaita.pdf; prisijungimo laikas 2006-10-10

Kauno centre, K. Petrausko g. 26, panaudojimą, per pirmuosius 3 mėnesius 100 proc. išnuomotas naujas inkubatoriaus patalpas, 139 sukurtas naujas darbo vietas⁵¹.

Kauno technologijos universiteto regioninis verslo inkubatorius atlieka griežtą įmonių atranką, nes prašymų gauna daugiau, nei turi galimybių priimti pradedančius verslininkus. „Esame didžiausi Lietuvoje, turime du pastatus – 1.400 m² ir beveik 4.000 m², priimamoms įmonėms keliame tam tikrus reikalavimus – kad jos būtų orientuotos į aukštesnės pridėtinės vertės produktą, kad joms nebūtų svetimas žodis "inovacijos", – primena p. Milius⁵². Anot jo, nors miesto vadovai giria inkubatorių, vadindami jį Kauno ateitimi, bet paprašius finansavimo nuolat atsiranda svarbesnių dalykų. Kauniečiai norėtų, kad jų verslo inkubatorius kuo greičiau taptų mokslo technologijų parku, ir ragina valdžios institucijas apsispręsti dėl inkubatoriaus ateities. Jų nuomone, pats laikas pradėti galvoti apie europinio lygio mokslo ir technologijų parką, kuriame būtų normalūs biurai, gamybos patalpos. Tam galėtų būti panaudotos Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos.

Per visą Kauno technologijos universiteto regioninio verslo inkubatoriaus veiklos laikotarpį jo paslaugomis jau pasinaudojo daugiau kaip 150 įmonių. Tik 9 jų, po išėjimo iš verslo inkubatoriaus, sustabdė savo veiklą. Šie skaičiai rodo, kad jaunų įmonių „išgyvenimo“ sėkmės rodiklis Kauno technologijos universiteto regioniniame verslo inkubatoriuje sudaro daugiau kaip 90%, tuo tarpu vidutinis sėkmės rodiklis Lietuvoje yra mažesnis nei 30%⁵³.

4.1.2. Šiaulių verslo inkubatorius

Šiaulių verslo inkubatoriaus dalininkai – Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, Šiaulių miesto savivaldybė bei Šiaulių regiono plėtros agentūra. Inkubatoriuje įsikūrusios 43 įmonės⁵⁴, Asocijuota naryste inkubatoriuje naudojasi 37 įmonės. Šiaulių verslo inkubatorius yra Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos viešojo informavimo tinklo įmonė, skleidžianti informaciją apie Europos Sąjungos struktūrinių fondų teikiamą paramą. Šiaulių verslo inkubatoriaus patalpose veikia Lietuvos Verslo paramos agentūros, administruosiančios Europos Sąjungos lėšas ir nacionalinę paramą, skiriamą Lietuvos pramonės ir verslo plėtrai, teritorinis padalinys Šiaurės Lietuvai. Taip pat veikia Lietuvos inovacijų centro skyrius kuris Šiaulių regiono jauniems verslininkams teikia naudingą informaciją ir konsultacijas, susijusias su inovacijų versle perdavimu ir sklaida. Yra

⁵¹ KTC laimėjimai// <http://www.ktc.lt/?id=77>; prisijungimo laikas: 2006-10-20

⁵² Kauno verslo inkubatorius - sparčiausiai augantis pasaulyje//<http://www.ktu.lt/lt/informacija/straipsniai/nr73.html>; prisijungimo laikas: 2006-07-15

⁵³ KTC laimėjimai// <http://www.ktc.lt/?id=77>; prisijungimo laikas: 2006-10-20

⁵⁴ Šiaulių verslo inkubatoriaus inkubuojamos įmonės // <http://www.svi.lt/article/archive/11/>; prisijungimo laikas 2006-10-22

bendradarbiaujama su Lietuvos Verslo centrų sąjunga, kuriai priklauso ir kaip narys. Nuolatinis veiklos partneris – Šiaulių regiono plėtros agentūra. Tamprūs ryšiai Verslo Inkubatorių sieja su Šiaulių regioniniais Prekybos, pramonės ir amatų rūmais. Šiaulių verslo inkubatorius priklauso Šiaulių Pramonininkų asociacijai, todėl turi visą informaciją apie Pramonininkų konfederacijos renginius bei veiklą ir su ja susijusias organizacijas. Yra glaudžiai bendradarbiaujama su Šiaulių Universiteto Socialinių mokslų fakultetu, Vakarų Lietuvos kolegija, Šiaurės Lietuvos kolegija, Šiaulių profesinio rengimo centru. Šių mokyklų studentai Šiaulių verslo inkubatoriuje pastoviai atlieka praktiką. Taip pat Šiaulių verslo inkubatorius veikia "Neįgaliųjų verslo plėtros centras". Kiti partneriai yra Šiaulių verslininkų ir vadybininkų draugija, Šiaulių verslininkų klubas, darbdavių konfederacija, Šiaulių darbo birža ir Šiaulių bankas.

*Šiaulių verslo inkubatoriaus tikslai*⁵⁵:

- padėti naujai besikuriančioms miesto ir regiono smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms subręsti;
- išugdyti jų sugebėjimus prisitaikyti ir nepriklausomai veikti rinkoje;
- inicijuoti naujų verslų ir darbo vietų kūrimą;
- remti naujų technologijų vystymąsi bei inovacijų diegimą versle ir padėti tokio pobūdžio projektams įgauti komercinį pagrindą;
- mažinti nesėkmingų verslų kiekį ir pailginti verslo amžių;
- formuoti verslo bendradarbiavimo tinklą mieste ir regione;
- vienyti pastangas pritraukiant Lietuvos ir tarptautines finansavimo programas bei remti firmas jų įgyvendinime;
- sudaryti sąlygas miesto verslo visuomenei pasinaudoti Verslo Inkubatoriuje turima ir kaupiama informacija – šalies ir užsienio šaltiniais apie tarptautinį verslą, įstatyminėmis bazėmis, verslo inovacijomis, leidžiamais katalogais, naudojantis tiek spaustuvine medžiaga, tiek elektroninėmis ryšių priemonėmis (internetu);
- bendradarbiauti su Lietuvos bei užsienio verslo inkubatoriais ir kitomis verslo rėmimo struktūromis, nevyriausybinėmis organizacijomis, įvairiomis firmomis.

„Šiaulių verslo inkubatorius, įgyvendinęs projektą, kurio didžiąją dalį finansavo Europos Sąjungos struktūriniai fondai, apie 50% padidino biurų plotą, nuomojamą verslą pradedančioms įmonėms. Dabar jame tilps daugiau kaip 50 įmonių. Šiaulių verslo inkubatoriuje iki šiol veikė 34 įmonės, dabar įrengta naujų biurų dar 20 įmonių. Bendras nuomojamas plotas padidėjo nuo 1.100

⁵⁵ Šiaulių verslo inkubatoriaus tikslai // <http://www.svi.lt/article/archive/6/>; prisijungimo laikas 2006-10-25

m2 iki 1.700 m2. Šiaulių verslo inkubatoriaus patalpas išplėtė igyvendinęs iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų bei valstybės biudžeto finansuotą projektą, kurio vertė – 1,86 mln. Lt. Pasak Aliaus Valio, Šiaulių verslo inkubatoriaus direktoriaus, inkubatoriaus nuomojamų biurų paklausa – labai didelė, į naujas patalpas pretendavo dvigubai daugiau verslą pradedančių įmonių, nei buvo galima sutalpinti⁵⁶.

Pradedančiuosius verslininkus į inkubatorių labiausiai vilioja pirmuosius trejus metus suteikiamos patalpų nuomos nuolaidos – pirmaisiais metais – 75%, antraisiais – 50%, trečiaisiais – 25%. Komercine kaina biuro patalpos inkubatoriuje nuomojamos už 16 Lt/m2. Šiauliuose verslą pradedančios įmonės, gavusios nuolaidą, už patogioje vietoje esančias šiuolaikiškai įrengtas patalpas moka 4-12 Lt/m2 nuomos mokesčių. "Inkubatoriuje pirmuosius 3 m. verta būti jau vien dėl to, kad biuro nuoma pigesnė", – Verslo Žinioms teigė Mindaugas Mockus, UAB "Kotesa", užsiimančios apsaugos sistemų įrengimu, direktorius. "Kotesa" inkubatoriuje veikė 4 m., iš jo išsikraustė prieš savaitę – nusipirko patalpas, kuriose įrengė savo biurą ir saloną. Pasak p. Mockaus, naujos vietos ieškoti prireikė, nes įmonė išplėtė veiklą, 2004 m. jos apyvarta siekė 2,1 mln. Lt. Įsikūrus inkubatoriuje bendrovėje dirbo 6 žmonės, dabar – 18⁵⁷.

4.1.3. Telšių verslo inkubatorius

Į *Telšių apskrities verslo inkubatoriaus* steigėjai yra Lietuvos Respublikos ūkio ministerija ir Telšių apskrities viršininko administracija. Šiuo metu inkubatorius turi 22 inkubuojamas įmones⁵⁸. Europos Sąjungos struktūriniais fondams skyrus 5,93 mln. Lt., šiais metais yra planuojama priimti dar 20 naujų bendrovių. Tikimasi, jog 2006 m. gruodžio mėn. paskelbti konkursai lems naujakurius⁵⁹.

Telšių apskrities verslo inkubatoriaus tikslai:

- padėti naujai besikuriančioms miesto ir regiono smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms subręsti;
- išugdyti jų sugebėjimus prisitaikyti ir nepriklausomai veikti rinkoje;
- inicijuoti naujų verslų ir darbo vietų kūrimą;
- remti naujų technologijų vystymąsi bei inovacijų diegimą versle ir padėti tokio pobūdžio projektams įgauti komercinį pagrindą;

⁵⁶ M. Danazas, Išsiplėtė Šiaulių verslo inkubatorius// Verslo Žinios, OnLine, 2006.

⁵⁷ M. Danazas, Šiaulių verslo inkubatoriuje – apgultis//Verslo Žinios, 2005, Nr. 33 (4 psl.)

⁵⁸ Telšių apskrities verslo inkubatoriaus inkubuojamos įmonės // <http://www.tavi.lt/?id=1>; prisijungimo laikas 2006-11-4

⁵⁹ Telšiai augina verslininkus// <http://www.tavi.lt/?id=601&nr=19> ; prisijungimo laikas 2006-10-15

- mažinti nesėkmingų verslų kiekį ir pailgintį verslo amžių;
- formuoti verslo bendradarbiavimo tinklą mieste ir regione;
- jungti pastangas pritraukiant Lietuvos ir tarptautines finansavimo programas bei remti firmas įgyvendinant programas;
- sudaryti sąlygas miesto verslo visuomenei pasinaudoti Verslo inkubatoriuje turima ir kaupiama informacija: šalies ir užsienio šaltiniais apie tarptautinį verslą, įstatyminėmis bazėmis, verslo inovacijomis, leidžiamais katalogais, naudojantis tiek spaustuvine medžiaga, tiek elektroninėmis ryšių priemonėmis (internetu); bendradarbiauti su Lietuvos bei užsienio verslo inkubatoriais ir kitomis verslo rėmimo struktūromis, nevyriausybinėmis organizacijomis, įvairiomis firmomis.

Inkubatoriaus paslaugomis naudojasi ne tik Telšių miesto bei rajono verslininkai, bet ir viso regiono verslo atstovai, todėl tikimasi, jog paramą gausiančios verslo įmonės, organizacijos taps konkurencingesnės ir plėtos savo idėjas. Manoma, jog naujai įsikūrusios įmonės bus stabilios, plėsis kaimo vietovėse. Tikimasi, jog, pasinaudojus patalpomis ir naujomis paslaugomis verslui, bus sudarytos prielaidos didesniai inkubatoriaus finansiniam savarankiškumui⁶⁰.

Telšių apskrities verslo inkubatoriaus direktorės V. Jasevičienės teigimu, pradedančiuosius verslininkus paprastai traukia inkubatoriaus taikomos įvairios lengvatos ir galimybės plėsti verslą, taip pat susirasti partnerių kitose šalyse. Telšiuose „paprastai pradedantys regiono verslininkai neturi patirties ir nežino, kaip administruoti naują verslą, todėl finansų valdymo, verslo teisės ir rinkodaros konsultacijos – būtinos. Inkubatoriuje yra teikiamas subalansuotas, verslo įmonių poreikius atitinkantis paslaugų paketas, kuriuo bendrovės gali naudotis 3 m. "Dabar lengvatinėmis sąlygomis yra įsikūrusios 22 įmonės, o naujos pretendentes bus renkamos pagal inovatyvius verslo planus, jos turėtų priklausyti ir remtino verslo kategorijai ir, be abejonės, tai bus tik smulkus verslas", – padėti komentuoja p. Jasevičienė⁶¹. V. Jasevičienė teigia, jog porą metų veikiančios bei naujos įmonės labai domisi patalpomis, nes Telšiuose jų pasiūla nedidelė, šiuolaikiškai įrengtų biurų nėra. „Patalpų poreikis labai didelis, nes steigiasi daug naujų įmonių, veiklą legalizuoja ilgai šešėlyje lindėję verslininkai", – tvirtina p. Jasevičienė⁶². Per 6 veiklos m. yra sukurta 380 darbo vietų, išauginta daugiau nei 50 įmonių. Iš sėkmingai veikiančio inkubatoriaus naudos turi ne tik verslininkai. Per š. m. I psm. į biudžetą suplaukė 118.000 Lt mokesčių, sukurtos 26 darbo vietos⁶³.

⁶⁰ Telšiai augina verslininkus//Verslo žinios, 2006, Nr. 179;

⁶¹ Ten pat;

⁶² Telšių inkubatoriuje tilps daugiau įmonių// <http://www.tavi.lt/?id=601&nr=16>; prisijungimo laikas: 2006-07-15;

⁶³ Telšiai augina verslininkus//Verslo žinios, 2006, Nr. 179.

4.2. Lėtai savo veiklą vystantys Lietuvos verslo inkubatoriai

Vilnijos verslo inkubatorius atidarytas 1998 m. gruodžio mėn. Jo dalininkai yra Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija ir Vilniaus miesto savivaldybė. Pagrindinė Vilnijos verslo inkubatoriaus pasirinkta tikslinė grupė Vilniuje – bedarbiai, galvojančys steigti nuosavą verslą ir norintys įvertinti savo galimybes. Ją papildė studentai, racionalizatoriai ir veikiančių įmonių darbuotojai, siekiantys pasisemti daugiau žinių apie rinkodarą, projektų logiką ir sisteminę analizę. Pirmosios įmonės į Vilnijos verslo inkubatorių priimtos 1999 m., o per visą veiklos laikotarpį lengvatine patalpų nuoma ir paslaugomis pasinaudojo per 90 įmonių. Pasitelkusi teikiamas konsultacijas Vilnijos verslo inkubatoriuje inicijavo daugiau kaip 30 naujų įmonių įsisteigimą. Vien 2002-2004 m. inkubatoriaus priimtose naujose įmonėse sukurta daugiau kaip 100 darbo vietų⁶⁴.

Vilnijos verslo inkubatoriaus tikslai⁶⁵:

- skatinti naujų įmonių kūrimąsi, padidinti jų gyvybiškumą ir augimą, o per tai – jų apyvartos didėjimą ir naujų darbo vietų steigimą.
- siekti, kad inkubatoriaus parama pasinaudotų kuo daugiau naujai įsikūrusių arba silpnų, "gulinčių" firmų, taip pat teikti paramą regione esančioms firmoms.
- siekti, kad inkubatoriuje įsikurtų kuo daugiau inovacinių firmų, tapti jų centru, tiesiogiai dalyvauti inovaciniuose projektuose, tuo būdu maksimaliai sumažinti dotacijų poreikį veiklos išlaidoms dengti ir tapti finansiškai savarankišku.

Pagrindinis Vilnijos verslo inkubatoriaus tikslas yra skatinti naujų įmonių steigimą bei sukurti konsultacinės paramos aplinką, kurioje naujai įkurtam verslui būtų maksimalios sąlygos "išlikti" ir vystytis. Verslininkystės skatinimas yra žmonių skatinimas rizikuoti, nes rizikos elementas yra neatsiejama verslo dalis. Dirbdami šia linkme verslo inkubatoriai siekia kiek įmanoma sumažinti veiklos klaidų skaičių arba sušvelninti žlugimo pasekmes ir su tuo susijusius nuostolius. Vilnijos verslo inkubatorius numato remtis JAV inkubatorių koncepcija, būtent – pradiniam 3 – 4 m. etape visą dėmesį sutelkti į inkubuojamų firmų stiprinimą ir augimą. Tuo tikslu sieks pakankamo veiklos finansavimo, pasirinks aukštos klasės specialistus ir atsisakys pajamų už inkubuotų firmų konsultavimą. Inkubatoriui suteiktos investicijos valstybei grįš augančių firmų ir įdarbintųjų mokamų mokesčių forma.

⁶⁴ Vilnijos verslo inkubatorius // <http://www.vvi.lt/index.php?topic=aktual>; prisijungimo laikas 2006-10-10

⁶⁵ Vilnijos verslo inkubatoriaus tikslai, <http://www.vvi.lt/index.php?topic=apie&sub2=tikslai>; prisijungimo laikas 2006-10-10

Svarbus Vilnijos verslo inkubatoriaus tikslas yra ne tik suburti grupę firmų po vienu stogu, bet sukurti tarpusavyje susijusią verslo bendruomenę. Tuo tikslu inkubatoriaus Taryba stengiasi parinkti įmones, atsižvelgiant į jų dydį ir veiklos pobūdį, bei rasti tinkamą jų veiklos derinį. Čia gali įsikurti ir tokios įmonės, kurių paslaugos tenkina inkubuotų ir regiono firmų poreikius, pvz., spausdinimo, maketavimo, reklamos, marketingo, finansų ir teisinės informacijos.

Tolimesnis Vilnijos verslo inkubatoriaus tikslas – tapti Vilniaus ir Vilnijos regiono verslo inicijavimo, vystymo ir inovacijų įdiegimo centru. Todėl jau dabar kryptingai dirbama, kad Vilnijos verslo inkubatorius palaipsniui peraugtų į inovacinį centrą.

2005 m. „vyko dinamiška inkubuojamų įmonių kaita – 21 sėkmingai išsivystė ir išsikėlė, o į jų vietas buvo priimta 15 naujų (2004 m. 14 įmonių išsivystė ir išsikėlė, o priimtos 22 naujos įmonės). Intensyvi inkubuojamų įmonių kaita paaiškinama priimtų įmonių sparčiu vystymusi, ko pasėkoje Vilnijos verslo inkubatoriaus inkubavimo paslaugomis galėjo pasinaudoti didesnis pradedančiųjų įmonių skaičius. Metinis plotų panaudojimo vidurkis 2005 m. sudarė 96.57%⁶⁶.

2003 m. Vilnijos verslo inkubatorius buvo pakviestas prisijungti prie šešių šalių: Italijos, Lenkijos, Rumunijos, Bulgarijos, Austrijos ir Vokietijos įgyvendinamo "Socrates Grundtvig" projekto "Verslo inkubatoriai – kaip kovos suaugusiųjų nedarbu forma"⁶⁷.

2005 metų gruodžio mėnesį Vilnijos verslo inkubatoriuje buvo 23 inkubuojamos įmonės. Su inkubuojamomis įmonėmis buvo sudarytos patalpų, biuro baldų, kompiuterių nuomos sutartys. Inkubuojamoms įmonėms Vilnijos verslo inkubatoriuje nuolat yra teikiama visa jiems reikalinga konsultacinė parama aktualiomis marketingo ir buhalterijos vedimo, verslo vadybos temomis. Pavyzdžiui, daugumos minėtame inkubatoriuje inkubuojamų įmonių veiklos apimtys yra sąlyginai mažos, todėl jos naudojasi paprastais veiklos planais, kuriuos paruošti savo jėgomis yra sudėtinga, o profesionaliai verslo planus rašančių konsultantų paslaugos – per brangios.

Vilnijos verslo inkubatoriaus gautos lėšos ir jų šaltiniai per finansinius metus⁶⁸:

1. LR Ūkio ministerijos veiklai skirta 110 000 litų subsidija.
2. VVI nuosavos uždirbtos lėšos: 61887 litų.
3. Iš vykdytų programų: a) PHARE programos priemonių vykdymui gauta ir panaudota: 7347 litų; b) Socrates programos vykdymui gauta ir panaudota: 11463 litų.

⁶⁶ Vilnijos verslo inkubatoriaus veiklos ataskaita už 2005 metus//

http://www.vvi.lt/index.php?topic=apie&sub2=rez&sub2_4=atask05; prisijungimo laikas: 2006-09-25

⁶⁷ Entrepreneurship Incubator as a Form of Adult Unemployment Fighting // <http://www.project.incubator.ipt.pl/>; prisijungimo laikas 2006-10-10

⁶⁸ Vilnijos verslo inkubatoriaus veiklos ataskaita už 2005 metus//

http://www.vvi.lt/index.php?topic=apie&sub2=rez&sub2_4=atask05; prisijungimo laikas: 2006-09-25;

Vilnijos verslo inkubatoriaus išlaidos per finansinius 2005 m. siekė 229042 litų. Matome, valstybės parama sudaro žymią dalį, o nuosavos pajamos sudaro tik apie 27% nuo išlaidų sumos.

Alytaus verslo inkubatoriaus steigėjai yra Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, Alytaus verslo inovacijų centras, Alytaus miesto savivaldybė ir Alytaus kolegija. Alytaus verslo inkubatorius išleido 22 įmones, iš jų 3 nutraukė savo veiklą. Šiuo metu inkubatoriuje yra 14 bendrovių.

Alytaus verslo inkubatoriaus veiklos tikslai⁶⁹:

- Padėti besikuriančioms miesto ir regiono smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms subręsti;
- Išugdyti jų sugebėjimus prisitaikyti ir nepriklausomai veikti rinkoje;
- Inicijuoti naujų verslų ir darbo vietų kūrimą;
- Remti naujų technologijų vystymąsi bei inovacijų diegimą versle ir padėti tokio pobūdžio projektams įgauti komercinį pagrindą;
- Mažinti nesėkmingų verslų kiekį ir pailginti verslo amžių;
- Formuoti verslo bendradarbiavimo tinklą mieste ir regione;
- Jungti pastangas pritraukiant Lietuvos ir tarptautines finansavimo programas bei remti firmas įgyvendinant programas;
- Sudaryti sąlygas miesto verslo visuomenei pasinaudoti verslo inkubatoriuje turima ir kaupiama informacija: šalies ir užsienio šaltiniais apie tarptautinį verslą, įstatyminėmis bazėmis, verslo inovacijomis, leidžiamais katalogais, naudojantis tiek spaustuvine medžiaga, tiek elektroninėmis ryšių priemonėmis (internetu); bendradarbiauti su Lietuvos bei užsienio verslo inkubatoriais ir kitomis verslo rėmimo struktūromis.

Kalbant apie finansinę Alytaus verslo inkubatoriaus situaciją, minėtina tai, kad vietos savivaldybė nepakankamai finansuoja verslo inkubatorių. Alytaus verslo inkubatoriaus direktorės E. Žilinskienės teigimu „verslo informaciniai centrai yra remiami vietos savivaldybių, o inkubatoriai – ne. Nors tai turėtų būti savivaldybės prestižo reikalas”⁷⁰. E. Žilinskienės teigimu nežiūrint to, kad mūsų inkubatorius yra miesto pakraštyje, norinčiųjų patekti į jį yra labai daug, tačiau Alytaus verslo inkubatorius negali visų norinčiųjų, nes neturi pakankamai patalpų.

Kazlų rūdos verslo inkubatorius buvo įregistruotas 2000 metais, Marijampolės apskrityje, Kazlų Rūdos savivaldybėje. Kazlų Rūdos verslo inkubatoriaus dalininkai yra Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, Marijampolės apskrities viršininko administracija, Kazlų Rūdos savivaldybė ir UAB „Axis Industries“. Šis verslo inkubatorius skiriasi nuo kitų veikiančių Lietuvoje tuo, kad

⁶⁹ Alytaus verslo inkubatoriaus tikslai // http://www.alytusvi.lt/veiklos_tikslai.htm; prisijungimo laikas 2006-10-10.

⁷⁰ <http://www.alytusvi.lt/>; prisijungimo laikas: 2006-09-11

vienas iš dalininkų yra privatus juridinis asmuo. "Kazlų Rūdos verslo inkubatorius" 2002 – 2003 m. savarankiškai įvykdė arba dalyvavo kaip partneris šiuose projektuose: Leonardo da Vinčio programa, PHARE 2000 Europos Sąjungos programa⁷¹. Kazlų Rūdos verslo inkubatoriaus partneriai yra Ūkio bankas, Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazija ir Vitalis institutas.

*Kazlų Rūdos verslo inkubatoriaus veiklos tikslai*⁷²:

- Padėti naujai besikuriančioms miesto ir regiono smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms;
- Ugdyti jų sugebėjimus prisitaikyti ir nepriklausomai veikti rinkoje;
- Inicijuoti naujų verslų ir darbo vietų kūrimą;
- Remti naujų technologijų vystymąsi bei inovacijų diegimą versle ir padėti tokio pobūdžio projektams įgauti komercinį pagrindą;
- Formuoti verslo bendradarbiavimo tinklą mieste ir regione;
- Vienyti pastangas pritraukiant Lietuvos ir tarptautines finansavimo programas bei remti firmas įgyvendinant projektus;
- Sudaryti sąlygas miesto ir regiono verslo visuomenei pasinaudoti Verslo inkubatoriuje turima ir kaupiama informacija - šalies ir užsienio šaltiniais apie tarptautinį verslą, internetu, leidžiamais katalogais;
- Bendradarbiauti su Lietuvos bei užsienio verslo inkubatoriais, nevyriausybinėmis organizacijomis, įvairiomis firmomis.

Kazlų Rūdos verslo inkubatorius yra pasirengęs padėti pradedantiems verslininkams. Verslo inkubatoriaus darbuotojai gali ne tik patarti pasiryžusiems pradėti savo verslą apie įvairių verslo organizavimo formų pranašumus, konsultuoti verslininkus įmonių steigimo klausimais, bet ir padėti įregistruoti įmonę, sutvarkyti visus reikalingus dokumentus. Vietos verslininkams Kazlų Rūdos verslo inkubatorius teikia konsultacijas ir realią pagalbą registruojant įmones, padeda parengti reikalingus dokumentus. Įregistravus įmonę, galima naudotis lengvatinėmis inkubatoriaus paslaugomis – patalpomis, biuro paslaugomis, interneto ryšiu, verslo konsultacijomis, mokymais ir seminarais, metodine literatūra. Šiuo metu inkubatoriuje yra laisvų tiek gamybos, tiek administracinių patalpų, todėl visus norinčius pradėti verslą inkubatorius kviečia įsikurti. Lengvatinėmis verslo inkubatoriaus paslaugomis gali naudotis fiziniai asmenys, turintys idėjų ir

⁷¹ http://www.krvi.lt/pages/index_in.php?klb=1&ID=129&psl=1&pid=5&expand=0; prisijungimo laikas: 2006-07-11

⁷² Kazlų Rūdos verslo inkubatoriaus veiklos tikslai //

http://www.krvi.lt/pages/index_in.php?klb=1&ID=72&psl=1&pid=4&expand=0; prisijungimo laikas 2006-10-9

norintys pradėti savo verslą, pradedančios ir iki 3 metų veikiančios įmonės, kurios neužsiima valstybės neremiamą veiklą⁷³.

Ignalinos atominės elektrinės regiono verslo inkubatoriaus steigėjai yra Lietuvos Respublikos ūkio ministerija ir Visagino miesto savivaldybė. Jis buvo įkurtas 2003 m. kovo 10 d.⁷⁴, tačiau pirmosios įmonės įsikūrė nuo 2004 metų pradžios. Šiuo metu inkubatoriuje veikia 13 įmonių. Pagrindinis Ignalinos atominės elektrinės regiono inkubatoriaus tikslas – sumažinti pradedančių veikti ir jau veikiančių įmonių veiklos riziką, padėti pasiekti tokį lygį, kad jos galėtų savarankiškai užsiimti ūkine – komercine veikla, konkuruoti rinkoje ir tokiu būdu skatinti naujų darbo vietų regione steigimą”, – teigia Irina Malceva, Ignalinos atominės elektrinės regiono verslo inkubatoriaus direktorė. Inkubatoriui įrengti steigėjai – Ūkio ministerija, Visagino savivaldybė, ir Europos Sąjungos PHARE programa – skyrė per 2 mln. Lt. P. Malceva tvirtina, kad inkubatorius – tai didžiulė paspartis naujai besikuriančioms įmonėms, nes pirmus trejus gyvenimo inkubatoriuje metus jie turės nuolaidas patalpų, kompiuterinės įrangos ir baldų nuomai bei verslo konsultacijoms⁷⁵.

5. LIETUVOS VERSLO INKUBATORIŲ PROBLEMOS IR PERSPEKTYVOS

Net nekyla abejonių dėl verslo informacijos centrų ir verslo inkubatorių tinklo reikalingumo – daugelis pradedančiųjų verslininkų suranda galimybes plėstis ir tobulėti esant priėjimui prie reikiamos informacijos, gauna reikalingus mokymus ir konsultacijas, nebrangiai nuomojasi reikiamas patalpas. Verslo inkubatorius, siekdamas kaip įmanoma efektyviau suteikti paslaugas, turi pasirinkti savo strategiją kaip išspręst iškilusius uždavinius. Nors Lietuvoje tik 7 verslo inkubatoriai, bet visi jie labai skirtingi, problemos su kuriomis jie susiduria – pačios įvairiausios. Vieni galvoja apie spartesnę plėtrą, o kitų ateitis visiškai neaiški. Nežiūrint to, kad įvairiose spaudos publikacijose paprastai randame daug informacijos apie verslo inkubatorių teikiamą naudą smulkiam ir vidutiniam verslui, akivaizdu, kad verslo inkubatorių veikloje galima įžvelgti ir neigiamus aspektus.

Į klausimą – ar pasiteisino verslo inkubatorių idėja Lietuvoje? – šiandien verslo inkubatorių direktoriai atsako maždaug taip: „Lietuvoje tokios paramos verslininkams idėja tikrai nesužlugo, verslo inkubatoriai jau įrodė savo galimybes geriausiai tenkinti smulkaus verslo poreikius ir kartu prisidėti prie šalies ekonomikos plėtos. Per 2,5 metų Lietuvoje verslo inkubatoriuose esančiose

⁷³ M. Tamašauskienė, Sunkumus pradedantiems verslininkams įveikti padeda verslo inkubatorius//Verslo Žinios,2004, Nr. 42 (2 psl.)

⁷⁴ Trumpa istorija kaip atsirado verslo inkubatoriai//

http://www.iaeregionas.lt/FeriLit/_vvin/Default.asp?page=text&mnu=1-9&id=57; prisijungimo laikas: 2006-09-09

⁷⁵ D. Simėnas, Verslo inkubatorius skatina Ignalinos pradedančiuosius//Verslo Žinios, OnLine, 2004.

įmonėse buvo sukurta apie 320 naujų darbo vietų. Tai svarus indėlis, įvertinant tai, kad sukurti vieną darbo vietą valstybei kainuoja 30 – 40 tūkst. lt. Telšių, Šiaulių ir Kauno technologijos universiteto inkubatoriai veikia gana sėkmingai, visos patalpos išnuomos įmonėms. Tuo tarpu Vilnijos, Alytaus, Kazlų Rūdos inkubatorius galima būtų reorganizuoti. Taigi viena iš vidinių problemų, su kuria susiduria inkubatoriai, – tai kai kurių verslo inkubatorių reorganizavimo ir plėtros problemos⁷⁶.

Atsižvelgdami į augantį verslo inkubatoriaus paslaugų poreikį ir esamos infrastruktūros galimybių plėtros reikalingumą, Kauno technologijos universitetas ir Kauno apskrities viršininko administracija, kurie, kaip ir Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija, yra Kauno technologijos universiteto regioninio verslo inkubatoriaus dalininkai, visapusiškai remia esamos verslo inkubatoriaus infrastruktūros plėtrą į Mokslo ir technologijų parką⁷⁷. Verslo inkubatorius siekia greičiau tapti mokslo technologijų parku, ir ragina valdžios institucijas apsispręsti dėl inkubatoriaus ateities. Tam galėtų būti panaudotos Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos. Kauno technologijos universiteto regioninio verslo inkubatoriaus direktorius, p. Milius, siūlo pažvelgti į skaičius: per visą gyvavimo laikotarpį Kauno technologijos universiteto regioniniame inkubatoriuje buvo sukurtos 385 naujos darbo vietos, įvairių mokesčių forma inkubatoriaus įmonės valstybei iki šių metų pradžios sumokėjo daugiau kaip 13,5 mln. Lt. Per visą Kauno technologijos universiteto regioninio verslo inkubatoriaus veiklos laikotarpį jo paslaugomis jau pasinaudojo daugiau kaip 150 įmonių. Tik 9 iš jų, išėjusios iš verslo inkubatoriaus, sustabdė savo veiklą. Šie skaičiai rodo, kad jaunų įmonių „išgyvenimo“ sėkmės rodiklis Kauno technologijos universiteto regioniniame verslo inkubatoriuje siekia daugiau kaip 90%, o vidutinis „sėkmės“ rodiklis Lietuvoje yra apie 30%⁷⁸.

Kauno technologijos universiteto regioninis verslo inkubatorius aktyviai bendradarbiauja su savo steigėjais, turi nemažai partnerių Lietuvoje ir užsienyje – tai Lietuvos ir užsienio šalių universitetai, kitos mokslinės ir tiriamosios pakraipos įstaigos, konsultacinės įmonės, smulkaus ir vidutinio verslo paramos organizacijos ir jų tinklai, inovatyvaus verslo skatinimo iniciatyvos. Su partnerių pagalba inkubatorius sėkmingai vykdo suplanuotas veiklas, projektus ir programas⁷⁹. Pagrindiniai inkubatoriaus konkurentai yra Kauno aukštųjų ir informacinių technologijų parkas (įkurtas 2002 m., jame įsikūrę 13 įmonių) kuriam iki šiol nesiseka pritraukti į savo struktūrą pakankamo

⁷⁶ Verslo inkubatoriai padeda jaunoms įmonėms "atsistoti ant kojų"//Euroverslo naujienos, Nr. 9, 2001

⁷⁷ Vši "KTU regioninis verslo inkubatorius" veiklos ataskaita už 2005 m.
http://www.ktc.lt/failai/2005_veiklos_ataskaita.pdf; prisijungimo laikas 2006-11-02;

⁷⁸ R. Rutkauskaitė, Kauno verslo inkubatorius – sparčiausiai augantis pasaulyje//Verslo Žinios, Nr. 1 (13 psl.), Mano verslas, 2006;

⁷⁹ Vši "KTU regioninis verslo inkubatorius" veiklos ataskaita už 2005 m.
http://www.ktc.lt/failai/2005_veiklos_ataskaita.pdf; prisijungimo laikas 2006-11-02;

kiekio inovatyvių įmonių ir sukurti planuotą mechatronikos klasterį ir Technopolis – aukštųjų technologijų miestelis – iki šiol neįgyvendintas projektas⁸⁰. Įvertinus turimą potencialą ir inkubatoriaus partnerius bei konkurentus, galima teigti, kad verslo inkubatorius gali sėkmingai plėtoti savo infrastruktūrą ir paslaugas ateityje. Turima patirtis, kvalifikuotas personalas, iki šiol efektyviai vykdyta veikla ir stipri partnerystė įgalina inkubatorių tobulinti struktūrą ir reorganizuotis į mokslo ir technologijų parką. Palanki tokiam parkui ir situacija Kauno apskrityje – aplinkui sukonzentruotas didžiulis pramonės potencialas (išleidžiama penktadalis šalies pramonės produkcijos), sutelktos mokslo pajėgos (7 universitetai, keletas mokslo institutų, 5 kolegijos, 2 aukštesniosios mokyklos). Neblogi keliai, šalia Karmėlavos oro uostas ir ateityje projektuojamas europinės vėžės geležinkelis – visa tai formuoja regioną kaip stambų šalies žinių ekonomikos branduolį, o taip pat transporto ir logistikos centrą⁸¹.

Verslo inkubatoriai nebesutalpina norinčiųjų, ir nors čia auginami nauji mokesčių mokėtojai, šeši iš septynių inkubatorių jokios pagalbos iš savivaldybių nesulaukia. “Nepaisant to, kad mūsų inkubatorius miesto pakraštyje, norinčiųjų patekti į jį labai daug. Tačiau esame priversti juos atstumti, nes neturime daugiau patalpų”, – teigia E. Žilinskienė, Alytaus verslo inkubatoriaus direktorė. Alytaus verslo inkubatorius išleido 22 įmones, iš jų tik 3 nutraukė savo veiklą. Šiuo metu inkubatoriuje veikia 14 bendrovių. “Patirtis rodo, kad verslo informaciniai centrai yra remiami vietos savivaldybių, o inkubatoriai – ne. Nors tai turėtų būti savivaldybės prestižo reikalas”, – mano p. Žilinskienė⁸².

O štai į Telšių apskrities verslo inkubatorių, Europos Sąjungos struktūriniais fondams skyrus 5,93 mln. Lt, planuojama priimti dar 20 naujų bendrovių. Tikimasi, jog 2006 m. gruodžio mėnesį paskelbti konkursai lems naujakurius. Projekto tikslas – pagerinti verslo aplinką Telšių regione, teikti kokybiškas ir prieinamas paslaugas, nes dabar nepakanka inkubatoriaus pastatų. Tikimasi sudaryti palankias sąlygas įsikūrusioms įmonėms, sėkmingai vykdyti gamybą, plėtoti technologijas, diegti inovacijas. “Mes stengiamės neatsilikti nuo Šiaulių, – pabrėžia V. Jasevičienė, Telšių apskrities verslo inkubatoriaus direktorė, – Tai trečias plėtros etapas, pastebėjome, kad nuolat daugėja drąsių žmonių”. Įgyvendinus projektą bus pastatytas ir įrengtas priestatas su baldais ir technika bei 8 dirbtuvės. Numatyta 10 biurų verslą pradedančioms įmonėms ir 6 virtualūs kambariai. “Dabar lengvatinėmis sąlygomis Telšių apskrities verslo inkubatoriuje yra įsikūrusios 22 įmonės, o

⁸⁰ Ten pat;

⁸¹ Vši “KTU regioninis verslo inkubatorius” veiklos ataskaita už 2005 m. http://www.ktc.lt/failai/2005_veiklos_ataskaita.pdf; prisijungimo laikas 2006-11-02.

⁸² R. Rutkauskaitė Savivaldybės pamišio esančios verslo inkubatorių dalininkės// Verslo Žinios, Nr. 189 (13 psl.), Mano verslas, 2005

naujos pretendentes bus renkamos pagal inovatyvius verslo planus, jos turėtų priklausyti ir remtino verslo kategorijai ir, be abejonės, tai bus tik smulkus verslas", – padėtį komentuoja p. Jasevičienė. Per 6 veiklos metus sukurta 380 darbo vietų, išauginta daugiau nei 50 įmonių. "Galiu teigti, kad iš 50 įmonių nepasisekė tik 1%, kurias ištiko "nelaimingas atsitikimas": verslininkai buvo apgauti, pasirinko ne tuos partnerius", – atvirauja Telšių apskrities verslo inkubatoriaus direktorė. Inkubatoriaus paslaugomis naudojasi ne tik Telšių miesto bei rajono verslininkai, bet ir viso regiono verslo atstovai, todėl tikimasi, jog paramą gausiančios verslo įmonės, organizacijos taps konkurencingesnės ir plėtos savo idėjas. Manoma, jog naujai įsikūrusios įmonės bus stabilios, plėsis kaimo vietovėse. Tikimasi, jog pasinaudojus patalpomis ir naujomis paslaugomis verslui, bus sudarytos prielaidos didesniajam inkubatoriaus finansiniam savarankiškumui⁸³.

Tiesiogiai pabendravus su Vilnijos ir Kazlų Rūdos verslo inkubatorių direktoriais (Vilnijos verslo inkubatoriuje buvome apsilankę 19/10/2006, o su Kazlų Rūdos verslo inkubatoriaus direktore bendrauta telefonu) paaiškėjo, kad minėtų verslo inkubatorių plėtra tiek Vilnijos, tiek Kazlų Rūdos verslo inkubatorių direktoriai vertina neigiamai, tačiau minėto vertinimo priežastys skiriasi. Pasak direktoriaus, Vilnijos verslo inkubatorius negali plėstis todėl, jog nėra skiriamos reikalingos papildomos patalpos iš dalininkų (Ūkio ministerijos ir Vilniaus miesto savivaldybės) pusės. „Išlieka dvi potencialios Vilnijos verslo inkubatoriaus plotų praplėtimo galimybės: a) pastato, kuriame įsikūręs Vilnijos verslo inkubatorius, likusios dalies (5–8 a.) perdavimas Vilnijos verslo inkubatoriui, nes ją įsigijusi UAB "Prioritetas" nenumato panaudoti verslui; b) Vilniaus m. savivaldybė perduoda Vilnijos verslo inkubatoriui pastatus, kuriuose būtų įrengiami Vilnijos verslo inkubatoriaus filialai – paruošus projektą rekonstrukcijai reikiamas lėšas gauti iš Europos Sąjungos Struktūrinių fondų“⁸⁴. Šiuo metu eilėje patekti į verslo inkubatorių laukia 2 įmonės. Taigi, esant patalpų stygiui plėtra galima tik kokybės atžvilgiu, t.y. trūkstant patalpų siekti griežtesnės įmonių atrankos.

Tuo tarpu, Kazlų Rūdoje – kita situacija. Kazlų Rūdoje gyvena apie 7500 gyventojų, o verslo inkubatoriaus patalpos yra pakankamai didelės, leidžiančios sutalpinti visus norinčius, ir šiame inkubatoriuje yra laisvų patalpų, nežiūrint to, kad nuomos kainos labai patrauklios. Atrankos kriterijai tapti inkubuojama įmone nėra griežti, priimamos praktiškai visos įmonės, tačiau pats inkubatorius yra nutolęs nuo centro. O taip pat ir siekiančių užsiimti verslu žmonių yra mažai dėl pakankamai nedidelio gyventojų skaičiaus, todėl akivaizdu, kad plėtra tokiu atveju yra neįmanoma.

⁸³ Telšiai augina verslininkus// <http://www.tavi.lt/?id=601&nr=19> ; prisijungimo laikas 2006-10-15

⁸⁴ Vilnijos verslo inkubatoriaus veiklos ataskaita už 2005 metus //

http://www.vvi.lt/index.php?topic=apie&sub2=rez&sub2_4=atask05; prisijungimo laikas 2006-09-25

Dar viena problema su kuria betarpiškai susiduria Lietuvos verslo inkubatoriai – verslo inkubatorių finansavimo klausimas. Svarbus veiksnys, ilgą laiką neskatinęs verslo inkubatorių efektyvios veiklos ir plėtros – finansavimas lygybės principu (visiems buvo skiriama po 110 000 Lt per metus), neatsižvelgiant į inkubatoriaus dydį, poreikius bei potencialą (vienas inkubatorius gali turėti 50 įmonių, o kitas – tik 5 įmones). Kitaip sakant, viena iš pagrindinių dalininkų Ūkio ministerija, skirdama visiems vienodą metinę subsidiją 110 000 Lt., neskaičiuoja nei tikrųjų įstaigos kaštų paslaugoms teikti, nei skatina plėstis. Diegiamas⁸⁵ programinis (projektinis) finansavimas turi išspręsti šią problemą.

Kyla abejonių dėl verslo inkubatorių administravimo mechanizmo. Už teikiamą paramą reikia parengti visą eilę ataskaitų (ketvirtinių ir metinių) Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūrai ir Ūkio ministerijai, kurių rengimui yra kartais skiriama net 10 – 35% darbo laiko, taigi situacija tampa gana artima tai, kada daugiau rūpesčių nei gaunamos naudos ir finansinės paramos. Iš to seka, kad centralizacija nevysiškai pasiteisina, ir stagnuoja efektyvią verslo inkubatorių veiklą. Tuo tarpu, didmiesčiuose veikiančys inkubatoriai puikiai galėtų save išlaikyti kitų (vietinių) dalininkų (ten, kur dalininkai yra savivaldybės, inkubatoriai yra atleidžiami nuo įvairių mokesčių ir pan.) bei „verslo angelų“ pagalba⁸⁶. Taigi verslo inkubatorių finansavimas, betarpiškai turėtų būti susietas su verslo inkubatoriui keliamais vertinimo kriterijais, verslo inkubatoriaus veiklos tikslais. Tie verslo inkubatoriai, kurie priimdami įmones siektų padėti toms įmonėms, kurios būtų orientuotos į aukštesnės pridėtinės vertės produktą, taip pat turėtų tikslą kuo daugiau priimti įmonių taip sudarant sąlygas naujų darbo vietų sukūrimui, turėtų gauti kur kas didesnę finansavimą nei verslo inkubatoriai, neturintys minėtų tikslų.

Verslo inkubatoriuose yra sudaroma palankios sąlygos naujo verslo sukūrimui ir stiprinimui. Verslo inkubatorius vaidina svarbų vaidmenį skatinant regiono ekonominę plėtrą, gerinant socialines užimtumo sąlygas. Ypač svarbu yra tai, kad suteikiant tinkamą paramą jaunoms įmonėms bei stiprinant jas veiklos vystymo pradiname etape, sukuriama prielaida atsirasti pilnaverčiam ūkio subjektui, kuris plėtodamas savo veiklą kurs naujas darbo vietas regione. Patiris parodė, kad sėkmingam verslo inkubatoriaus gyvavimui itin aktuali vietinės valdžios įstaigų – miesto bei rajono savivaldybių, apskričių administracijų parama⁸⁷. Šiuo metu savivaldybės yra 5 iš 7 šalyje veikiančių

⁸⁵ 2005 m. vasario 15 d. patvirtintas Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-73 „Dėl viešųjų paslaugų verslui tinklo įstaigų finansavimo“ įtvirtino nuostatą, kad tiek VIC, tiek VI finansinė parama iš valstybės biudžeto skiriama pagal pateikiamuose paslaugų verslui programų projektuose pateikiamą lėšų poreikį

⁸⁶ Ar pakankamas dėmesys skiriamas smulkiam ir vidutiniam verslui//

http://www.npi.lt/site/failai/file/eek_svv_galutine_ilga.doc; prisijungimo laikas: 2006-07-15

⁸⁷ Vši „KTU regioninis verslo inkubatorius“ veiklos ataskaita už 2005 m.

http://www.ktc.lt/failai/2005_veiklos_ataskaita.pdf; prisijungimo laikas 2006-11-02;

verslo inkubatorių dalininkės, išskyrus Telšių apskrities ir Kauno technologijos universiteto, bet realią paramą gauna tik vienintelis – Šiaulių verslo inkubatorius.

Dėl finansų stokos, Kauno technologijos universiteto regioninio verslo inkubatorius vykdo griežtą įmonių atranką. Inkubatoriuje veikia 64 firmos. „Priimamoms įmonėms keliami tam tikrus reikalavimus – kad jos būtų orientuotos į aukštesnės pridėtinės vertės produktą, kad joms nebūtų svetimas žodis inovacijos”, – aiškina P. Milius, Kauno technologijos universiteto verslo inkubatoriaus vadovas. Pasak jo, nors nuo 1998 m. iš inkubatoriaus išėjo apie 120 įmonių, Kauno savivaldybė iki šiol randa "svarbesnių" sričių, kur investuoti lėšas, pavyzdžiui, užlopyti gatvę. “Miesto vadovai giria inkubatorių, vadindami jį Kauno ateitimi. Bet kai tik paprašome finansavimo, atsiranda svarbesnių darbų”, – sako p. Milius. Šiaulių verslo inkubatoriui pasisėkė labiau – mat savivaldybė remia verslo inkubatorių⁸⁸.

Taigi Šiaulių verslo inkubatorius gauna nuolatinę piniginę paramą iš Šiaulių savivaldybės. Šiaulių savivaldybė verslo inkubatorių kasmet atleidžia nuo turto ir žemės mokesčių, kurie sudaro maždaug 7% visų išlaidų. Šiaulių savivaldybė investavo pinigines lėšas jau steigiant inkubatorių, taip pat prie jo įrengė automobilių stovėjimo aikštelę. Šiaulių verslo inkubatoriaus direktorius, A. Valys, teigia, kad jei suskaičiuotum mokesčius, kuriuos sumokėjo inkubuojamos įmonės, investicijos tikriausiai atsipirko trigubai. Per penkerius veiklos metus sukurta maždaug 700 darbo vietų. Inkubatoriuje išauginta ir išleista per 80 įmonių. Netrukus verslo inkubatorius galės priimti daugiau pradedančiųjų verslininkų, kadangi iš struktūrinių fondų gavo 1,8 mln. Lt. “Pateikėme paraišką, laimėjome. Gavome 100% paramą projektui. Šiuo metu inkubatoriuje veikia 36 įmonės, o išplėtus patalpas bus galima priimti dar 15–20”, – praneša p. Valys. Įgyvendinus projektą inkubatoriaus įmonės galės naudotis kompiuterių klase, pasitarimų kambariais ir pan.⁸⁹.

6. IDEALIAUS VERSLO INKUBATORIAUS MODELIO PAIEŠKOS IR VEIKLOS VERTINIMO KRITERIJAI ATSIŽVELGIANT Į KITŲ ES ŠALIŲ PATIRTĮ

Strategijos ir vertinimo paslaugų centras atliko Europos Komisijos Verslo generalinio direktorato užsakytą mokslinį tyrimą „Verslo inkubatorių gairės“⁹⁰, kuris buvo atliktas 2002 m.. Tyrimas buvo vykdomas keliais etapais – visų pirma buvo surinkta literatūrinė medžiaga, o vėliau

⁸⁸ R. Rutkauskaitė Savivaldybės paminėto esančios verslo inkubatorių dalininkės//Verslo Žinios, Nr. 189 (13 psl.), Mano verslas, 2005

⁸⁹ Ten pat.

⁹⁰ Benchmarking of Business Incubators, Centre for Strategy and Evaluation services// http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/incubators/summary_benchmarking_bi_2002.pdf; prisijungimo laikas: 2006-06-11

buvo atliekami empiriniai tyrimai su Europos Sąjungos šalių narių verslo inkubatoriais. Tyrime sutiko dalyvauti 77 verslo inkubatoriai o taip pat ir 71 inkubuojama įmonė. Susumavus faktus buvo stebima, kokius įrankius naudojant pasiekiami vienus ar kitus rezultatus. Atlikus tyrimą buvo gauta rezultatai, o taip pat tyrėjai pateikė ir rekomendacijas. Visa tai padėjo Europos Komisijai nubrėžti politikos gaires. Kita vertus tyrime pateikti geriausi pavyzdžiai, įvairūs vidurkiai ir rekomendacijos gali pasitarnauti formuojant inkubatorių veiklos vertinimo kriterijus, arba ieškant idealaus modelio.

Pirmuosius verslo inkubatorių modelius buvo stengiamasi klasifikuoti atsižvelgiant į steigėjus ir pagal jų investicinį indėlį (viešas, privatus, mišrus) ir inkubavimo procesą (inkubatoriaus patalpų tipą, paslaugų tipą, t.t.). Kitas klasifikavimo metodas yra skirtumai tarp inkubatorių specializacijos, tuo pačiu atspindint inkubuojamų įmonių veiklą. Tačiau pastaraisiais metais skirtingi inkubatoriai siūlo vis daugiau labai panašių „pagrindinių“ (šerdinių) paslaugų.

Verslo inkubatoriai turėtų būti kuriami teikti paramą smulkiam ir vidutiniam verslui ir būti dalis strateginio plano plėtros – arba orientuoti teritoriškai, arba turi būti steigiami siekiant įgyvendinti tam tikrus politikos prioritetus. Kita vertus galima panaudoti abu faktorius, šių faktorių kombinacijos. Šios minties pagrindas yra tai, jog inkubatoriai negali egzistuoti vieni visiškai savarankiškai, o geriau turi veikti kartu su kitomis organizacijomis arba remiantis strategijų plėtra. 2005 m. verslo inkubatorių observatorijos raporte⁹¹ pateikiama lentelė su Europos Sąjungos šalių narių plėtros duomenimis iš kurių matome, jog apie 48% verslo inkubatorių buvo įkurti vietose turinčiose mažiau nei vieną mln. gyventojų. Apie 40% buvo įkurti regione kuriame buvo mažiau nei 20000 smulkaus ir vidutinio verslo įmonių.

Toliau seka tai, kad inkubatoriai turėtų būti kuriami bendradarbiaujant viešajam ir privačiajam sektoriams. Verslo inkubatoriaus kūrimas turi atspindėti bendrą regioninę, technologijų ir verslo aptarnavimo strategijas. Jie yra remiami įvairių organizacijų iš viešo ir privataus sektoriaus įskaitant vietinę valdžią, universitetus, verslo įmones ir finansines institucijas. Viešoji valdžia turi svarbų katalizatoriaus ir lyderystės vaidmenį, ir gali suteikti lemiamą lėšų investiciją inkubatorių kūrimo stadijoje.

Vienas iš svarbiausių verslo inkubatoriaus veiklos aspektų – patalpų nuoma inkubuojamoms įmonėms. Europos Sąjungos verslo inkubatoriuose patalpų plotas vidutiniškai sudaro apie 3000 kv. m., nors diapazonas apima 90 – 41000 kv. m., taigi yra labai platus. Ieškant ekonomiško taško nustatyta jog geriausia turėti apie 5800 kv. m. Inkubuojamų įmonių skaičius taip pat gerokai svyruoja – nuo 1 iki 120, vidurkis yra 27 o rekomenduojama inkubuoti apie 20 – 30 įmonių. Patalpų

⁹¹ 2005 BIC observatory report on the BIC network's results in 2004//
ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/2005_bic_observatory.pdf, prisijungimo laikas 2006-08-20

užimtumas turėtų siekti 85%, bet jis skirtinguose inkubatoriuose taip pat labai įvairus – 9 – 100%. Kaikuriuos aptartus duomenis pateikiu žemiau esančioje lentelėje.

5 lentelė: Europos Sąjungos verslo inkubatorių pagrindiniai rodikliai, 2002 m. tyrimas

Įkūrimas ir eksploatavimas	Vidurkis	Diapazonas	Rekomenduojama
Investuoto kapitalo vidurkis	€ 3.7 mln.	€ 1.5 – € 22 mln.	–
Vidutiniai eksploatavimo kaštai	€ 0.48 mln.	€ 0.05 – € 1.8 mln.	–
Valstybės subsidijos, %	37%	0% – 100%	25%
Nuomojamas plotas inkubatoriuje	3000 m ²	90 m ² – 41000 m ²	2000 – 4000 m ²
Inkubuojamų įmonių kiekis	27	1 – 120	20 – 30

Šaltinis: Benchmarking of Business Incubators, Centre for Strategy and Evaluation services// http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/incubators/summary_benchmarking_bi_2002.pdf; prisijungimo laikas: 2006-06-11

Inkubuojamųjų įmonių sukuriama pridėtinė vertė pakankamai stipriai priklauso nuo verslo inkubatoriaus keletu aspektų. Negalima remtis vien tik patalpų nuoma lengvatinėmis sąlygomis, atsižvelgiant į patirtį stipriausiai juntama įtaka pasireiškia per inkubatoriaus teikiamas paslaugas. Susiformavus praktikai verslo inkubatoriuose teikiama verslininkų mokymo paslaugos (dalis kurių teikiama ir prieš-inkubaciniame laikotarpyje), suteikiama informacija ir verslo patarimai, techninė pagalba ir finansinis rėmimas (kai kuriais atvejais iš inkubatorių palikusių įmonių, arba rizikos kapitalo fondų, bet dažniausiai per sąsają su išorės investuotojais). Tik nedidelėje dalyje verslo inkubatorių (apie 4%) šios paslaugos teikiamos visiškai nemokamai. Visuose kituose jos mokamos, bet apie 35% inkubatorių kainos buvo žemesnės nei rinkos. Be inkubatoriaus teikiamų paslaugų įmonėms, leidžiama ir skatinama užsimegsti verslo ryšiams tarp inkubuojamųjų įmonių.

Verslo inkubatoriams reikia turėti aiškiai numatytą strategiją, apsispresti kokios įmonės ir kokias atvejais bus priimamos. Imonei priimti gali būti keletas būdų, pats paprasčiausias iš jų yra „pirmas-atėjęs-pirmas-aptarnautas“ principo taikymas. Pačiam verslo inkubatoriui tai naudinga tuo, jog garantuojamas didesnis patalpų užimtumas ir jeigu už tas patalpas yra mokama – lengviau planuoti pajamas. Kitas būdas – nustatyti tam tikrus kriterijus, kuriais vadovaujantis ir tik griežtai visiems jiems atitinkant bus priimama nauja įmonė. Šiuo atveju inkubatorius labiau rizikuos, ar sugebės pritraukti reikiamą skaičių įmonių. Ir pagaliau tarpinis variantas gali būti gaunamas

lengvinant priėmimo sąlygas, kad iš visų, siekiančių būti inkubuojamomis, daugiau/mažiau atkristų o visas priėmimo procesas eitų paeiliui.

Panašiai turėtų būti taikomi ir išėjimo kriterijai, kurie garantuotų verslo inkubatoriui inkubuojamų įmonių apykaitą (apyvartą) – vieni išėina ir kiti jau laukia užimti atsiradusią laisvą vietą. Mokslinis tyrimas rodo, kad inkubatoriai tą dažniausiai daro ribodami įmonių inkubavimo laiko tarpą (tipiškai apie 3 – 5 metus). Nors tuo pačiu metu, stipriai specializuoti inkubatoriai – pvz. biotechnologijų inkubatoriai – galeėtų turėti ilgesnį nuomos periodą atsižvelgiant į verslo aktyvumą ir vystymo sudėtingumą. Kitas būdas yra kelti patalpų nuomos kainą – tokį metodą taiko apie 24% Europos Sąjungos šalių narių inkubatorių. Kita vertus ir pačios įmonės juda į naujas vietas nes jiems reikia daugiau erdvės augti, o inkubatorius gali pasiūlyti riboto dydžio patalpas.

Verslo inkubatoriai turėtų palaikyti ryšį su įmone, kuri jau paliko inkubatorių. Ryšio palaikymas yra svarbus garantuojant, kad inkubatoriaus veiksmai turės ilgalaikę naudą įmonei. Užtikrindami ryšį su buvosiomis įmonėmis inkubatoriai daro didelę įtaką visai vietai, kurioje jie esa. Dar daugiau, patyrimas rodo, jog daugelis įmonių yra labiausiai pažeidžiamos būtent tuo metu, kai tik palieka verslo inkubatorių. Ryšio palaikymo sistema gali būti įvairi, jos apraiškas matome per verslo inkubatoriuose teikiamą asocijuotos narystės paslaugą, tolesnes konsultacijas ir mokymus. Komunikaciją galima gerokai patobulinti sukūrus internetinį puslapį, kuriame būtų reguliariai talpinama ir atnaujinama informacija, būtų galimybės teikti elektronines užklausas ir gauti atsakymus. Kartu būtų galima pateikti visą informaciją apie buvusią įmonę ir dabartinę jos veiklą tokiu būdu padarant nedidelę reklamą.

Verslo inkubatoriaus personalo sugebėjimai gali turėti lemiamą įtaką inkubuojamoms įmonėms. Europos inkubatoriai tipičiai turi apie 5 – 6 personalo darbuotojus, kurių pusė yra vadybininkai. Vienas iš pagrindinių efektyvumo indikatorių yra santykis tarp inkubatorių personalo ir inkubuojamų įmonių skaičiaus. Tyrinėjimais⁹² patvirtinta, jog šis santykis turi būti apie 1: 3.2 (įmonių) arba 1 : 5.0 (įmonių plus kitų klientų). Reikia pažymėti, jog labai svarbu ir pageidautina esant galimybėms inkubatoriaus personalą formuoti iš specialistų, atėjusių iš verslo sektoriaus.

Verslo inkubatorių vaidmuo turi būti vertinamas atsižvelgiant į pasiektus rezultatus, būtina įvertinti kokią įtaką jie daro verslui, kokius kitus ekonominės plėtros tikslus jie kelia sau ir įgyvendina. Vienas dažniausiai keliamų tikslų yra darbo vietų kūrimas, Europos Sąjungos šalių narių verslo inkubatoriai generuoja apie 40 tūkst. darbo vietų per metus. Reikia pastebėti jog darbo

⁹² Benchmarking of Business Incubators, Centre for Strategy and Evaluation services// http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/incubators/summary_benchmarking_bi_2002.pdf; prisijungimo laikas: 2006-06-11

vietos kuriamos mažesniais ištekliais, jeigu valstybė siekia sukurti papildomą darbo vietą vidutiniškai jai tai kainuoja apie 6500 Eurų, tuo tarpu darbo vietos, įkurtos per verslo inkubatorius siekia apie 4400 Eurų. Bendras diapozonas apima 124 – 29600 Eurų, skiriasi priklausomai nuo įvairių aplinkybių.

Analizuojant verslo inkubatorių įtaką labai svarbūs yra atsiliepimai iš inkubuojamų įmonių. Dar vos prieš keletą metų inkubuojamų įmonių nuomonės buvo mažai paisoma, duomenys būdavo renkami tik iš verslo inkubatorių vadybininkų, bet toks požiūris turi tendenciją keistis. Tyrimai inkubuojamose įmonėse padeda realiai įvertinti iš inkubatoriaus gaunamą naudą. Vertinti ir tirti galima bruto arba neto įtaką. Bruto – tai efektas kokį patiria visas regionas, kuriame esa verslo inkubatorius, o neto vertinimas apima tiesiogiai su inkubatoriumi susijusias įmones (ketinančias inkubuotis, inkubuojamas ar inkubuotas praeityje) ir jeigu personalo paslaugos buvo tiesiogiai susijusios su įmonių vystomais projektais, kurie konkuruoja laisvojoje rinkoje.

Apskritai tiriant inkubatorių veiklą galima daryti išvadą jog tai – pakankamai efektyvus ir ekonomišką būdas įgyvendinti viešosios politikos tikslus. Jau aptarėme santykinai mažus naujai kuriamos darbo vietos kaštus. Nustatyta, jog taip pat verslo inkubatoriai pasitarnauja naujų technologijų veikloms skatinti, žinioms stiprinti ir skatinti mokslo-verslo bendradarbiavimą. Bet lyginant Europos ir JAV verslo inkubatorius galima surasti žymių skirtumų. JAV inkubatoriai daugiau dėmesio skiria finansavimui ir kaikiurioms vadybos funkcijoms, o Europietiškos jų kopijos labiau stengiasi kelti pačių verslininkų kompetenciją. O taipogi Europietiškus inkubatorius yra labiau stengiamasi įtraukti į platesnes strategijas.

Verslo inkubatoriai turi būti skatinami tobulintis patys, sekti geros praktikos pavyzdžius ir žengti žingsnius, reikalingus įgyvendinti pranašumams. Tyrėjai⁹³ turi eilę rekomendacijų, susijusių su verslo inkubatorių įkūrimu ir valdymu. Siekiant įgyvendinti geriausią praktiką valdymo lygmenyje, reikiamas dėmesys turi būti skiriamas:

- garantuoti, kad inkubatorių valdymas yra integruotas į platesnę *regionų (technologijų) plėtojimo strategijas* ir palaikomas tvirtais ir plačiais ryšiais;
- aiškiai apibrėžti *įėjimo kriterijus į tikslinę rinką* ir projektuose nustatyti, kur ir kaip inkubatoriai gali suformuoti pridėtinę vertę;
- plėtoti *aukštos kokybės verslo aptarnavimo paslaugas* (verslininkų mokymai, verslo patarimai, techninė pagalba, finansavimas) jas išdėstant iš anksto numatytais prioritetais;

⁹³ Benchmarking of Business Incubators, Centre for Strategy and Evaluation services// http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/incubators/summary_benchmarking_bi_2002.pdf; prisijungimo laikas: 2006-06-11

- garantuoti, kad inkubatoriai bus valdomi verslo-principais su tikslu maksimizuoti *pinigų vertę*, t.y. kad verslo inkubatorių paslaugos kurtų aukštesnę pridėtinę geriau valdant patį verslo inkubatorių;
- plėtoti „*virtualias*“ *inkubavimo paslaugas*, kai daugiau verslo įmonių gali naudotis teikiama pagalba po-inkubaciniu/ išėjimo laikotarpiu, bendraujant interaktyviai IT technologijų pagalba.

Toliau lentelėje yra pateikiami kaikurie svarbiausi verslo inkubatorių rodikliai, 2002 m. ištyrus 77 verslo inkubatorius ir 71 inkubuojamą įmonę (vidurkis, diapozonas ir rekomendacijos atsižvelgiant į tyrimo duomenis.

6 lentelė: Europos Sąjungos verslo inkubatorių pagrindiniai rodikliai, 2002 m. tyrimas

Inkubatoriaus funkcijos	Vidurkis	Diapozonas	Rekomenduojama
Inkubuojamų patalpų užimtumas	85%	9% – 100%	85%
Inkubavimo laikotarpis	35 mėn.	6 mėn – nėra max.	3 m.
Inkubatoriaus vadybininkų sk.	2.3	1 – 9	2 min
Santykis inkubatoriaus personalas : įmonės	1 : 14	1 : 2 – 1 : 64	1 : 10 – 1 : 20
Inkubatoriaus vadybininko laikas, praleistas konsultuojant	39%	5% – 80%	50%
Paslaugų vertinimas ir poveikis	Vidurkis	Diapozonas	Rekomenduojama
Inkubatoriaus įmonių išlieka	85%	65% – 100%	85%
Inkubuojamų įmonių apyvartos didėjimas	20%	5% – 100%	25%
Vidutiniškai sukurtų darbo vietų sk. vienoje įmonėje	6.2	1 – 120	–
Naujai sukurtų darbo vietų sk. viename inkubatoriuje	41	7 – 197	–
Darbo vietos sukūrimo kaštai	€ 4400	€ 124 – € 29600	€ 4000 – € 8000

Šaltinis: Benchmarking of Business Incubators, Centre for Strategy and Evaluation services// http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/incubators/summary_benchmarking_bi_2002.pdf; prisijungimo laikas: 2006-06-11

Pagal lentelės duomenis, inkubavimo periodas siūlomas 3 m., tačiau pažymėtina jog tai daugiau vidurkis nes tarkim biotechnologijų, aukštųjų technologijų įmonėms greičiausiai prireiks daugiau laiko integruotis į verslą lyginant su kitomis įmonėmis. Taip pat svarbu pastebėti, jog inkubuojamų įmonių išlikimo lygis buvo žymiai aukštesnis nei platesnėje smulkaus ir vidutinio verslo aplinkoje, apskaičiuota kad jis apie 30–50% didesnis (per 5 m. periodą). Išlikimo lygis siekia 80–90%, bet aukštųjų technologijų ir kitose sudėtingose srityse šis lygis gali būti žemesnis.

Toliau, inkubatoriuje turėtų būti bent 2 vadybininkai (būtų pakankamas lankstumas, jeigu vieno iš jų nebūtų mokymo ir profesinio tobulinimo, konferencijų, atostogų, ligų, t.t. atvejais) ir apie 20 – 30 inkubuojamų įmonių. Inkubatoriaus vadybininkų ir inkubuojamų įmonių santykis neturėtų viršyti 1 : 20. Vadybininko laikas, praleistas konsultuojant klientus, siekia apie 39% nuo viso darbo laiko. Būtų galima šiek tiek mažiau laiko skirti vadybai ir daugiau laiko paskirti klientų konsultavimui ir mažiau administraciniams reikalams.

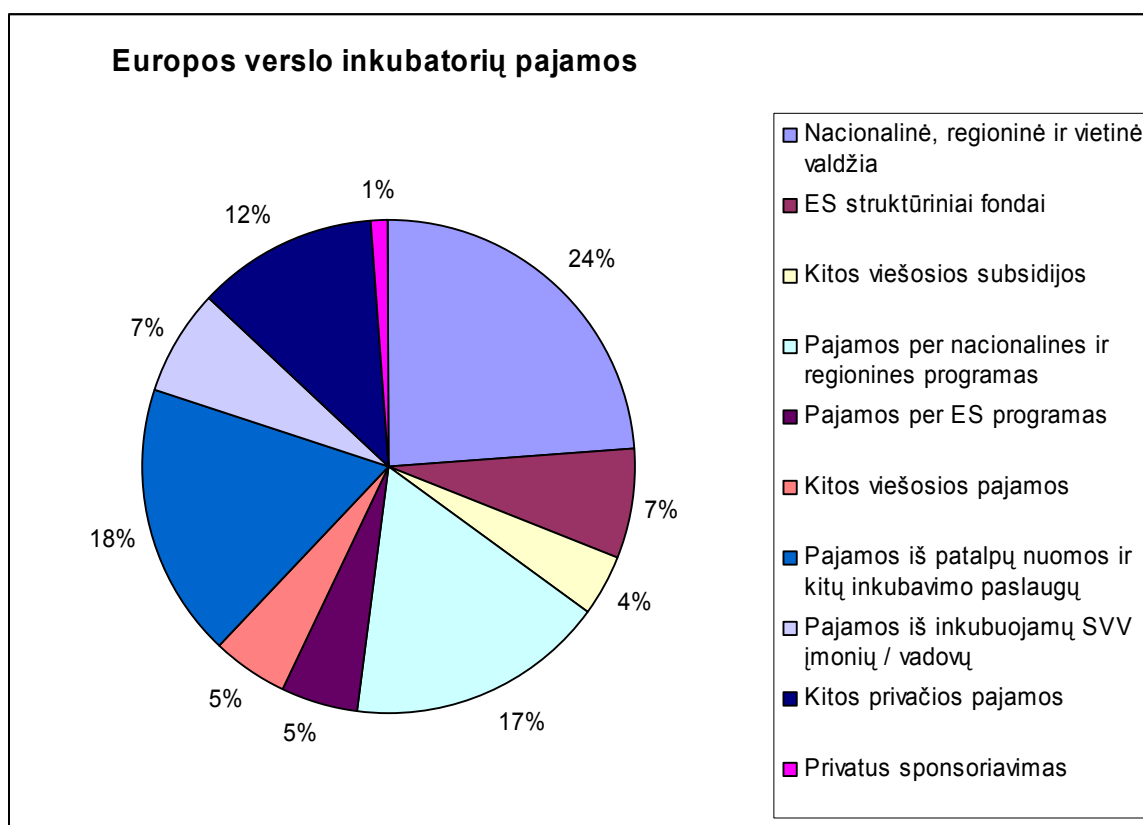
7. VEIKLOS VERTINIMO KRITERIJŲ IR FINANSAVIMO SĄSAJOS

Viešoji valdžia atlieka svarbų katalizatoriaus vaidmenį ir gali suteikti pradinį verslo inkubatoriaus finansavimą. Dar kūrimo fazėje privalu skirti reikiamą kiekį lėšų geram veiklos pradžios ir vystymo planui parengti: reikia iširti rinką, kokių įmonių veikla bus remiama ir kaip jos galės vystytis tokioje terpėje. Testavimas reikalingas inkubatoriaus veikimo plano kūrimui, kuris niekuo neturi atsilikti nuo verslo įmonės veikimo plano. Tik reikia pažymėti, jog dažniausiai tai viešoji, ne pelno siekianti organizacija (tyrimo⁹⁴ duomenimis net 77% Europos inkubatorių nesiekia pelno). Inkubatoriaus veikimo planas turi būti išdėstytas logiškai, kreipiant dėmesį kaip vystysis rinką ir kokie bus veiksmai rinkos vystymuisi pakrypus į kitą šalį (jeigu tai aktuali veikla verslo inkubatoriaus inkubuojams įmonėms). Turi būti nustatomas tikėtinas poreikio lygis, detalizuotas veiklos planas (infrastruktūra ir aptarnavimas), tikėtinos kapitalo investicijos ir plėtojimo kaštai/šaltiniai, kaip bus vadovaujama inkubatoriui ir kiti faktoriai. Lietuvos teisės aktai taip pat reikalauja kartu su paraiška steigti verslo inkubatorių pateikti steigiamos įstaigos veiklos plano projektą; steigimo išlaidų sąmatą; būsimų steigėjų sprendimus dėl steigėjo įnašo, patalpų perdavimo, tinklo įstaigos steigimo ir įsikūrimo patalpose bei būsimos veiklos finansavimo.

⁹⁴ Benchmarking of Business Incubators, Centre for Strategy and Evaluation services// http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/incubators/summary_benchmarking_bi_2002.pdf; prisijungimo laikas: 2006-06-11

Yra daug skirtingų verslo inkubatoriaus įkūrimo finansavimo metodų – pradedant 100% valstybinėmis lėšomis ir baigiant 100% privačiais šaltiniais. Europos Sąjungos šalių narių verslo inkubatoriai atidaromi daugiausiai valstybės lėšomis. Toliau eksploatuojant inkubatorių valstybės finansavimas dažniausiai mažėja, paliekant galimybę pačiam inkubatoriui didinti nuosavas pajamas, kurios gali būti formuojamos gaunant pajamas iš patalpų nuomos, verslo konsultacijų ir kitos veiklos. Šios pajamos Europos Sąjungos verslo inkubatoriuose vidutiniškai sudaro apie 63% ir yra naudojamos eksploatacijos išlaidoms padengti, nes tai – ne pelno siekianti organizacija. Atsižvelgiant į mokslinius tyrinėjimus inkubatorių metinės eksploataavimo išlaidos susijusios su personalo išlaikymu (41%), inkubuojamoms įmonėms teikiamos paslaugos (24%), pastatų ir įrangos išlaikymas (22%), ir kitos išlaidos (13%). Kitame 2005 m. verslo inkubatorių tyrime⁹⁵ buvo nustatyta Europos inkubatorių pajamų šaltiniai, kuriuos pateikiame žemiau esančioje lentelėje:

2 grafikas: Europos verslo inkubatorių pajamų šaltiniai

Šaltinis: 2005 BIC observatory report on the BIC network's results in 2004//

ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/2005_bic_observatory.pdf, prisijungimo laikas 2006-08-20

⁹⁵ 2005 BIC observatory report on the BIC network's results in 2004//

ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/2005_bic_observatory.pdf, prisijungimo laikas 2006-08-20

Dar verslo inkubatoriaus kūrimo stadijoje reikia numatyti visus galimus finansinius rėmėjus ir šaltinius. Tai turėtų būti atliekama bendradarbiaujant viešajam ir privačiajam sektoriams. Kūrimas turi atspindėti bendrą regioninę, technologijų ir verslo aptarnavimo strategijas. Jie yra remiami įvairių organizacijų iš viešo ir privataus sektoriaus įskaitant vietinę valdžią, universitetus, verslo įmones ir finansines institucijas. Taip pat verslo inkubatoriai stengiasi turėti nuosavų piniginių lėšų kad galėtų vykdyti savo veiklą. Lietuvoje inkubatoriuje įmonės paprastai yra laikomos 3 metus: pirmaisiais metais jos moka 25% nuomos mokesčio, antraisiais – 50%, trečiaisiais veiklos metais – 75%. Paprastai labai nedidelę dalį, apie 1–5% inkubatoriaus nuosavų pajamų sudaro baldų ir kitos įrangos nuoma. Likusi suma subsidijuojama iš Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo fondo.

Lietuvoje naujų verslo inkubatorių steigimas ir finansavimas apibrėžtas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2003 m. vasario 24 įsakymu Nr. 4-75⁹⁶ patvirtinta Lėšų skyrimo tinklo įstaigoms steigti ir plėsti tvarka. Verslo inkubatorių steigimo ir plėtros finansavimo tikslas – padėti apskrityse ir savivaldybėse sukurti paslaugų verslui infrastruktūrą ir užtikrinti kokybiškų bei prieinamų paslaugų verslui teikimą ir lengvatinę turto nuomą. Plėtojant paslaugų verslui įstaigų tinklą, siekiama užtikrinti tolygų paslaugų verslui įstaigų pasiskirstymą apskrityse. Paraiškas dėl naujų verslo inkubatorių steigimo finansavimo gali teikti savivaldybės ar apskričių viršininčių administracijos.

Lietuvoje naujai steigiami verslo inkubatoriai, kurių steigimas finansuojamas valstybės lėšomis, turi atitikti steigimo tikslingumo kriterijus⁹⁷ vadovaujantis aukščiau nurodytu teisės aktu:

1. dalininkų suinteresuotumą ir finansinius įsipareigojimus dalyvauti steigiant tinklo įstaigą ir jos veikloje;
2. įsipareigojimą vykdyti tinklo įstaigos paslaugų verslui programą;
3. didesnę nei šalies vidurkis nedarbo lygį būsimoje tinklo įstaigos veiklos teritorijoje;
4. neišplėtotą paslaugų verslui infrastruktūrą atitinkamame mieste, rajone, apskrityje;
5. žemą verslumo lygį (įmonių skaičių, tenkantį 1000 gyventojų) būsimoje tinklo įstaigos veiklos teritorijoje (atitinkamame mieste, rajone, apskrityje);
6. atitiktą parengtoms atitinkamo miesto, rajono ar apskrities verslo plėtros programoms ir numatomą poveikį verslo aplinkai.

Reikėtų pastebėti, jog reikalaujamas dalininkų suinteresuotumas ir finansiniai įsipareigojimai skatina vietinės valdžios iniciatyvas, o nuleisti nurodymą steigtis iš centrinės valdžios į vietinį lygmenį yra pakankamai sunku jeigu valdžia neturi rėmėjų. Europos Sąjunga palaiko ir skatina

⁹⁶ 2003 m. vasario 24 d. Lietuvos Respublikos Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-75//Valstybės žinios; 2003, Nr. 22-929;

⁹⁷ Ten pat.

iniciatyvų kėlimą pradedant vietiniu lygmeniu, todėl tokia teisinė formuluotė yra priimtina. Būtina sąlyga Ūkio ministerijai skiriant lėšas naujam verslo inkubatoriui steigti yra savivaldybės arba apskrities viršininko administracijos dalyvavimas dalininko teisėmis ir išsipareigojimas tinklo įstaigos veiklos pradžioje 2–3 metus skirti finansavimą tinklo įstaigos veiklai vykdyti. Bet, kaip patirtis parodė, Lietuvoje savivaldybės tapusios dalininkėmis dažnu atveju tolimesnės verslo inkubatorių veiklos neremia, arba remia pakankamai simboliškai. Tokių jų elgesį būtų galima aiškinti permaža gryžtamąja nauda.

Toliau matome, jog Ūkio ministerijos skiriamos lėšos priklauso nuo verslo inkubatoriui skiriamų patalpų dydžio ir pritaikymo inkubatoriaus veiklai. Verslo inkubatoriaus bendrasis patalpų plotas turėtų būti ne mažesnis kaip 1500 kv. m, iš jų 1000 kv. m turėtų būti nuomojama inkubuojamoms įmonėms. Verslo inkubatoriuje turi būti sudarytos sąlygos veikti ne mažiau kaip 20 įmonių. Patalpas suteiktų savivaldybė arba apskrities viršininko administracija panaudos pagrindais ne trumpesniam kaip 5 m. laikotarpiui. Savivaldybė arba apskrities viršininko administracija ir, jeigu yra, kiti steigėjai turi dengti ne mažiau kaip 25% su steigimu susijusių išlaidų. Savivaldybėms ir apskritims, kuriose nedarbo lygis viršija šalies vidurkį ir yra menkai išplėtotą paslaugų verslui infrastruktūra, gali būti taikomos išimties. Tuo tarpu remiantis Europos Komisijos užsakyto tyrimo⁹⁸ rekomendacijomis, efektyviausiai panaudojami 2000 – 3000 m² turintys verslo inkubatoriai, siūlantys įsikūrti 20 – 30 įmonių. Tyrėjai konstatavo, kad steigiant verslo inkubatorių dažnai procesas finansuojamas vien tik valstybės lėšomis vėliau pritraukiant ir kitų finansinių šaltinių, skatinant verslo inkubatorių užsidirbti nuosavų lėšų ir tolimesnėje perspektyvoje valstybės subsidijavimas turėtų sudaryti apie 37%. Vėlesnis lėšų pritraukimas jau būna išanksto numatytas ir su daugeliu rėmėjų ir dalininkų susitarta, valstybė pačioje pradžioje atlieka katalizatoriaus vaidmenį.

Steigiant naują verslo inkubatorių Ūkio ministerijos finansuojamo 1 kv. m patalpų remonto (perplanavimo, pertvarkymo) rekomenduojama kaina turi būti ne didesnė kaip 600 Lt/kv. m. Savivaldybei (apskrities viršininko administracijai) ar kitiems steigėjams bei dalininkams prisidėjus prie patalpų remonto (perplanavimo, pertvarkymo) finansavimo arba panaudojus tarptautinių programų ar fondų lėšas, nurodyta rekomenduojama kaina gali būti didesnė. Reikia pastebėti, jog nurodant konkretų patalpų remonto kainos skaičių yra rizikuojama – rinka ir kainos kinta. Gerai kad tai tik rekomendacija o ne reikalavimas. Galbūt geriau tai būtų sieti tarkim su tam tikru vidurkiu (rinkos kainų ir laiko atzvilgiu), arba taikyti indeksavimo sistemą.

⁹⁸ Benchmarking of Business Incubators, Centre for Strategy and Evaluation services// http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/incubators/summary_benchmarking_bi_2002.pdf; prisijungimo laikas: 2006-06-11

Lietuvos teisės aktuose reikalaujama, kad steigiant verslo inkubatorių, informacija apie laisvas vadovo pareigas turi būti skelbiama vietiniame laikraštyje ir yra nustatomi šie inkubatoriaus direktoriaus kvalifikacijos reikalavimai: aukštasis išsilavinimas, vadybinio darbo ir veiklos versle patirtis, anglų kalbos mokėjimas (kitų užsienio kalbų mokėjimas būtų privalumas), patirtis rengiant verslo planus ir kiti. Kandidatas į pareigas turi pateikti įstaigos veiklos plano projektą. Europos Sąjungos verslo inkubatoriai taip pat vadovaujasi panašiais reikalavimais, veiklos versle patirtis daugelyje inkubatorių reikalaujama visiems vadybininkams. Verslo inkubatorių darbuotojų kvalifikacijos kėlimas yra svarbus faktorius keliant bendrą inkubatoriaus vertę ir gebėjimą profesionaliai patarti, pamokyti ar padėti išspręsti problemą. 2005 m. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra tinklo įstaigų darbuotojams suorganizavo tris mokymų ciklus: naujai į darbą priimtiems darbuotojams, finansininkams ir direktoriams. Darbuotojų mokymus atspindi žemiau esančios lentelės duomenys.

7 lentelė: VI ir VIC darbuotojų kvalifikacijos kėlimas 2005 m.

Mokymo tema	Mokymo trukmė (val.)	Tinklo įstaigų skaičius	Darbuotojų skaičius
Verslo pradžia	48	21	28
Verslo planavimas	48	16	23
Rinkodara	48	19	27
Darbo teisė	32	19	28
Finansų analizė, kontrolė ir valdymas	48	20	24

Šaltinis: Kvalifikacijos kėlimas 2005 m// <http://www.svv.lt/index.php/lt/32945>, prisijungimo laikas 2006-7-12

Ūkio ministerija padengia trijų tinklo įstaigos administracijos darbuotojų (direktoriaus, buhalterio ir vadybininko) darbo užmokesčio ir privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų išlaidas. Verslo inkubatoriams papildomai padengiamos dar vieno techninio darbuotojo darbo užmokesčio ir privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų išlaidos. Darbo užmokesčiui ir privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokoms skirtų lėšų ekonomija gali būti naudojama

kitoms subsidijuojamoms išlaidoms padengti, neviršijant išlaidų sąmatoje nurodytos bendros sumos; Lietuvos teisės aktuose rekomenduojama, inkubatoriuje dirbtų ne mažiau kaip 3 darbuotojai: vadovas (direktorius), vadybininkas (konsultantas), buhalteris ir papildomai gali būti priimamas į darbą įrangos ir patalpų priežiūros specialistas. Europos Sąjungos verslo inkubatoriams rekomenduojama turėti bent 2 vadybininkus – yra kam be pertrūkio bendrauti su inkubuojamomis įmonėmis, jeigu vienas iš jų serga, esa išvažiuavęs į mokymus ar dėl kitokių priežasčių laikinai negali būti inkubatoriuje.

Yra ganėtinai sunku suprasti Lietuvos verslo inkubatorių steigimo ir veiklos finansavimo principus, tačiau dar sunkiau – kada yra arba turi būti nutraukiamas finansavimas. Lietuvoje veikiantys 7 verslo inkubatoriai skirtingai vystosi ir veikia. Sėkmingiausiai vykdo veiklą Kauno, Šiaulių ir Telšių verslo inkubatoriai. Įmonės, norinčios į juos patekti turi laukti eilėje ir atitikti tam tikrus joms keliamus kriterijus. O štai kitiems, pvz. Kazlų Rūdos inkubatoriui, sunkiai sekasi pritraukti nuomininkus – nuomos kaina yra labai žema, įmonėms keliami tik labai minimalūs reikalavimai kad patektų į inkubatorių. Akivaizdu kad tokiu atveju būtų galima sumažinti nuomojamus plotus, dalies patalpų atsisakant, arba verslo inkubatoriaus statusą keisti į verslo informacinį centrą. Kita vertus, jeigu susidomėjimo praktiškai nėra, tai vertėtų pamastyti ir apie visišką uždarymą, arba perkėlimą kitą vietovę. Esant nepatenkinamiems veiklos rezultatams derėtų nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis būtų sprendžiamas tolimesnis likimas. Svarbiausias kriterijus – kokią naudą regionui atneša verslo inkubatorius ir kiek verslininkų pasinaudojo /naudojasi paslaugomis. Kita vertus – reikia padaryti tyrimą, kokios priežastys lemia žemesnę nei tikėtasi naudą – galbūt labai nepatogus privažiavimas, arba avarinės būklės patalpos, arba žmonės per mažai žino apie tokios institucijos egzistavimą ir jos teikiamas paslaugas. Sunkiausias uždavinys yra nustatyti, kokias konkrečiais rodikliais turi būti vadovaujamasi ir nubrėžti ribas.

8. UŽSIENIO ŠALIŲ PATIRTIS IR GEROS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI

Europos Sąjungos verslo inkubatorius vienija elektroninis portalas CORDIS⁹⁹, kurį paskatino įkūrti Europos Komisija. Pagrindinis tikslas kuriant šį portalą, buvo suvienyti Europos inkubatorius, neskirstant jų pagal rūšis ar vietą, kurioje jie esa – tiesiog apjungti visus. Portalas palengvinama komunikaciją tarp Europos verslo inkubatorių, padeda nacionalinėms, regioninėms ir vietinėms valdžioms pritaikyti ir panaudoti informaciją apie beveik 950 verslo inkubatorių Europoje. Taip pat

⁹⁹ CORDIS Helping Innovators: Business Incubators // <http://cordis.europa.eu/incubators/home.html>; prisijungimo laikas 2006-06-21

tokiu būdu yra palengvinamas kelias verslininkams, turintiems naujų idėjų jas komerciškai pritaikyti į matomus produktus ir/ar paslaugas – jie gali susirasti artimiausią, arba labiausiai jų poreikius atitinkantį verslo inkubatorių.

CORDIS portale galima surasti geriausių, sėkmingiausiai vystomų projektų inkubatoriuose ir pačių inkubatorių vystymo pavyzdžių. Taip pat informacija teikiama apie finansavimo šaltinius, kurie apima Europos Sąjungos, šalių nacionalinius ir regioninius, ir kitokią pagalbą bei finansavimą. Atskiti skyreliai skiriami bibliografinėms žinioms, naudingoms nuorodoms, bei bendroms inkubatorių plėtros ir vystymo gairėms. Čia galima surasti daug geros praktikos pavyzdžių, kuriuos sėkmingai išbandė Europos verslo inkubatoriai, kai kuriuos pavyzdžius pamėginus pritaikyti Lietuvoje galima sulaukti puikių rezultatų.

2005 m. verslo inkubatorių observatorijos raportas¹⁰⁰ pateikia geros verslo inkubatorių vystymo praktikos pavyzdžių. Vengrijos Innostart verslo inkubatorius 2004 m. pasiekė ypač gerus rezultatus aktyviai dalyvaudamas Europos Sąjungos lėšomis finansuojamuose projektuose, įskaitant e-konsultavimo ir e-mokymo projektus. Inkubatorius taip pat dalyvavo DETECT IT, Gate 2 Growth Vartai augimui (Gate 2 Growth) ir Prisijungimas be sienų (Cross Border Connect) – projektuose, kurie visi buvo koordinuojami Europos Sąjungos lėšomis. Toliau, taip pat sėkmė lydėjo pasiūlius mokymus, kuriuose dalyvavo 165 delegatai. Šiais ir kitais veiksmais pasiekta aukštų rezultatų nes inkubatorius tapo labiau matomas ir žinomas, pritraukė naujų klientų kurie dar ir bendradarbiavo tarpusavyje, ko pasekoje buvo aptarnauta 1645 smulkas ir vidutinio verslo subjektų per vienerius metus (palyginimui – kelerius metus prieš tai vidurkis siekė apie 150).

Neretai daug ką galima sukūrti pradedant diskusijomis ir bendravimu. Įsijunk ir pradėk (Plug and start) ištakos glūdi Prancūzijos verslo inkubatoriuose. Konceptija yra iškeliamą iš individualaus verslo inkubatoriaus į trijų-dienų seminarus, kuriuose susirenka aukštesnės kvalifikacijos ekspertai, taip pat individualių projektų vadovai. Vadovai padeda išjudinti projektą iš planavimo stadijos į projekto įgyvendinimo stadiją, taip pat padėdami surasti finansavimo šaltinius proceso metu. Seminarų metu vadovai naudojami proga rengti planą nuo ekspertų, kurie galėtų padėti patobulinti verslo planą. Jeigu projektą įmanoma įgyvendinti, tada verslo inkubatorius tarpininkauja gaunant reikiamą finansavimą.

Galicijos verslo inkubatorius Ispanijoje sukūrė ir įgyvendino mokymo programą padedant Europos socialiniam fondui. Europos socialinio fondo projektas „Emprendedores“ buvo finansuojamas kartu su Galicijos valstybine agentūra ekonomikos skatinimui (IGAPE). Buvo

¹⁰⁰ 2005 BIC observatory report on the BIC network's results in 2004//
ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/2005_bic_observatory.pdf, prisijungimo laikas 2006-08-20

sukurta programinė įranga „tele-mokymai“ Campus Virtual programai įgyvendinti. Mokymai susideda iš vadovavimo projektų poreikio įgyvendinimo kiekvienai stadijai, pradedant verslo idėja ir kūrimu, baigiant įmonės atidarymu. Ši programa buvo padalinta į 188 atskiras sesijas per 2004 m., kurias aplankė daugiau nei 5000 žmonių.

Keletos nepriklausomų inkubatorių susijungimas gali duoti puikių rezultatų. Prancūzijos inkubatoriai Cap Alpha ir Cap Omega susijungė ir tapo technopoliumi Montpellier Technopole Cap Alpha EC–BIC. Nuo susijungimo per 15 metų buvo sukurta 7000 darbo vietų ir išleista 315 įmonių. Dabartiniu metu yra nuomojama 10000 m² gerai įrengtos patalpos 36 įmonėms. Dar daugiau – susijungimas gali būti ir tarptautinis. Šiaurės Airijoje veikiantis Noribic verslo inkubatorius prižiūri klasterių (grupės) programą su apie 180 verslų įvairiuose klasteriuose. Vienas iš šitų klasterių specializuojasi IT srityje su 55 vietinėmis įmonėmis. Tai padėjo sukurti 1800 darbo vietų. Kiti klasteriai specializuojasi statybose, inžinerijoje ir buvo sukurta papildomos 200 darbo vietų. Noribic verslo inkubatorius bendradarbiauja su Airijos respublikos Vakarų verslo inkubatoriumi, jie kartu dirba su klasteriais sudarydami tarptautinį verslo inkubatorių.

Italijos verslo inkubatorius Fondazione IDIS Citta della Scienza Neapolyje suorganizavo daug įvairių tipų renginių verslumui skatinti. Renginiai susidėdavo iš trijų „stadijų“. Pirmojo susitikimo metu būdavo pristatoma daug verslo projektų. Sekančio susitikimo metu būdavo keliami debatai. Galiausiai trečiasis susirinkimas sukviėdavo projektų vadovus ir investuotojus. Mažiausiai 8 tokie tridaliai–renginiai organizuojami Citta della Scienza kartu su kitais susitikimais, prieš–inkubavimo ir po–inkubaciniu metu pritraukė 2500 verslininkų.

Paprasta ir nesunkiai įgyvendinama idėja kartais gali atnešti gerus rezultatus. Tai patvirtina Maltos patirtis. Malta pasirenka mokymo programas atsižvelgdama į pageidavimą, kokius dalykus pageidauja sužinoti patys verslininkai. Kruopščiai atrenkami seminarų ir mokymų vedėjai. Visomis jėgomis stengiamasi išdėstyti moderniais metodais aktualiausias ir naujausias žinias (planavimo, reklamos, t.t.) ir teisinę aplinką, pvz. Europos Sąjungos direktyvas. Tokiu būdu buvo pritraukta 1797 žmonių, siekiančių įgyti žinių. Visa tai vykdo Maltos Kordin verslo inkubatorius.

9. LIETUVOS VERSLO INKUBATORIŲ VEIKLOS VERTINIMAS (SOCIALOGINIO TYRIMO SANTRAUKA)

Tam, kad būtų paprasčiau apibrėžti pagrindines Lietuvos verslo inkubatorių veiklos problemas, buvo atliktas socialoginis tyrimas, kurio metu gauti rezultatai bus aptarti šioje tyrimo santraukoje. Šio tyrimo metodas – elektroninė anketinė apklausa. Į anketas buvo atsakoma anonimiškai pasitelkus internetinį apklausų puslapį www.apklausa.lt ir pateikiant nuorodą į anketą.

Tyrimo tikslai

Šio tyrimo tikslas yra išsiaiškinti verslo inkubatorių ir inkubuojamų įmonių direktorių nuomonę, vertinant pagrindinius verslo inkubatorių veiklos aspektus – problemas ir perspektyvas – Lietuvoje. Tyrimu buvo siekiama sužinoti inkubuojamų įmonių asmeninę patirtį susiduriant su verslo inkubatorių teikiamomis paslaugomis bei vykdomomis funkcijomis, akcentuojant problemines šių institucijų veiklos sritis. Tyrimu taip pat buvo siekta sužinoti verslo inkubatorių direktorių nuomonę apie tai, kokios valstybės politikos, finansavimo, administracinių bei teisinių priemonių reikėtų Lietuvoje siekiant padidinti verslo inkubatoriaus svarbą ir veiklos kokybę. Visi klausimai buvo skirti verslo inkubatoriaus veiklos efektyvumui arba neefektyvumui pagrįsti. Sociologinę apklausą atliko Egidijus Gaidelionis, 2006 m. spalio mėnesį.

Tyrimo uždaviniai

Siekiant įgyvendinti tyrimo tikslą buvo išskirti šie uždaviniai:

- Gauti reprezentatyviosios respondentų grupės atsakymus;
- Susumuoti ir apibendrinti tyrimo rezultatus;
- Apibrėžti egzistuojančias problemas.

Apklausos metodologija

Apklausa atlikta anketavimo metodu, respondentams (verslo inkubatorių ir inkubuojamų įmonių direktoriams) anketas siunčiant elektroniniu paštu. Taigi atliekant tyrimą buvo sudarytos dvi anketos: viena – skirta inkubuojamų įmonių atstovams, kita – skirta verslo inkubatoriuje dirbančiam direktoriui arba jį pavaduojančiam asmeniui. Anketos buvo išsiųstos 7 inkubatorių direktoriams. Iš 7

verslo inkubatorių direktorių atsakė 3 respondentai. Atliekant tyrimą, verslo inkubatorių internetiniuose puslapiuose buvo surinkti visi viešai skelbiami inkubuojamų įmonių elektroninio pašto adresai, kurių rasta 126. Taigi 126 inkubuojamoms įmonėms buvo išsiųstos anketos. Atsakymų į anketas buvo gauta 17. Vertinant šio tyrimo rezultatus, būtina kreipti dėmesį į statistinę paklaidą. Ji atsiranda dėl to, kad yra daroma respondentų atranka, o ne vykdoma ištininė apklausa.

Tyrimo rezultatų analizė

1. Duomenų, gautų iš inkubuojamų įmonių atstovų, analizė

Tyrimo metu inkubuojamų įmonių atstovams buvo užduoti 6 klausimai. Anketa, skirta inkubuojamos įstaigos darbuotojams yra pateikta šio darbo 1 priede. Visi tyrimo metu gauti inkubuojamų įstaigų darbuotojų atsakymų rezultatai yra pateikti darbo 3 priede. Tyrimo metu respondentams buvo užduoti šie klausimai:

1. Kaip manote, ar pakankamas valstybės dėmesys ir parama yra skiriama smulkiam ir vidutiniam verslui Lietuvoje?
2. Kiek laiko užtruks Jūsų (inkubuojamos) įmonės įkūrimo procesas ?
3. Ar esate patenkinti Lietuvoje veikiančių inkubatorių veikla ir teikiama parama?
4. Apibūdinkite naudą, kurią Jūsų įmonė gavo iš inkubatoriaus? Ką vertinate labiausiai?
5. Kaip manote, ar Lietuvoje pasiteisino verslo inkubatorių parama ?
6. Kaip manote, ar verslo inkubatorių veikla turėtų būti tobulintina?

Į Klausimą „Kaip manote, ar pakankamas valstybės dėmesys ir parama yra skiriama smulkiam ir vidutiniam verslui Lietuvoje?“ tik 5,88% inkubuojamų įmonių direktorių teigė, kad valstybės dėmesys ir parama smulkiam ir vidutiniam verslui mūsų šalyje yra pakankamas. Didžioji dauguma respondentų – 82.35% mano, kad parama smulkiam ir vidutiniam verslui mūsų šalyje yra nepakankama, vadinasi respondentų vertinamas valstybės pagalbos smulkiam ir vidutiniam verslui yra pakankamai neigiamas. Nežinančių kaip reikėtų vertinti minėtą situaciją Lietuvoje, betarpiškai susietą su valstybės pagalba smulkiam ir vidutiniam verslui, buvo tik 11.76%.

Respondentams taip pat buvo užduotas klausimas – „Kiek laiko užtruks Jūsų (inkubuojamos) įmonės įkūrimo procesas ?“

- Nuo 1 iki 12 mėnesių – atsakė 11.76%
- Nuo 1 iki 2 metų – atsakė 17.65%

- Daugiau nei 2 metus – 70.59%

Taigi darytina išvada, kad dauguma Lietuvos inkubuojamų įmonių gali tapti pajėgios konkuruoti laisvojoje rinkoje daugiau nei per 2 metus, taigi inkubavimo procesas užtrunka gana ilgai ir tai galima būtų vertinti kaip ne visai produktyvų verslo inkubatorių veiklos aspektą.

Respondentai atsakydami į klausimus, – „Kaip vertinate Lietuvos inkubatorių teikiamas paslaugas“ ir „Kaip manote, ar Lietuvoje pasiteisino verslo inkubatorių parama?“ – net 88.24% respondentų teigia esantys patenkinti inkubatoriaus veikla. Neigiamai vertinančių verslo inkubatorių veiklą bei funkcijas buvo tik 11.76% respondentų.

Apklaustos metu respondentai taip pat turėjo nurodyti ir apibrėžti naudą, kurią jie gauna iš verslo inkubatoriaus, taip pat turėjo paminėti veiksnius, kuriuos verslo inkubatoriuje jie vertina labiausiai. Atsakymai buvo gana įvairūs, tačiau juos galima suskirstyti į grupes:

- Seminarai, organizacinės paslaugos, greitas internetas iš litnet, konsultacijos, organizuojami nemokami seminarai, informacija;
- Nuolaida patalpų nuomai, žemesni nuomos įkainiai, tvarkingos patalpos, pirmus metus geros patalpų nuomos kainos, patalpos patogioje vietoje geromis sąlygomis, užtikrinta patalpų apsauga;
- Strategiškai geografiškai palanki vieta, palankios sąlygos verslo pradžiai, infrastruktūra;
- Pradžioje svarbiausia buvo patalpos, baldai ir profesionalūs patarimai. Vėliau daug naudos davė įvairios įmonės išlaidų mažinimas;
- Viskas vienoje vietoje.

Apibendrinant inkubuojamų įmonių vertinimus dėl verslo inkubatoriaus teikiamos naudos įmonėms, galima konstatuoti, kad patalpų nuoma respondentų buvo minima dažniausiai, todėl, matyt, minėta verslo inkubatoriaus funkcija – patalpų suteikimas už pakankamai žemą kainą – yra viena pagrindinių ir labiausiai respondentų vertinama verslo inkubatoriaus funkcija.

Inkubuojamų įmonių nuomonė atsakant į klausimą – „Kaip manote, ar Lietuvoje pasiteisino verslo inkubatorių parama?“ – pasiskirstė po lygiai, t.y. 47.06% respondentų mano, kad inkubatorių veikla Lietuvoje pasiteisino, tačiau lygiai tiek pat respondentų galvoja, kad minėta veikla vis tik nepasiteisino. Anketoje buvo prašoma, atsakius tiek „PASITEISINO“, tiek „NEPASITEISINO“, pagrįsti savo nuomonę. Iš atsakymų matome pasiteisinusius inkubatorių veiklos aspektus:

- Daugiau jaunų žmonių įkūrė savo įmones;
- Inkubatoriai palengvina pradinį įmonių veiklos etapą, suteikia finansinę paramą (mažesnę nuomos kainą);

- Inkubatoriai užpildyti, tai rodo kad naujos įmonės kuriasi ir plečiasi;
- Pradedant verslą pakankamai svarbu pradinis kapitalas;
- Inkubatoriaus pagalba pradžioje;
- Didelė informacinė ir finansinė pagalba jaunai įmonei;
- Ideali vieta verslo startui;
- Tai skatina verslumą ir padeda sėkmingai startuoti jaunoms įmonėms.

Neigiamas verslo inkubatorių veiklos vertinimas atsiskleidė tuomet, kai respondentai buvo paklausti, „ar reikėtų tobulinti šiuo metu veikiančių verslo inkubatoriaus teikiamas funkcijas?“ Net 82.35 % respondentų manė, kad verslo inkubatorių veiklą reikėtų tobulinti ir pagrįsdami savo mintis minėjo, kad verslo inkubatoriams reikėtų: teikti daugiau ir kokybiškesnių paslaugų (pvz. teisinių, mokesčių klausimais), be to reikia:

- Kad naujos įmonės galėtų nuomoti su nuolaida ilgiau nei tris metus;
- Norėtųsi didesnio bendradarbiavimo su bankais, kitomis verslą skatinančiomis įstaigomis;
- Svarstyti nuomos kainos kitimo klausimą, patalpų renovacijos klausimą;
- Tobulinti funkcijas konsultacijų srityje;
- Reiktų daugiau skirti dėmesio naujai įsisteigusioms įmonėms. Dažnai jas steigia jauni žmonės visiškai nežinantys verslo pradmenų;
- Yra veiklos sričių, kurios turėtų būti tobulinamos atsižvelgiant į rinkos padėtį;
- Teikti įvairesnės paslaugas inkubuojamoms įmonėms;
- Teikti pagalbą teisiniais klausimais;
- Teikti daugiau informacijos;
- Lanksčiau suteikti galimybes plėtrai (patalpų).

Apibendrinant gautus tyrimo rezultatus, akivaizdu, kad šiuo metu Lietuvoje veikiančių inkubatorių funkcijos, respondentų nuomone, turėtų būti tobulinamos. Net patalpų nuoma, kurią respondentai dažniausiai paminėjo, vertindami teigiamus verslo inkubatorių veiklos aspektus, susilaukė inkubuojamų įmonių kritikos, minint, kad verslo inkubatoriai galėtų įmonėms nuomoti patalpas su nuolaida ilgiau nei tris metus, taip pat svarstyti nuomos kainos kitimo klausimą, patalpų renovacijos klausimą ir pan. Respondentai vertindami ar pasiteisino verslo inkubatorių veikla Lietuvoje pasiskirstė į lygias grupes: tiek teigiamai, tiek neigiamai vertindami verslo inkubatorių veiklą. Šis rodiklis manytume, rimtai verčia permąstyti ir plėtoti verslo inkubatorių veiklos tobulinimo perspektyvas Lietuvoje.

2. Duomenų, gautų iš verslo inkubatorių direktorių ar juos atsovaujančių asmenų, analizė

Tyrimo metu buvo išsiųstos anketos 7 verslo inkubatorių direktoriams, tačiau atsakymų buvo gauta tik 3. Verslo inkubatorių direktoriams buvo užduota 17 klausimų siekiant nustatyti pagrindines verslo inkubatorių veiklos problemas bei apibrėžti ateities perspektyvas. Visi tyrimo metu gauti apibendrinti rezultatai yra pateikti šio darbo 4 priede. Respondentams buvo užduoti šie klausimai:

1. Kada buvo įkurtas inkubatorius, kuriame Jūs dirbate?
2. Kokie yra Jūsų verslo inkubatoriaus įkūrimo kaštai (litas)? Kokie veiklos palaikymo metiniai kaštai?
3. Kiek inkubuojamų įmonių turite šiuo metu?
4. Koks yra pagrindinis verslo inkubatoriaus įkūrimo tikslas?
5. Kokie yra pagrindiniai Jūsų inkubatoriaus veiksmai, siekiant plėtoti smulkų ir vidutinį verslą Lietuvoje?
6. Kiek Jūsų inkubuojamų įmonių pasitraukė iš verslo (nutraukė savo veiklą)? Gal žinote priežastis?
7. Kaip manote, ar Lietuvoje verslo inkubatoriai pateisino pagrindinius veiklos tikslus?
8. Kaip manote, ar verslo inkubatorių veikla turėtų būti tobulintina?
9. Kokie veiksniai Jūsų nuomone nulemia verslo inkubatoriaus patrauklumą?
10. Kiek žmonių vidutiniškai įdarbina Jūsų inkubuojamą įmonę?
11. Kas yra pagrindiniai verslo inkubatoriaus finansiniai rėmėjai? (koks finansinės paramos dydis?)
12. Ar pakanka valstybės paramos sėkmingam inkubatoriaus planuojamų projektų įgyvendinimui?
13. Ar verslo subjektai gali remti verslo inkubatorius? Jeigu taip, ar verslo subjektai suteikia paramą?
14. Kokie teisiniai dokumentai reglamentuoja verslo inkubatorių veiklą?
15. Ar teisinis reglamentavimas pakankamas? Kokias spragas išvelgiate Lietuvos Respublikos teisės aktuose?
16. Jūsų nuomone, kokią užsienio šalių verslo inkubatorių patirtį galima būtų pritaikyti Lietuvoje?
17. Ar Lietuvos verslo inkubatoriuje gali įsikurti kitos ES šalies piliečio kuriamas verslas?

Atlikus tyrimą matome, jog verslo inkubatorių įkūrimo kaštai Lietuvoje svyruoja nuo 1.5 mln. iki 4.2 mln. litų. Apklaustųjų verslo inkubatoriuose inkubuojamų įmonių skaičius svyruoja nuo

13 iki 50 įmonių. Inkubuojama įmonė paprastai įdarbina nuo 3 iki 10 žmonių. Iš verslo inkubatorių vidutiniškai pasitraukia apie 3 įmones, o pagrindine pasitraukimo iš verslo inkubatoriaus priežastimi yra laikoma inkubuojamose įmonėse dirbančių asmenų asmeninių gebėjimų užsiimti verslu trūkumas. Pagrindiniai verslo inkubatoriaus finansiniai rėmėjai Lietuvoje yra Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, kuri paprastai inkubatoriams skiria didžiausią sumą, kai kuriuose verslo inkubatoriuose reikšmingai prisideda ir savivaldybės, tačiau, kaip jau buvo minėta anksčiau, savivaldybės gana dažnai pamiršta, kad yra verslo inkubatorių rėmėjos ir finansavimas nutrūksta. Galimybę remti verslo inkubatorius turi ir verslo subjektai, tačiau, anot respondentų, tokių atvejų nebūna. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad valstybės paramos sėkmingam inkubatoriaus planuojamų projektų įgyvendinimui nepakanka, šiai nuomonei pritaria 100% respondentų. Tyrimo rezultatai patvirtino, kad Lietuvos verslo inkubatoriuje turi galimybę įsikurti Europos Sąjungos šalies piliečio kuriamas verslas, o vertinant užsienio šalių verslo inkubatorių patirtį, respondentai išskyrė – Bulgarijos, Švedijos ir Airijos verslo inkubatorius.

33.33% respondentų mano, kad pagrindinis verslo inkubatoriaus įkūrimo tikslas yra:

- Teikti informaciją, mokymus ir patalpų nuomą lengvatinėmis sąlygomis naujai įkurtoms įmonėms;
- Skatinti naujų darbo vietų sukūrimą;
- Didinti konkurencingumą.

Minėti tikslai, respondentų nuomone, yra lygiaverčiai. Gauti tyrimo duomenys, rodantys verslo inkubatoriaus įkūrimo tikslo vertinimą Lietuvoje, byloja, kad verslo inkubatorių ir inkubuojamų įmonių atstovų nuomonės sutampa, nes patalpų nuomos suteikimas lengvatinėmis sąlygomis, respondentų nuomone, yra viena pagrindinių verslo inkubatorių veiklos funkcijų bei tikslų mūsų šalyje.

Respondentai, atsakydami į klausimą – „Kokie yra pagrindiniai Jūsų inkubatoriaus veiksmi, siekiant plėtoti smulkųjį ir vidutinį verslą Lietuvoje?“ – teigė, kad verslo inkubatorius siekia užtikrinti verslo informacijos sklaidą ir sudaryti sąlygas pradedančiam verslui saugiai startuoti. Šį teiginį, lyginant su rezultatais, gautais apklausus inkubuojamų įmonių atstovus, galima kritikuoti, nes pusė inkubuojamų įmonių atstovų mano, kad verslo inkubatorių įkūrimas Lietuvoje nepasiteisino, taip pat inkubuojamos įmonės mano, kad verslo inkubatorių atliekamų funkcijų tobulinimas yra būtinas ateityje tam, kad pateisintų inkubuojamų įmonių lūkesčius. Dar tenka pastebėti, kad analizuojant atsakymus į klausimą „ar verslo inkubatoriai savo veikla pateisino jų

įkūrimo tikslus?“, 66.67% verslo inkubatorių atstovų atsakė teigiamai, o tai byloja, kad verslo inkubatorių ir inkubuojamų įmonių nuomonės vėl išsiskiria.

Verslo inkubatorių direktoriai, vertindami verslo inkubatoriaus funkcijų tobulinimo aspektus, mano, kad minėta veikla turi būti tobulintina. Tik 33.33% respondentų mano, kad verslo inkubatorių veiklos tobulinti nereikia. Respondentai mano, kad tobulinti reikia verslo inkubatorių finansavimo tvarką.

Verslo inkubatorių direktoriai atsakydami į klausimą – „Kokie veiksniai Jūsų nuomone nulemia verslo inkubatoriaus patrauklumą?“ – dažniausiai minėjo galimybę keistis prekėmis bei paslaugomis su kaimyninėmis įmonėmis, profesionalios paramos suteikimą, kokybę, lanksčius terminus inkubuojamoms įmonėms. Kontrargumentas minėtai tyrimo išvadai galėtų būti inkubuojamų įmonių atstovų teiginys, kad verslo inkubatoriai galėtų įmonėms nuomoti patalpas su nuolaida ilgiau nei tris metus, taip pat svarstyti nuomos kainos kitimo klausimą, patalpų renovacijos klausimą ir pan.

Verslo inkubatorių direktoriai, vertindami teisinę bazę mini, kad dauguma jų yra patenkinti esama teisine baze, tačiau prie įstatymų spragų mini, kad Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatyme nėra pačios verslo inkubatoriaus sąvokos.

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima konstatuoti, kad pastebėti inkubuojamų įmonių ir verslo inkubatorių atstovų nuomonių skirtumai vertinant verslo inkubatorių veiklos funkcijas, įkūrimo tikslą, yra gana akivaizdūs. Taip pat akivaizdu, kad verslo inkubatoriaus teikiama patalpų nuoma lengvatinėmis sąlygomis abiejų grupių respondentų yra įvardijama kaip pagrindinė verslo inkubatorių vykdoma ir vertinama funkcija.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Darant išvadas siekta nustatyti verslo inkubatorių steigimo priežastis bei jų veiklos tobulinimo kryptis. Darbe buvo tirta teisinė bazė, verslo inkubatorių veikla, tikslai, problemos ir perspektyvos, ir padarytos sekančios išvados:

1. Išanalizavus verslo inkubatorių veiklą reglamentuojančią Lietuvos teisinę bazę nustatyta, kad nėra tokio teisės akto, kuris apibrėžtų patį verslo inkubatoriaus terminą. Taip pat nėra vieno vientiso teisės akto, reglamentuojančio verslo inkubatorių steigimą ir veiklą, o reglamentavimas atskirais teisės aktais yra pakankamai painus. Toliau, teisės aktais numatoma verslo inkubatorių steigimas ir plėta, tačiau nėra aišku, kada ir kokiomis aplinkybėmis jie turi būti uždaromi. Darytina išvada, jog teisinė bazė turi būti tobulinama.
2. Remiantis Lietuvos inkubatorių veiklos tikslų tyrimu, nustatyta, kad pirmasis verslo inkubatorius buvo įsteigtas su pagrindiniu tikslu skatinti mokslo pasiekimų pritaikymą pramonėje ir remti naujai kuriamas inovacines įmones (Kauno technologijos universiteto regioninis verslo inkubatorius). Vėliau įsteigti verslo inkubatoriai pirmenybę teikia naujų darbo vietų kūrimo skatinimui, tačiau nė vienas iš septynių valstybės remiamų verslo inkubatorių nevykdo veiklos savivaldybėse, kuriose yra aukštas nedarbo lygis, tai yra ten, kur tokių paslaugų labiausiai reikėtų. Todėl visi didžiuosiuose miestuose ir regioniniuose veikiantys verslo inkubatoriai galėtų būti skirti inovacinėms, informacinėms ir aukštųjų technologijų įmonėms remti ir plėtoti, o kiti verslo inkubatoriai labiau orientuotusi į darbo vietų kokybės kėlimą.
3. Ištyrus verslo inkubatorių veiklą matyti, jog sėkmingiausiai veikia verslo inkubatorius taikantis mokslo pasiekimus, ir kurio vienas iš dalininkų yra mokslo įstaiga. Kauno technologijos universiteto regioninis verslo inkubatorius veikia sėkmingiausiai, o dar geresnės sąlygos mokslo panaudojimui bus sudarytos reformuojant šį verslo inkubatorių į mokslo ir technologijų parką. Pagal projektą busimas Kauno technologijos universiteto regioninio verslo inkubatoriaus tapimas technologijų parku leis suteikti daugiau ir kokybiškesnių paslaugų didesniai kiekiui paslaugų gavėjų. Kituose Lietuvos verslo inkubatoriuose mokymo įstaigos nėra dalininkės, nors daugelis jų bendradarbiauja su mokymo įstaigomis. Darytina išvada, jog siekiantis sėkmingai veikti ir plėstis inkubatorius turi ne tik bendradarbiauti su mokymo įstaigomis, bet ir paskatinti jas tiesiogiai dalyvauti inkubatoriaus veikloje tampant dalininkėmis.

4. Pasaulinė verslo inkubatorių steigimosi praktika rodo, jog sėkmingiausi bei efektyviausiai veikiantys verslo inkubatoriai būna tie, kurių steigimąsi įtakojo iniciatyva „iš apačios į viršų“. Kitaip sakant, tiek užsienio, tiek Lietuvos praktika byloja apie tai, jog labiausiai pasiteisina verslo inkubatorių veikimas tuose regionuose, kurių atstovai iš pradžių patys, savo iniciatyva, atliko analizę, atitinkamus tyrimus (Lietuvos atveju, pasitelkiant bei glaudžiai bendradarbiaujant Kauno technologijos universiteto, Šiaulių universiteto atstovais) verslo inkubatoriaus kūrimo poreikiui nustatyti, ir tik vėliau buvo kreiptasi į centrinės valdžios institucijas, prašant finansinių išteklių, reikalingų verslo inkubatorių įkūrimui.
5. Dauguma (šeši iš septynių) inkubatorių jokios pagalbos iš savivaldybių nesulaukia, nors savivaldybės dažniausiai yra verslo inkubatorių dalininkės. Tiriant verslo inkubatorių veiklą paaiškėjo, jog savivaldybė, aktyviai investuojanti į verslo inkubatoriaus veiklą, mokesčių pavidalu gali susigražinti žymiai daugiau lyginant su investicijomis (pvz, Šiaulių miesto savivaldybė, teikianti paramą Šiaulių verslo inkubatoriui, mokesčių pavidalu į biudžetą gavo netoli trijų kartų daugiau nei išleido). Darytina išvada, jog savivaldybėms-inkubatorių dalininkėms apsimokėtų aktyviau investuoti į inkubatorių veiklą arba kitaip juos remti.
6. Tyrimo metu paaiškėjo, kad Lietuvos verslo inkubatoriai yra stipriai priklausomi nuo valstybės paramos – valstybė subsidijuoja ne tik atidarymo išlaidas, bet teikia ir tolesnę reguliarią paramą inkubatorių veiklai subsidijuoti (gaunama parama daugelis inkubatorių siekia padengti pusę ar daugiau veiklos palaikymo išlaidų). Remiantis Europos Sąjungos šalių verslo inkubatorių patirtimi, valstybės parama veiklos palaikymo išlaidoms dengti palaiptinui turi būti mažinama – verslo inkubatorius turi sugebėti išsilaikyti iš pajamų, gautų už patalpų nuomą ir kitas suteiktas paslaugas. Kad nekiltų nesklaidumų valstybei mažinant paramą, finansavimo planas turi būti numatytas jau verslo inkubatoriaus kurimo projekto stadijoje.
7. Svarbus veiksnys, ilgą laiką neskatinęs verslo inkubatorių efektyvios veiklos ir plėtros – finansavimas lygybės principu (visiems buvo skiriama po 110 000 Lt per metus), neatsižvelgiant į inkubatoriaus dydį, poreikius bei potencialą (vienas inkubatorius gali turėti 50 įmonių, o kitas – tik 5 įmones). Akivaizdu, kad tokia dotacija neskatinė nei tikrųjų įstaigos kaštų paslaugoms teikti, nei skatino plėstis.

Darbe išanalizavus Lietuvos verslo inkubatorių problemas ir perspektyvas, teiktinos rekomendacijos:

1. Remiantis tuo, jog konsultacijos ir mokymai yra svarbi inkubatoriaus veiklos dalis, derėtų stengtis juos pateikti kuo efektyvesne forma. Mūsų šalyje verslo inkubatoriai siūlo mokymų paslaugas lengvatinėmis sąlygomis, tačiau minėtos paslaugos dažniausiai būna susijusios su pagrindiniu verslo proceso valdymu (pvz. - finansų tvarkymas, pardavimai, kompiuterinio raštingumo kėlimas ir pan). Maltos patirtis paprasta, nesunkiai įgyvendinama ir nebrangi reforma – nuo išanksto nustatytų mokymo programų pereiti prie apklausų, sužinant kas pageidaujama mokytis, tada kruopščiai paruošti ir pateikti pačią naujausią medžiagą moderniais mokymo metodais.
2. Dažnai pradėdantys verslininkai nori naudotis verslo inkubatoriaus ir informacinių centrų paslaugomis – gauti konsultacijas ir mokytis, – bet dėl įvairių priežasčių fiziškai negali atvykti (esa per toli atstumo požiūriu, netinkamas mokymų laikas, t.t.). Išspręsti šią problemą galima remiantis Ispanijos pavyzdžiu, kai buvo sukurta programa „tele-mokymai“, mokymai teikiami internetu. Tokius mokymus galima būtų teikti centralizuotai – nebūtina jog atskiras inkubatorius juos kurtų savarankiškai. Rekomenduotina verslo inkubatoriams kooperuotis ir sukurti bendrą interneto puslapį, kurio pagalba ir būtų teikiama mokymų paslaugos internetu.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Norminiai aktai:

1. 1996 m. balandžio 6 d. Europos Komisijos Rekomendacija dėl mažų ir vidutinių įmonių (MVI) apibrėžimo 96/280/EC (OJ L 107 of 30/04/1996);
2. 1998 m. lapkričio 24 d. Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymas //Valstybės Žinios; 2002, Nr.105-4689;
3. 2003 m. sausio 9 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 4//Valstybės žinios; 2003, Nr. 4-118;
4. 2003 m. vasario 24 d. Lietuvos Respublikos Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-75//Valstybės žinios; 2003, Nr. 22-929
5. 2003 m. liepos 15 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 911//Valstybės Žinios; 2003, Nr. 71-3225;
6. 2004 m. sausio 27 d. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. IX-1977//Valstybės žinios, 2004, Nr. 25-752
7. 2005 m. spalio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1104//Valstybės Žinios; 2005, Nr. 126-4491;
8. 2005 metų lapkričio 26 dienos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1270//Valstybės Žinios; 2005, Nr.139-5019;
9. 2005 metų spalio 18 dienos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 935//Valstybės Žinios; 2004, Nr. 123-4486;
10. 2006 metų vasario 10 dienos Lietuvos Respublikos Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-51//Valstybės Žinios; 2006, Nr. 20-682;

Specialioji literatūra:

11. Ar pakankamas dėmesys skiriamas smulkiam ir vidutiniam verslui//
http://www.npi.lt/site/Failai/File/EEK_SVV_galutine_ilga.doc; prisijungimo laikas: 2006-07-15;

12. Benchmarking of Business Incubators, Centre for Strategy and Evaluation services//
http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/incubators/summary_benchmarking_bi_2002.pdf; prisijungimo laikas: 2006-06-11;
13. Conference & award, Best Practices in Science Based Incubators, The role of Business Incubators in post – 2006 EU, What are the priorities//
ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/oxford_final_10122004.pps; prisijungimo laikas: 2006-08-12;
14. Conference & award, Best Practices in Science Based Incubators, The Hague, 5 December 2002// ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/thehague_5122002.pps; prisijungimo laikas: 2006-08-12;
15. Derybos dėl narystės ES – derybų rezultatai//
<http://www.euro.lt/showitems.php?TopMenuID=2&MenuItemID=312&ItemID=2821&LangID=1>; prisijungimo laikas: 2006-07-30;
16. D. Simėnas, Verslo inkubatorius skatina Ignalinos pradedančiuosius//Verslo Žinios, OnLine, 2004;
17. Europos mažųjų įmonių chartija//
http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/docs/charter_lt.pdf; prisijungimo laikas 2006-11-02
18. Istorija//<http://www.ktc.lt/?id=9>; prisijungimo laikas: 2006-06-14;
19. International case studies, Business incubation//
<http://cdnet.stic.gov.tw/ebooks/OECD/24.pdf>; prisijungimo laikas: 2006-09-10
20. KTC laimėjimai// <http://www.ktc.lt/?id=77>; prisijungimo laikas: 2006-10-20;
21. Kauno verslo inkubatorius – sparčiausiai augantis pasaulyje//<http://www.ktu.lt/lt/informacija/straipsniai/nr73.html>; prisijungimo laikas: 2006-07-15;
22. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūros 1996-2001 m. veiklos apžvalga//<http://www.svv.lt/index.php/lt/31192/>; prisijungimo laikas: 2006-07-17;
23. M. Danazas, Išsiplėtė Šiaulių verslo inkubatorius// Verslo Žinios, OnLine, 2006;
24. M. Danazas, Prie inkubatoriaus durų - pretendentų eilė//Verslo Žinios, Nr. 167 (14 psl.);
25. M. Danazas, Šiaulių verslo inkubatoriuje – apgultis//Verslo Žinios, 2005, Nr. 33 (4 psl.);
26. M. Tamašauskienė, Sunkumus pradedantiems verslininkams įveikti padeda verslo inkubatorius//Verslo Žinios,2004, Nr. 42 (2 psl.);
27. NORD/LB Smulkaus ir vidutinio verslo apžvalga, 2005 m.;

28. Paslaugų verslui įstaigų tinkles//
http://www.iaeregionas.lt/FeriLit/_vvic/Default.asp?page=text&mnu=1-1&id=40;
prisijungimo laikas: 2006-08-18;
29. R. Rutkauskaitė, Iš inkubatoriaus – tiesiai į pasaulinę ITT parodą//Verslo Žinios Nr. 39 (13 psl.);
30. R. Rutkauskaitė Savivaldybės pamiršo esančios verslo inkubatorių dalininkės// Verslo Žinios, Nr. 189 (13 psl.), Mano verslas, 2005;
31. R. Rutkauskaitė, Lengvosios artilerijos gretos tankėja// Verslo Žinios, Nr. 30, Gazelė 2005 (12 psl.);
32. R. Rutkauskaitė Jaunos įmonės užnugaris – „Skype“ kūrėjai//Verslo Žinios; Nr. 195 (13 psl.);
33. Telšiai augina verslininkus//Verslo žinios, 2006, Nr. 179;
34. Telšių inkubatoriuje tilps daugiau įmonių// <http://www.tavi.lt/?id=601&nr=16>; prisijungimo laikas: 2006-07-15;
35. The activities of the European Union for small and medium-sized enterprises SME Envoy Report// ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/sme_envoy_report_2005_en.pdf;
prisijungimo laikas 2006-10-14;
36. Trumpa istorija kaip atsirado verslo inkubatoriai//
http://www.iaeregionas.lt/FeriLit/_vvin/Default.asp?page=text&mnu=1-9&id=57;
prisijungimo laikas: 2006-09-09;
37. Trumpa inkubatorių istorija// <http://www.vvi.lt/index.php?topic=apie&sub2=istorija>;
prisijungimo laikas: 2006-08-30;
38. Verslo inkubatoriai//<http://www.inovacijos.lt/index.php?1831673787>; prisijungimo laikas: 2006-08-30;
39. Verslo inkubatoriai padeda jaunosms įmonėms „atsistoti ant kojų“ // Euroverslo naujienos, Nr. 9, 2001;
40. Vilmorus atliktos apklausos duomenys – apklausos rezultatai – (2005 m. rugpjūtis – rugsėjis)// www.svv.lt; prisijungimo laikas: 2006-08-14;
41. V. Gaižauskas, Kazlų Rūdoje pelninga reklamos verslo niša// Verslo Žinios, 2005, Nr. 135 (14 psl.);
42. Vilnijos verslo inkubatoriaus veiklos ataskaita už 2005 metus//
http://www.vvi.lt/index.php?topic=apie&sub2=rez&sub2_4=atask05; prisijungimo laikas: 2006-09-25;

43. Všį “KTU regioninis verslo inkubatorius” veiklos ataskaita už 2005 m.
http://www.ktc.lt/failai/2005_veiklos_ataskaita.pdf; prisijungimo laikas 2006-11-02;
44. <http://www.project.incubator.ipt.pl/text.php?lang=lt&id=1>; prisijungimo laikas:2006-10-10;
45. <http://www.vvi.lt/index.php?topic=paslaugos>; prisijungimo laikas: 2006-07-15;
46. <http://www.alytusvi.lt/>; prisijungimo laikas: 2006-09-11;
47. http://www.krvi.lt/pages/index_in.php?klb=1&ID=129&psl=1&pid=5&expand=0;
prisijungimo laikas: 2006-07-11;
48. 2005 BIC observatory report on the BIC network’s results in 2004//
ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/2005_bic_observatory.pdf, prisijungimo laikas
2006-08-20.

SANTRAUKA

LIETUVOS VERSLO INKUBATORIŲ PROBLEMOS IR PERSPEKTYVOS

Verslo inkubatoriai yra viena iš valstybės paramos smulkiam ir vidutiniam verslui paramos formų, kuriuose verslininkai gali gauti informaciją ir pagalbą, reikalingą verslui pradėti. 1998 m. yra laikomi verslo inkubatorių steigimo Lietuvoje pradžia, nes 1998 m. birželio mėn. buvo įregistruotas pirmasis verslo inkubatorius Lietuvoje – Kauno verslo inkubatorius. Tais pačiais metais lapkričio mėn. įregistruoti Telšių apskrities ir Vilnijos verslo inkubatoriai, gruodžio mėn. – Alytaus verslo inkubatorius. 1999 m. sausio mėn. įregistruotas Šiaulių verslo inkubatorius, o 2000 m. rugpjūčio mėn. – Kazlų Rūdos verslo inkubatorius. 2004 m. pradėjo veikti septintasis valstybės remiamas verslo inkubatorius šalyje – Ignalinos atominės elektrinės regiono verslo inkubatorius. Pagrindinis verslo inkubatorių veiklos tikslas yra remti pradedančius verslininkus, skatinti naujų darbo vietų kūrimą, sumažinti veikiančių įmonių veiklos riziką ir padėti įmonėms, turinčioms gerų verslo idėjų, tačiau neturinčioms pakankamų finansinių išteklių savarankiškam verslui pradėti ir konkuruoti rinkoje.

Lietuvoje inkubatoriuje įmonės paprastai yra laikomos 3 metus. Pirmaisiais metais jos moka 25% nuomos mokesčio, antraisiais – 50%, trečiaisiais veiklos metais – 75%. Likusi suma subsidijuojama iš Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo fondo. Po trejų metų įmonė išsikrausto iš inkubatoriaus patalpų ir tęsia veiklą savarankiškai.

SUMMARY

PROBLEMS AND LOOKOUT OF LITHUANIAN BUSINESS INCUBATORS

Business incubators are one of the state means intended to support small and medium-sized businesses. Business incubators supply beginner enterprisers with assistance and information necessary for initiating new businesses. The year of 1998 is considered to be the beginning of business incubators in Lithuania, as in the month of June in 1998 the first business incubator was officially registered in Kaunas. The business incubator of Telšiai region and the business incubator of Vilnija were registered in November of the same year and business incubator of Alytus was registered in December of this year. In January of 1999 the business incubator in Šiauliai was recorded. In the august of the year 2000 Kazlų Rūda business incubator was registered. Finally, in 2004 the seventh business incubator in Lithuania, which was established in Ignalina, began to function under the auspices of the state government. The main objective of business incubators is to support beginner enterprisers, to promote establishing new work places, to minimise (decrease) the risk of business operations and help businesses with initiative ideas yet short of financial resources to undertake self-sufficient practice and compete in the market successfully.

In Lithuania businesses are held in the business incubator for three years. During the first year they pay 25% of rental taxes, during the second year they pay 50% of rental taxes and during the third year they pay 75% of rental taxes. The remaining sum is subsidized from the small and medium business sponsorship fund. After the three years the business vacates the premises of an incubator and continues its' practice autonomously.

ANKETA INKUBUOJAMOS ĮMONĖS DARBUOTOJAMS (ATSTOVAMS)

1. Kaip manote, ar pakankamas valstybės dėmesys ir parama yra skiriama smulkiam ir vidutiniam verslui Lietuvoje?

- A) TAIP;
- B) NE;
- C) NEŽINAU.

2. Kiek laiko užtruks Jūsų (inkubuojamos) įmonės įkūrimo procesas ?

- A) nuo 1 iki 12 mėnesių;
- B) nuo 1 iki 2 metų;
- C) daugiau nei 2 metus.

3. Ar esate patenkinti Lietuvoje veikiančių inkubatorių veikla ir teikiama parama?

- A) TAIP;
- B) NE;
- C) NEŽINAU.

4. Apibūdinkite naudą, kurią Jūsų įmonė gavo iš inkubatoriaus? Ką vertinate labiausiai?

.....
.....

5. Kaip manote, ar Lietuvoje pasiteisino verslo inkubatorių parama ?

- A) PASITEISINO;
- B) NEPASITEISINO;
- C) NEŽINAU.

Jei atsakėte „PASITEISINO“ arba „NEPASITEISINO“, trumpai pagrįskite savo nuomonę:

.....
.....

6. Kaip manote, ar verslo inkubatorių veikla turėtų būti tobulintina?

- A) VEIKLOS TOBULINTI NEREIKIA
- B) VEIKLĄ REIKĖTŲ TOBULINTI

Jei pasirinkote atsakymą „ VEIKLĄ REIKĖTŲ TOBULINTI“, pagrįskite savo nuomonę:

.....
.....

ANKETA VERSLO INKUBATORIAUS ATSTOVAMS

1. Kada buvo įkurtas inkubatorius, kuriame Jūs dirbate?
..... metais.
2. Kokie yra Jūsų verslo inkubatoriaus įkūrimo kaštai (litas)? Kokie veiklos palaikymo metiniai kaštai?
.....LT.
3. Kiek inkubuojamų įmonių turite šiuo metu?
.....
4. Koks yra pagrindinis verslo inkubatoriaus įkūrimo tikslas? (gali būti keli atsakymai)
 - A) Teikti informaciją, mokymus ir patalpų nuomą lengvatinėmis sąlygomis naujai įkurtoms įmonėms _____;
 - B) Padėti įmonėms siekti augimo, turinčioms inovatyvių ir didelės pridėtinės vertės projektų _____;
 - C) Skatinti naujų darbo vietų sukūrimą _____;
 - D) Kitos funkcijos, prašome konkretizuoti _____;.....
.....
5. Ketvirto klausimo atsakymus surašykite svarbumo tvarka ir parašykite atsakymą, jei pasirinkote D variantą
.....
.....
6. Kokie yra pagrindiniai Jūsų inkubatoriaus veiksmi, siekiant plėtoti smulkų ir vidutinį verslą Lietuvoje?
.....
.....
7. Kiek Jūsų inkubuojamų įmonių pasitraukė iš verslo (nutraukė savo veiklą) ? Gal žinote priežastis?
.....
.....
8. Kaip manote, ar Lietuvoje verslo inkubatoriai pateisino pagrindinius veiklos tikslus?
 - C) PASITEISINO;
 - D) NEPASITEISINO;
 - E) NEŽINAU.

Jei pasirinkote variantą A) - „PASITEISINO“ arba B) „NEPASITEISINO“, pagrįskite savo nuomonę:

.....
.....

9. Kaip manote, ar verslo inkubatorių veikla turėtų būti tobulintina?

- A) VEIKLOS TUBULINTI NEREIKIA;
- B) VEIKLĄ REIKĖTŲ TOBULINTI.

Jei pasirinkote atsakymą „VEIKLĄ REIKĖTŲ TOBULINTI“, pagrįskite savo nuomonę

.....
.....

10. Kokie veiksniai Jūsų nuomone nulemia verslo inkubatoriaus patrauklumą ?

- A) profesionalios paramos suteikimas___;
- B) galimybė bendradarbiauti su panašaus profilio biznio partneriais___;
- C) kokybė, kaina ir lankstūs terminai inkubuojamoms įmonėms___;
- D) kiti faktoriai, prašome detalizuoti:_____

.....
.....

11. Kiek žmonių vidutiniškai įdarbina Jūsų inkubuojama įmonė?

- A) 1-3
- B) 3-10
- C) 10-20
- D) 20-50
- E) 50-100

12. Kas yra pagrindiniai verslo inkubatoriaus finansiniai rėmėjai? (koks finansinės paramos dydis?)

.....
.....

13. Ar pakanka valstybės paramos sėkmingam inkubatoriaus planuojamų projektų įgyvendinimui?

- A) TAIP
- B) NE
- C) KITA

14. Ar verslo subjektai gali remti verslo inkubatorius? Jeigu taip, ar verslo subjektai suteikia paramą?

- A) TAIP
- B) NE

C) KITA

15. Kokie teisiniai dokumentai reglamentuoja verslo inkubatorių veiklą?

.....
.....

16. Ar teisinis reglamentavimas pakankamas ? Kokias spragas išvelgiate Lietuvos Respublikos teisės aktuose?

.....
.....

17. Jūsų nuomone, kokią užsienio šalių verslo inkubatorių patirtį galima būtų pritaikyti Lietuvoje?

.....
.....

18. Ar Lietuvos verslo inkubatoriuje gali įsikurti kitos ES šalies piliečio kuriamas verslas?

- A) GALI
- B) NEGALI
- C) NEŽINAU

Apklauso rezultatai

Pavadinimas:	Verslo Inkubatorių Įmonių Vadovams
Aprašymas:	Labadiena. Aš esu Egidijus Gaidelionis, Mykolo Romerio Univeristeto Ekonomikos ir finansų valdymo fakulteto magistrantas, o taip pat naujai sukurtos UAB „Baltic exclusive lingerie traders“ direktorius. Šiuo metu rašau baigiamąjį magistinį darbą tema „Lietuvos verslo inkubatorių problemos ir perspektyvos“. Darbo vadovas – prof. dr. Rimvydas Jasinavičius. Norėčiau sužinoti Jūsų nuomonę žemiau pateiktais klausimais. Garantuoju, kad Jūsų atsakymai bus naudojami tik apibendrintai ir neskelbiant Jūsų duomenų. Atsakyti į pateiktus klausimus prireiks apie 2 – 3 minučių. Egidijus Gaidelionis, tel.: +370 608 70 380 e-mail: egidijus.gaidelionis@gmail.com
Savininkas:	egidijus_g
Tema:	Verslas ir finansai
Sukurta:	2006.10.16
Atsakymų skaičius:	17
Kaip manote, ar pakankamas valstybės dėmesys ir parama yra skiriama smulkiam ir vidutiniam verslui?	
A) TAIP;	 (1) 5.88%
B) NE;	 (14) 82.35%
C) NEŽINAU	 (2) 11.76%
Kiek laiko užtruks Jūsų (inkubuojamos) įmonės inkubavimo procesas?	
A) nuo 1 iki 12 mėnesių;	 (2) 11.76%
B) nuo 1 iki 2 metų;	 (3) 17.65%
C) daugiau nei 2 metus.	 (12) 70.59%
Ar esate patenkinti Jūsų inkubatoriaus veikla ir teikiama parama?	
A) TAIP;	 (15) 88.24%
B) NE;	 (2) 11.76%
C) NEŽINAU.	 (0) 0.00%
Apibūdinkite naudą, kurią Jūsų įmonė gavo iš inkubatoriaus? Ką vertinate labiausiai?	
2006.10.17	Seminarai, orgpaslaugos
2006.10.17	greita interneta iš litnet
2006.10.17	Nuolaida patalpų nuomai, konsultacijos
2006.10.17	zemesni nuomos ikainiai, organizuojami nemokami seminarai, uztikrinta patalpu apsauga.
2006.10.17	Pigesnė patalpų nuoma
2006.10.17	Strategiskai geografiškai palanki vieta.
2006.10.17	Palankios sąlygos verslo pradžiai

2006.10.17	Tvarkingas patalpas, pirmus metus geras patalpu nuomos kainas.
2006.10.17	Pradžioje svarbiausia buvo patalpos, baldai ir profesionalūs patarimai. Vėliau daug naudos davė įvai
2006.10.17	Įmonės išlaidų mažinimas
2006.10.17	infrastruktūra
2006.10.17	pigios patalpos
2006.10.17	Viskas vienoje vietoje
2006.10.19	informacija
2006.10.19	patalpos patogioje vietoje geromis sąlygomis, konsultacijos
Kaip manote, ar Lietuvoje pasiteisino verslo inkubatorių parama?	
	A) PASITEISINO; (8) 47.06%
	B) NEPASITEISINO; (1) 5.88%
	C) NEŽINAU. (8) 47.06%
Jeigu penktą kl. atsakėte PASITEISINO arba NEPASITEISINO trumpai pagrįskite savo nuomonę	
2006.10.17	Daugiau jaunų žmonių įkūrė savo įmones
2006.10.17	Inkubatoriai palengvina pradinį įmonių veiklos etapą, suteikia finansinę paramą (mažesnė nuomos kain
2006.10.17	Inkubatoriai užpildyti, tai rodo kad naujos imones kuriasi ir plečiasi.
2006.10.17	Pradedant verslą pakankamai svarbu pradinis kapitalas. Inkubatoriaus pagalba pradžioje galima versti
2006.10.17	Didelė informacinė ir finansinė pagalba jaunai įmonei
2006.10.17	Idiali vieta verslo startui
2006.10.19	Tai skatina versluma ir padeda sėkmingai startuoti jaunos imonems
Kaip manote, ar verslo inkubatorių veikla turėtų būti tobulintina?	
	A) VEIKLOS TUBULINTI NEREIKIA; (3) 17.65%
	B) VEIKLĄ REIKĖTŲ TOBULINTI. (14) 82.35%
Jeigu septintame kl. pasirinkote atsakymą VEIKLĄ REIKĖTŲ TOBULINTI, pagrįskite savo nuomonę	
2006.10.17	Reikėtų teikti daugiau ir kokybiškesnių paslaugų (pvz. teisinių, mokesčių klausimais), be to reikia
2006.10.17	Kad naujos imones galetu nuomoti su nuolaida ilgiau, nei tris metus.
2006.10.17	Visada yra ką reikėtų tobulinti. Norėtusi didesnio bendradarbiavimo su bankais, kitomis verslą skati
2006.10.17	Svarstyti nuomos kainos kitimo klausima, patalpu renovacijos klausima.

2006.10.17	Konsultacijų srityje.
2006.10.17	Reiktu daugiau skirti dėmesio naujai įsisteigusioms įmonėms. Dažnai jas steigia jauni žmonės visiškai
2006.10.17	Tobulėjimui ribų nėra.
2006.10.17	Manau yra veiklos sričių kurios turėtų būti tobulinamos atsižvelgiant į rinkos padėtį
2006.10.17	įvairesnės paslaugos inkubuojamoms įmonėms
2006.10.17	pagalba teisiniais klausymais
2006.10.17	Daugiau informacijos
2006.10.19	Lanksciau suteikti galimybes pletrai (patalpu)

Apklauso rezultatai

Pavadinimas:	Verslo Inkubatorių Vadovams
Aprašymas:	Labadiena. Aš esu Egidijus Gaidelionis, Mykolo Romerio Univeristeto Ekonomikos ir finansų valdymo fakulteto magistrantas, o taip pat naujai sukurtos UAB „Baltic exclusive lingerie traders“ direktorius. Šiuo metu rašau baigiamąjį magistinį darbą tema „Lietuvos verslo inkubatorių problemos ir perspektyvos“. Darbo vadovas – prof. dr. Rimvydas Jasinavičius. Norečiau sužinoti Jūsų nuomonę žemiau pateiktais klausimais. Garantuoju, kad Jūsų atsakymai bus naudojami tik apibendrintai ir neskelbiant Jūsų duomenų. Atsakyti į pateiktus klausimus prireiks apie 5 – 10 minučių. Kiekvienas atsakymas yra svarbus ne tik dėl rašomo darbo – mano duomenimis Mykolo Romerio Universitete yra suburta iniciatyvinė grupė verslo inkubatoriui prie universiteto kurti. Taip pat neatmetu galimybės jog netolimoje ateityje bandysiu siekti verslo inkubatoriaus narystės savo vadovaujamai įmonei. Egidijus Gaidelionis, tel.: +370 608 70 380 e-mail: egidijus.gaidelionis@gmail.com
Savininkas:	egidijus_g
Tema:	Verslas ir finansai
Sukurta:	2006.10.16
Atsakymų skaičius:	3
Kada buvo įkurtas inkubatorius, kuriame Jūs dirbate?	
2006.10.17	2003
2006.10.17	2000.08.03
2006.10.20	1999 m. sausi Dirbti pradėjome 2000 m. vasari
Kokie Jūsų verslo inkubatoriaus įkūrimo kaštai (litalais)? Kokie veiklos palaikymo metiniai kaštai?	
2006.10.17	2000000
2006.10.17	1,5 mln. Lt, 200 tūkst.
2006.10.20	4.2 mln. Lt. Met. kastai 300 t8kst. Lt.
Kiek inkubuojamų įmonių turite šiuo metu?	
2006.10.17	18
2006.10.17	13
2006.10.20	50
Koks yra pagrindinis verslo inkubatoriaus įkūrimo tikslas? (gali būti keli atsakymai)	
A) Teikti informaciją, mokymus ir patalpų nuomą lengvatinėmis sąlygomis naujai įkurtoms įmonėms ____;	(3) 33.33%
B) Padėti įmonėms siekti augimo, turinčioms inovatyvių ir didelės pridėtinės vertės projektų ____;	(2) 22.22%
C) Skatinti naujų darbo vietų sukūrimą ____;	(3) 33.33%

D) Kitos funkcijos, prašome konkretizuoti _____		 (1) 11.11%
Ketvirto kl atsakymus surašykite svarbumo tvarka ir parašykite atsakymą jeigu pasirinkote D variantą		
2006.10.17	c, a	
2006.10.17	A B C	
2006.10.20	Nemokamai informuoti ir konsultuoti visus pradedancius versla ukio subjektus ir pavienius asmenis	
Kokie yra pagrindiniai Jūsų inkubatoriaus veiksmai siekiant plėtoti smulkų ir vidutinį verslą?		
2006.10.20	Uztikrinti verslo informacijos sklaidą, sudaryti sąlygas pradedanciam verslui saugiai startuoti ir i	
Kiek Jūsų inkubuojamų įmonių pasitraukė iš verslo (nutraukė savo veiklą)? Gal žinote priežastis?		
2006.10.17	3	
2006.10.17	4 ARBA 10 PROC. BANKRUTAVO	
2006.10.20	3 imones. Pagrindine priežastis asmeniniu gebėjimu trukumas	
Kaip manote, ar Lietuvos verslo inkubatoriai pateisino pagrindinius veiklos tikslus?		
A) PASITEISINO;		 (2) 66.67%
B) NEPASITEISINO;		 (0) 0.00%
C) NEŽINAU.		 (1) 33.33%
Jei aštuntame kl pasirinkote variantą PASITEISINO arba NEPASITEISINO pagrįskite savo nuomonę		
2006.10.17	KURIAMOS NAUJOS ĮMONĖS, NAUJOS DARBO VIETOS	
2006.10.20	Per seserius veiklos metus musu verslo inkubatoriuje dirbo arb dar tebedirba 90 verslo inomiu, sukur	
Kaip manote, ar verslo inkubatorių veikla turėtų būti tobulintina?		
A) VEIKLOS TUBULINTI NEREIKIA;		 (1) 33.33%
B) VEIKLĄ REIKĖTŲ TOBULINTI.		 (2) 66.67%
Jei dešimatame kl pasirinkote atsakymą VEIKLĄ REIKĖTŲ TOBULINTI, pagrįskite savo nuomonę		
2006.10.17	NĖRA TINKAMOS INKUBATORIŲ FINANSAVIMO TVARKOS	
2006.10.20	Tobulinti reiktu istatymine baze, Siuo metu SVV paramos instituciju veikla reglamentuojanciuose norm	
Kokie veiksniai Jūsų nuomone nulemia verslo inkubatoriaus patrauklumą?		
A) profesionalus paramos suteikimas _____;		 (3) 33.33%

B) galimybė bendradarbiauti su panašaus profilio biznio partneriais__;	 (2) 22.22%
C) kokybė, kaina ir lankstūs terminai inkubuojamoms įmonėms__;	 (3) 33.33%
D) kiti faktoriai, prašome detalizuoti:_____	 (1) 11.11%
Dvylikto kl atsakymus surašykite svarbumo tvarka ir parašykite atsakymą jeigu pasirinkote D variantą	
2006.10.17	C A B
2006.10.20	Galimybė keistis prekėmis bei paslaugomis su kaimyninėmis įmonėmis, šalia seniau dirbančiu įmoniu yr
Kiek žmonių vidutiniškai įdarbina viena inkubuojama įmonė?	
	A) 1-3; (0) 0.00%
	B) 3-10; (3) 100.00%
	C) 10-20; (0) 0.00%
	D) 20-50; (0) 0.00%
	E) daugiau nei 50. (0) 0.00%
Kas yra pagrindiniai verslo inkubatoriaus finansiniai rėmėjai? (koks finansinės paramos dydis?)	
2006.10.17	valstybė
2006.10.17	LR ŪKIO MINISTERIJA, 100 TUKST.
2006.10.20	LR Ukio minsterija 80 proc., miesto savivaldybe - 20 proc.
Ar pakanka valstybės paramos sėkmingam inkubatoriaus planuojamų projektų įgyvendinimui?	
2006.10.17	ne
2006.10.17	NE
2006.10.20	Galetu buti didesne ir patikimesne
Ar verslo subjektai gali remti verslo inkubatorius? Jeigu taip, ar verslo subjektai teikia paramą?	
2006.10.17	ne
2006.10.17	TAIP
2006.10.20	Taip, tačiau tokiu atveju beveik nebuna
Kokie teisiniai dokumentai reglamentuoja verslo inkubatorių veiklą?	
2006.10.17	įstatymas, įstatai
2006.10.17	VIEŠŪJŲ ĮSTAIGŲ ĮSTATYMAS
2006.10.20	Vykdydamas paslaugų verslui programą, savo darbe verslo inkubatorius vadovaujasi Ukio mistro istatym

Ar teisinis reglamentavimas pakankamas? Kokias spragas išvelgiate LR teisės aktuose?	
2006.10.17	pakankamas
2006.10.17	TAIP
2006.10.20	Naujame SVV istatymo pataisos projekte kol kas nera iteisinta pati verslo inkubatoriaus savoka
Jūsų nuomone, kokią užsienio šalių verslo inkubatorių patirtį galima būtų pritaikyti Lietuvoje?	
2006.10.17	bulharijos ir švedijos
2006.10.20	Airijos (teko paciam asmeniskai su ja neblogai susipazinti)
Ar Lietuvos verslo inkubatoriuje gali įsikurti kitos ES šalies piliečio kuriamas verslas?	
2006.10.17	taip
2006.10.17	TAIP
2006.10.20	Kol kas ne

VALSTYBĖS NEREMTINOS VEIKLOS RŪŠYS

1. Medžioklės, gaudymo spąstais ir medžioklės patirties skleidimo ir susijusių paslaugų veikla (01.50*).
2. Gėrimų gamyba (nuo 15.91 iki 15.95).
3. Tabako gaminių gamyba (16.00).
4. Variklinių transporto priemonių ir motociklų pardavimas; automobilių degalų mažmeninė prekyba (50.10, nuo 50.30 iki 50.50).
5. Didmeninė ir komisinė prekyba, išskyrus variklinių transporto priemonių ir motociklų prekybą (nuo 51.11 iki 51.70).
6. Mažmeninė prekyba, išskyrus variklinių transporto priemonių ir motociklų prekybą (nuo 52.11 iki 52.63).
7. Finansinis tarpininkavimas, išskyrus draudimo ir pensijų lėšų kaupimą (nuo 65.11 iki 65.23).
8. Draudimo ir pensijų lėšų, išskyrus privalomąjį socialinį draudimą, kaupimas (nuo 66.01 iki 66.03).
9. Pagalbinė finansinio tarpininkavimo veikla (nuo 67.11 iki 67.20).
10. Nekilnojamojo turto operacijos (nuo 70.11 iki 70.32).
11. Teisinė veikla (74.11).
12. Azartinių lošimų ir lažybų organizavimo veikla (92.71).

*Čia ir toliau – Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus klasė.

Valstybės neremtiną laikoma visų rūšių veikla, priskirta nurodytajai Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus klasei.